

UNIVERZITA KARLOVA

Právnická fakulta

Petra Kelichová

OCHRANA OSOBNOSTI

Diplomová práce

Vedoucí diplomové práce: JUDr. MUDr. Alexandr Thöndel, Ph.D.

Katedra občanského práva

Datum vypracování práce (uzavření rukopisu) : 11. 4. 2017

Prohlašuji, že předloženou diplomovou práci jsem vypracovala samostatně a že všechny použité zdroje byly řádně uvedeny. Dále prohlašuji, že tato práce nebyla využita k získání jiného nebo stejného titulu.

Petra Kelichová

V Praze dne

Děkuji vedoucímu mé diplomové práce JUDr. MUDr. Alexandru Thöndelovi, Ph.D. za cenné připomínky, ochotu a účinnou pomoc. Zároveň děkuji za poskytnuté rady a praktické zkušenosti kolegům z advokátní kanceláře Václava Lásky.

Velký dík patří také mé rodině za podporu v průběhu celého studia.

Obsah

ÚVOD.....	1
1. HISTORICKÝ VÝVOJ	3
1.1. Římské právo	3
1.2. Středověk	4
1.3. Novověk.....	5
1.4. Vývoj na našem území.....	7
2. VYMEZENÍ PRÁVA NA OCHRANU OSOBNOSTI	11
2.1. Osobnost	11
2.2. Všeobecné osobnostní právo.....	12
2.2.1. Objektivní versus subjektivní smysl všeobecného osobnostního práva....	13
2.2.2. Subjekty všeobecného osobnostního práva.....	14
2.3. Omezení všeobecného osobnostního práva	16
2.3.1. Svolení	17
2.3.2. Zákonné licence	19
2.4. Dílčí osobnostní práva	24
2.4.1. Právo na tělesnou a duševní integritu.....	25
2.4.2. Právo na osobní svobodu	29
2.4.3. Právo na jméno.....	30
2.4.4. Právo na podobu.....	32
2.4.5. Právo na čest a důstojnost	35
2.4.6. Právo na soukromí	36
3. SOUČASNÁ PRÁVNÍ ÚPRAVA OCHRANY OSOBNOSTI.....	39
3.1. Mezinárodní zakotvení.....	39
3.2. Ústavněprávní úprava	41
3.3. Občanský zákoník – zákon č. 89/2012 Sb.	42
3.4. Jednotlivé zákony.....	46
3.4.1. Mediální právo	46
3.4.2. Ochrana osobních údajů.....	47
3.4.3. Ochrana osobnosti zaměstnance	48
3.4.4. Zdravotnické právo	51
4. PROSTŘEDKY OCHRANY OSOBNOSTNÍCH PRÁV	55
4.1. Obecně k prostředkům ochrany v občanském zákoníku.....	56

4.1.1.	Neoprávněný zásah	59
4.1.2.	Aktivní legitimace.....	61
4.1.3.	Pasivní legitimace	63
4.2.	Jednotlivé prostředky ochrany dle občanského zákoníku.....	65
4.2.1.	Zdržovací nárok	65
4.2.2.	Odstraňovací nárok	66
4.2.3.	Nárok na poskytnutí přiměřeného zadostiučinění.....	67
4.2.4.	Svépomoc.....	72
4.3.	Prostředky ochrany v trestním právu	73
4.3.1.	Neoprávněné nakládání s osobními údaji	74
4.3.2.	Poškození cizích práv.....	75
4.3.3.	Porušení tajemství dopravovaných zpráv.....	76
4.3.4.	Porušení tajemství listin a jiných dokumentů uchovávaných v soukromí	76
4.3.5.	Pomluva	77
4.4.	Prostředky ochrany v dalších zákonech	78
4.4.1.	Právo na odpověď a dodatečné sdělení.....	78
4.4.2.	Ochrana dle zákona o ochraně osobních údajů	80
4.5.	Ústavní stížnost.....	81
4.6.	Stížnost k ESLP	82
5.	OCHRANA OSOBNOSTI PŘI VÝKONU SVOBODY PROJEVU	83
5.1.	Meze svobody projevu.....	84
5.2.	Skutková tvrzení versus hodnotící soudy.....	85
5.2.1.	Skutková tvrzení	86
5.2.2.	Hodnotící soudy – oprávněnost kritiky	87
5.3.	Postavení sdělovacích prostředků	89
5.4.	Osoby veřejného zájmu.....	93
5.4.1.	Případ <i>Rejžek versus Vondráčková</i>	95
5.5.	Shrnutí.....	96
6.	ÚPRAVA OSOBNOSTNÍCH PRÁV VE FRANCII	98
6.1.	Ústavněprávní zakotvení osobnostních práv ve Francii.....	98
6.2.	Vývoj osobnostních práv ve Francii	99
6.3.	Úprava v <i>Code civil</i>	100
	ZÁVĚR	104
	ABSTRAKT	106

ABSTRACT.....	107
SEZNAM ZDROJŮ.....	I
Literatura.....	I
Právní předpisy	V
Judikatura.....	VII
SEZNAM ZKRATEK	XII
KLÍČOVÁ SLOVA	XIII
KEYWORDS.....	XIII

ÚVOD

Ochrana osobnosti patří zcela oprávněně mezi stěžejní instituty občanského práva. Osobnostní právo je vlastní každé lidské bytosti, a tak se může se zásahem do své osobnosti v průběhu života setkat kdokoliv z nás. S ohledem na široký záběr dílčích osobnostních práv může mít takové setkání mnoho forem - zveřejnění soukromé fotografie, difamující výroky v tisku, poškození zdraví, úmrtí příbuzného apod.

Pokud se zásahem do osobnosti nemáme osobní zkušenost, je téměř vyloučeno, abychom tuto problematiku nezaznamenali alespoň z médií. Právo na ochranu osobnosti je i s ohledem na možné závažné následky neoprávněných zásahů snad nejdiskutovanější právní oblastí a dlouhodobě vzbuzuje zájem veřejnosti.

Dalším důvodem, proč jsem si zvolila toto téma, je, že se ve své praxi v advokátní kanceláři často se spory na ochranu osobnosti setkávám a zaujalo mě, jak pestrá tato oblast je. Při prvním seznámení s ochranou osobnosti jsem záhy zjistila, že osobnostní práva nelze chápat jen ve smyslu ustanovení obecné části občanského zákoníku, ale že je zásadním způsobem dotváří judikatura. Znalost rozhodnutí zejména Evropského soudu pro lidská práva, Ústavního soudu a Nejvyššího soudu České republiky je pro porozumění této problematice zásadní.

Cílem práce je proto nastínit alespoň základní pohled na současnou soudní praxi v rozhodování o ochraně osobnosti a obecně vymezit samotný institut ochrany osobnosti.

Úvodní kapitola stručně představuje vývoj právní úpravy osobnostních práv v průběhu doby od samých počátků v římském právu po nedávnou minulost. Zaměří se také na úpravu na našem území od r. 1918.

Druhá kapitola je věnována vymezení práva na ochranu osobnosti, definuje samotnou osobnost a podává výklad o jednotlivých dílčích osobnostních právech. Cílem této kapitoly je uvést teoretický základ práva na ochranu

osobnosti, představit integrální složky osobnosti a poukázat na určité zajímavosti či postřehy, které s nimi souvisí. Tak bude např. pojednáno o využívání záznamů projevů osobní povahy jako důkazů v soudním řízení či o problematice pitev.

Ve třetí kapitole je podán přehled současné právní úpravy, jak v mezinárodních dokumentech, tak i na úrovni vnitrostátní. V rámci národní úpravy bude postupováno systematicky od předpisů nejvyšší právní síly - tedy ústavních, přes obecnou úpravu v občanském zákoníku, po speciální zákony.

Kapitola čtvrtá je věnována problematice obrany proti neoprávněným zásahům do osobnostních práv. V úvodu jsou vymezeny některé obecné pojmy a následně jsou uvedeny prostředky ochrany v občanském zákoníku, v trestním právu a ve zvláštních zákonech. Stručně bude zmíněna i možnost podání ústavní stížnosti a stížnosti k Evropskému soudu pro lidská práva ve Štrasburku.

Vzhledem k rozsáhlému a různorodému tématu se nebude práce věnovat všem aspektům práva na ochranu osobnosti člověka. Z tohoto důvodu je zcela vynechána např. úprava náhrady újmy při ublížení na zdraví a při usmrcení.

Záměr koncentrace na vybranou judikaturu byl realizován na analyzování konfliktu práva na ochranu osobnosti se svobodou projevu, který je představen v kapitole páté. Zde jsou rozebrány pojmy, se kterými pracuje judikatura, jako jsou skutková tvrzení a hodnotící soudy či specifika tzv. osob veřejného zájmu.

Závěrečná kapitola je věnována nástinu francouzské úpravy osobnostních práv. Francie byla zvolena proto, že se v ní přirozená práva na evropské úrovni de facto zrodila a francouzský občanský zákoník – *Code civil* přijatý roku 1804 je dodnes základem francouzského občanského práva.

1. HISTORICKÝ VÝVOJ

1.1. Římské právo

Přestože osobnostní právo jako takové ještě v římském právu uchopeno nebylo, existovala již relativně podrobná právní úprava alespoň dílčího osobnostního práva, a to v rámci ochrany proti urážce na cti.

Osobnostní práva příslušela samozřejmě pouze svobodným osobám, nicméně pokud verbální nebo fyzický útok proti otrokovi vnímal jeho pán jako zásah do svých vlastních osobnostních práv, mohl se také domáhat nápravy.¹ Urážka na cti (*inuria*) měla vedle krádeže (*furtum*) a protiprávnímu poškození/zničení věci (*damnum iniuria datum*) své pevné místo mezi civilními delikty římského práva. Částečně ji upravoval již Zákon 12 desek, který ovšem urážlivé jednání spatřoval pouze v útocích proti tělesné integritě, jednalo se tedy pouze o *injurie* reálné.² Přesto bylo upraveno dokonce několik typů urážky, od prokletí druhé osoby (*malum Carmen*) a jakéhokoliv fyzického útoku menší intenzity (*iniuria*), přes zmrzačení (*membrum ruptum*), až ke zlomení kosti (*os fractum*). Dle Zákona 12 desek příslušela za takovéto porušení práva ochrana žalobou *actio iniuriarum*, jejímž následkem v případě úspěchu byla pokuta v předem pevně stanovené výši, připadající poškozenému, v některých případech mohla být použita i odvěta - *talio* (oko za oko).³

Modernější pojetí urážky se objevovalo až v praetorském právu, které stíhalo jak urážky reálné (útoky na tělesnou integritu), tak i nové skutkové podstaty, tedy urážky slovními projevy (nadávkami) nebo posunky či útoky na cudnost.⁴ Sankcionovalo se každé jednání, které způsobilo snížení cti druhé

---

¹ KINCL, Jaromír, Michal SKŘEJPEK a Valentin URFUS. *Římské právo*. Praha: C.H. Beck, 1995. Beckovy právnické učebnice. ISBN 80-7179-031-1, s. 63.

² Tamtéž, s. 264.

³ SKŘEJPEK, Michal. *Římské soukromé právo: systém a instituce*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2011. Vysokoškolské učebnice (Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk). ISBN 978-80-7380-334-6, s. 211.

⁴ KINCL, Jaromír, Michal SKŘEJPEK a Valentin URFUS. *Římské právo*. Praha: C.H. Beck, 1995. Beckovy právnické učebnice. ISBN 80-7179-031-1, s. 265.

osoby, ať to bylo jednání povahou slovní, písemné nebo útok na zdraví jedince.⁵ Výkladem praetorského ediktu se dokonce rozšířilo posuzování urážky na cti i na případy, kdy „se někomu brání ve výkonu jeho práv anebo v užívání věci, které jsou určeny k užívání veřejnému“.⁶ Typicky bylo tedy chráněno i volné svobodné užívání veřejných cest, náměstí, divadel aj.⁷

Ke spáchání tohoto civilního deliktu se vyžadoval zlý úmysl (*dolus malus*), tedy forma zavinění, kdy pachatel ví, jaké škodlivé následky jeho jednání může mít, a přesto tak činí. Urážka mohla být učiněna přímo anebo nepřímo, jak již bylo uvedeno výše např. na otrocích, ale také na osobách blízkých - dětech, manželce, rodičích. Poškozený se mohl bránit žalobou *actio iniuriarum aestimatoria*, v tomto případě byla opět následkem pokuta, jejíž výše byla ale na rozdíl od Zákona 12 desek určována volnou úvahou praetorů podle návrhu poškozeného, a to i v případě, kdy jej nepostihla žádná majetková újma.⁸ Při hodnocení se braly v potaz zejména: intenzita útoku, místo, kde k urážkám došlo, a postavení člověka uráženého. S ohledem na ryze osobní charakter žaloby z *injurie* nepřecházela práva a povinnosti na dědice poškozeného ani pachatele.⁹

1.2. Středověk

Další vývoj ochrany osobnosti je úzce spjat s vývojem lidských práv a svobod vůbec. V průběhu středověku se v rámci různých teorií formovaly zejména rovnost a svoboda lidí. Nedotknutelnost svobody fyzické osoby byla poprvé deklarována již roku 1215 v Magně Chartě Libertatum. Civilněprávní aspekt byl v tomto období stále v pozadí a ochrana byla zabezpečována zejména trestním právem. Často se ovšem uplatňovala svépomoc, především při porušení

---

⁵ SKŘEJPEK, Michal. *Římské soukromé právo: systém a instituce*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2011, 350 s. Vysokoškolské učebnice (Aleš Čeněk). ISBN 978-80-7380-334-6, s. 211 a násl.

⁶ KINCL, Jaromír, Michal SKŘEJPEK a Valentin URFUS. *Římské právo*. Praha: C.H. Beck, 1995. Beckovy právnické učebnice. ISBN 80-7179-031-1, s. 265.

⁷ Tamtéž, s. 85.

⁸ KNAP, Karel. *Ochrana osobnosti podle občanského práva*. 4., podstatně přeprac. a dopl. vyd. Praha: Linde, 2004. ISBN 80-7201-484-6, s. 40.

⁹ KINCL, Jaromír, Michal SKŘEJPEK a Valentin URFUS. *Římské právo*. Praha: C.H. Beck, 1995. Beckovy právnické učebnice. ISBN 80-7179-031-1, s. 265.

práva na čest či důstojnost se jednalo např. o instituty pokut, výkupného, soubojů či krevní msty.

Ostatně čest hrála tehdy v životě člověka zásadní roli nejen z pohledu morálního, nýbrž byla vedle osobní svobody, přičetnosti a věku jednou z podstatných náležitostí plné právní způsobilosti. Osoba bezectná nesměla vykonávat veřejné funkce, být stranou sporu či svědčit.¹⁰ Dále byla ale omezena i ve sféře rodinné či dědické. Pokud byla tedy čest osoby ohrožena, bylo žádoucí se bránit.

Možným ochranným prostředkem byla žaloba pro urážku na cti, nicméně pokud žalobce neprokázal své tvrzení, byl skutečně považován za bezectného. V případě, že by žalobu neustál žalovaný, byl by naopak za bezectného prohlášen on.¹¹ Z důvodu tohoto rizika se preferovalo řešit urážku mimosoudně, ať už smírně, či hájit svou čest např. soubojem.

Posun v akceptování lidských práv nastal bezpochyby díky křesťanství, kde jsou si před Bohem všichni rovni. Nicméně panovník byl často s Bohem ztotožňován, či vystupoval jako jeho zástupce, případně byl nejvyšším představitelem církve v zemi.

1.3. Novověk

Teoretickým základem vzniku moderní koncepce všeobecného osobnostního práva se v 17. a 18. století staly přirozenoprávní teorie.¹² Jejich vývoj postupně zakotvil myšlenku, že lidská práva nelze odejmout.¹³ Tato práva jsou člověku přirozeně dána, existují nezávisle na státu, stát je pouze deklaruje a zajišťuje jejich dodržování. Potřeba zakotvení lidských práv vedla v tomto období k prvním významným deklaracím práv člověka, jako jsou Habeas Corpus Act,

---

¹⁰ MALÝ, Karel. *České právo v minulosti*. Praha: Orac, 1995. 269 s. ISBN 8085903016, s. 70.

¹¹ Tamtéž, s. 71.

¹² KNAP, Karel. *Ochrana osobnosti podle občanského práva*. 4., podstatně přeprac. a dopl. vyd. Praha: Linde, 2004. ISBN 80-7201-484-6, s. 41.

¹³ HOLLÄNDER, Pavel. *Základy všeobecné státovědy*. 3. vyd. Plzeň: Nakladatelství a vydavatelství Aleš Čeněk, 2012. ISBN 978-80-7380-395-7, s. 157.

Charta práv (Bill of Rights). Do té doby dominující absolutistické principy narušil John Locke ve svém díle *Dvě pojednání o vládě*¹⁴. Locke vycházel z předpokladu, že každý člověk má přirozená práva, která existují bez ohledu na cokoli jiného. Práva, kterých se lidská bytost nemůže vzdát, neboť jich užívá jako daru přírody. Předchozí vládci, suverénní monarchové, v jejichž rukou se shromažďovala veškerá moc, již nadále nemohli konkurovat neustále narůstajícím demokratickým tendencím.¹⁵ Evropským mezníkem byla dozajista francouzská Deklarace práv člověka a občana z r. 1789, která položila základy práv týkajících se i osobní integrity a osobního života.¹⁶ Nicméně i v této fázi vývoje bylo stále stěžejním právem, poskytujícím ochranu před zásahy do osobnostních práv, právo trestní.

Teorie dovozuje existenci všeobecného osobnostního práva, jako předmětu práva občanského, v rakouském Všeobecném občanském zákoníku (ABGB) z roku 1811. Ten v § 16, větě první, stanovil: „*Každý člověk má vrozená, již rozumem poznatelná práva, a nutno jej tudíž považovat za osobu.*“¹⁷ Proti tomuto názoru se vyhradila historickoprávní škola v čele s F. Savignym s tím, že občanské právo chrání jen majetkoprávní vztahy a ochrana osobnosti nemůže proto být jeho součástí. Vliv této školy se projevil zejména v německém Občanském zákoníku (BGB) z roku 1896, který neobsahoval ucelenější ochranu osobnosti občana.¹⁸

V souvislosti s rozvojem kapitalistické společnosti, vědy a techniky se začaly objevovat nové možnosti seberealizace fyzických osob a s tím spojené nové způsoby zásahů do jejich tělesné a morální integrity. Rozvoj tisku znamenal možné větší zásahy na cti a důstojnosti, nové metody léčení mohly neblaze ovlivnit tělesnou integritu atp. Rozsah trestněprávních norem zaručujících ochranu osobnosti už byl nedostačující, a to mělo za následek nutnost všestranné

---

¹⁴ *Two Treatises of Government (1689)*.

¹⁵ TOMUSCHAT, Christian. *Human rights: between idealism and realism*. New York: Oxford University Press, 2003. ISBN 0199268622, s. 11.

¹⁶ KNAP, Karel. *Ochrana osobnosti podle občanského práva*. 4., podstatně přeprac. a dopl. vyd. Praha: Linde, 2004. ISBN 80-7201-484-6, s. 47.

¹⁷ Jeder Mensch hat angeborne, schon durch die Vernunft einleuchtende Rechte, und ist daher als eine Person zu betrachten.

¹⁸ KNAP, Karel. *Ochrana osobnosti podle občanského práva*. 4., podstatně přeprac. a dopl. vyd. Praha: Linde, 2004. ISBN 80-7201-484-6, s. 45.

občanskoprávní ochrany osobnosti, která by zohlednila nejen prostředky sankční, nýbrž i prevenční, restituční a satisfakční.¹⁹

1.4. Vývoj na našem území

Na základě recepčního zákona²⁰ zůstal v českých zemích po r. 1918 v platnosti rakouský Všeobecný občanský zákoník, který, jak bylo uvedeno výše, již zakotvil všeobecné osobnostní právo jako právo vrozené. Výslovně upravoval právo na život, ochranu rodiny a dílčí osobnostní právo na jméno, zatímco dílčí osobnostní práva k vlastní podobizně a k dopisům, deníkům a jiným písemnostem osobní povahy byla chráněna v rámci zákona o právu autorském č. 218/1926 Sb.

Z hlediska trestního práva se touto problematikou zabýval zvláštní zákon č. 108/1933 Sb., o ochraně cti, který zahrnoval úpravu urážky, pomluvy, utrhání na cti a výčitky trestního stíhání nebo trestu. Trestem za toto ublížení na cti byl peněžitý trest, případně vězení. Zákon reagoval i na situaci, kdy byly tyto činy spáchány tiskem, za což hrozil trest přísnější. Dle mého názoru byly poměrně pokrokově upraveny i důvody vylučující trestnost²¹, které jsou srovnatelné s dnešní soudní praxí, jako například důkaz pravdy či veřejný zájem. Soud mohl také uložit povinnost uveřejnění rozsudku²².

ABGB nahradil až v r. 1951 československý občanský zákoník č. 141/1950 Sb., který ovšem podřizoval zájmy jednotlivce pod zájem celku a v úpravě ochrany osobnosti dál nepostoupil, ba naopak zcela opustil ideu přirozených práv a z dílčích osobnostních práv upravoval pouze právo na jméno fyzické osoby²³ a nově právo na označení - název právnické osoby²⁴.²⁵ Přijat byl také nový autorský zákon č. 115/1953 Sb., který vedle materie autorského práva

---

¹⁹ KNAP, Karel. *Ochrana osobnosti podle občanského práva*. 4., podstatně přeprac. a dopl. vyd. Praha: Linde, 2004. ISBN 80-7201-484-6, s. 44.

²⁰ Zákon č. 11/1918 Sb. z. a n., o zřízení samostatného státu československého.

²¹ Srov. § 6 zákona č. 108/1933 Sb., o ochraně cti.

²² Srov. § 12 zákona č. 108/1933 Sb., o ochraně cti.

²³ § 22 zákona č. 141/1950 Sb., občanský zákoník.

²⁴ § 19 odst. 1 zákona č. 141/1950 Sb., občanský zákoník.

²⁵ KNAP, Karel. *Ochrana osobnosti podle občanského práva*. 4., podstatně přeprac. a dopl. vyd. Praha: Linde, 2004. ISBN 80-7201-484-6, s. 52.

upravoval ve dvou paragrafech i ochranu osobních písemností a podobizny²⁶. S ohledem na situaci 50. let nebyla však nedostatečná úprava ochrany osobnostních práv ničím výjimečným a proklamovaný zájem celku potlačoval samotnou existenci osobnosti občana.

Velký krok kupředu nastal až s občanským zákoníkem z r. 1964²⁷, který poprvé zakotvil obecnou úpravu všeobecného osobnostního práva a v jeho rámci úpravu dílčích osobnostních práv, včetně úpravy základních prostředků ochrany.²⁸ Přestože generální klauzule v § 11 zakotvila pokrokový legislativní základ nesrovnatelný s předchozí právní úpravou, fakticky k žádnému zlomovému vnímání lidské osobnosti nedošlo a to zejména v souvislosti s tehdejší politickou situací.

V 60. letech, kdy přeci jen docházelo k určitému uvolňování poměrů, byl přijat tiskový zákon č. 81/1966 Sb., díky kterému se mohla fyzická osoba dožadovat opravy v případě uveřejnění nepravdivého či pravdu zkreslujícího údaje. Nicméně v praxi nebyla využívána ani ustanovení občanského zákoníku o ochraně osobnosti, ani tiskový zákon. Řešeny byly jen běžné urážky na cti, o tiskové spory šlo jen výjimečně z důvodů politických a z obavy z možných následků.

Po roce 1989 v souvislosti s celkovým přerodem společnosti a s dodržováním základních lidských práv nastala nová etapa ochrany osobnosti. Základním předpokladem bylo přijetí Ústavy České republiky²⁹ a její součásti - Listiny základních práv a svobod³⁰, které položily solidní ústavní základ občanskoprávní ochrany osobnosti fyzické osoby. Ke zvýšení kvality právní úpravy osobnostních práv přispěla zejména novelizace občanského zákoníku č. 40/1964 Sb. zákonem č. 87/1990 Sb., kterým se doplňuje a mění občanský zákoník, který rozšířil prostředky ochrany o peněžité zadostiučinění, a rozsáhla

---

²⁶ § 95 a § 96 zákona č. 115/1953 Sb., o právu autorském.

²⁷ Zákon č. 40/1964 Sb., občanský zákoník.

²⁸ KNAP, Karel. *Ochrana osobnosti podle občanského práva*. 4., podstatně přeprac. a dopl. vyd. Praha: Linde, 2004. ISBN 80-7201-484-6, s. 53.

²⁹ Ústavní zákon č. 1/1993 Sb.

³⁰ Vyhlášená pod č. 2/1993 Sb.

novelizace občanského zákoníku č. 40/1964 Sb. zákonem č. 509/1991 Sb., kterým se mění, doplňuje a upravuje občanský zákoník.³¹

Doplnění § 13 občanského zákoníku č. 40/1964 Sb. o peněžité zadostiučinění, jako další sankci vedle dosavadní morální (nepeněžité) satisfakce, za předpokladu, že je samotná morální satisfakce nedostatečná, vedlo dozajista k zefektivnění občanskoprávní ochrany osobnosti. S příchodem tržního hospodářství se staly peníze mnohem mocnějším prostředkem účinného zmírnění nemajetkové újmy. Navíc zrušení cenzury a s tím spojená svoboda tisku přinesly nebyvale nové příležitosti k zásahům do soukromí a důstojnosti fyzických osob.³²

Občanskoprávní úpravu začaly doplňovat i specifické právní úpravy zejména v oblasti zdravotnictví, tisku, rozhlasového a televizního vysílání. Pro zachování zásady rovnosti zbraní bylo třeba vyvážit zvýhodněné postavení tisku, rozhlasového a televizního vysílání ve vztahu k dotčeným fyzickým osobám. Mediální právo bylo posíleno zákonem o právech a povinnostech při vydávání periodického tisku (tiskový zákon)³³ a zákonem o provozování rozhlasového a televizního vysílání³⁴. Dále došlo k přijetí nového zákona o ochraně osobních údajů³⁵ a zejména pod vlivem Úmluvy o lidských právech a biomedicíně³⁶ byl přijat nový transplantací zákon³⁷, zákon o zdravotních službách³⁸ a zákon o specifických zdravotních službách^{39, 40}.

Po celospolečenském uvolnění a rozšíření legislativní úpravy ochrany osobnosti nezažala ani soudní praxe. Právě judikatura osobnostní práva významně dotváří.

---

³¹ KNAP, Karel. *Ochrana osobnosti podle občanského práva*. 4., podstatně přeprac. a dopl. vyd. Praha: Linde, 2004. ISBN 80-7201-484-6, s. 39.

³² Tamtéž, s. 55.

³³ Zákon č. 46/2000 Sb., o právech a povinnostech při vydávání periodického tisku a o změně některých dalších zákonů (tiskový zákon).

³⁴ Zákon č. 231/2001 Sb., o provozování rozhlasového a televizního vysílání a o změně dalších zákonů.

³⁵ Zákon č. 101/2000 Sb., o ochraně osobních údajů a o změně některých zákonů.

³⁶ Č. 96/2001 Sb. m. s.

³⁷ Zákon č. 285/2002 Sb., o darování, odběrech a transplantacích tkání a orgánů a o změně některých zákonů.

³⁸ Zákon č. 372/2011 Sb., o zdravotních službách a podmínkách jejich poskytování.

³⁹ Zákon č. 373/2011 Sb., o specifických zdravotních službách.

⁴⁰ KNAP, Karel. *Ochrana osobnosti podle občanského práva*. 4., podstatně přeprac. a dopl. vyd. Praha: Linde, 2004. ISBN 80-7201-484-6, s. 56.

S rekodifikací soukromého práva došlo samozřejmě i k nové úpravě práva na ochranu osobnosti, které je nově upraveno v § 81 a násl. občanského zákoníku č. 89/2012 Sb. Aktuální občanskoprávní úpravě je věnována kapitola 3.3 této práce.

2. VYMEZENÍ PRÁVA NA OCHRANU OSOBNOSTI

2.1. Osobnost

Pojem osobnost není ryze právním termínem, nýbrž je užíván i v obecné řeči. Širokou veřejností je nicméně vnímán spíše v kontextu osob mediálně známých, slavných, úspěšných či jinak výrazných. Z hlediska psychologie je každý člověk osobnost, kterou tvoří individuální spojení biologických, psychologických a sociálních aspektů každého jedince.⁴¹

Při vymezení pojmu osobnost v právním smyslu si je třeba dát pozor na adjektivum „právní“. Pokud mluvíme o právní osobnosti, jedná se o způsobilost mít v mezích právního řádu práva a povinnosti.⁴² Právní osobnost má ten, kdo je osobou v právním smyslu a je tedy subjektem soukromých práv. Naproti tomu osobnost, jak je popisována v této práci, je předmětem soukromoprávní ochrany. Česká právní nauka definuje osobnost člověka jako „*jedinečné spojení biologických, psychologických a společenských aspektů, či spíš hodnot lidské bytosti*“⁴³.

Obsáhlé vymezení pojmu osobnost podal ve svém rozhodnutí Nejvyšší soud, když definoval osobnost následovně: „*Ač mohou být definice rozličné, lze například konstatovat, že za osobnost je považován člověk jako jednotlivec, jako subjekt poznání, resp. poznávání, prožívání a jednání ve své společenské podstatě i individuálních zvláštностech, jako nejmenší sociální jednotka i určitá psychofyzická a sociálně psychická struktura. Z hlediska psychologie se osobnost může jevit jako historicky se krystalizující a vyvíjející se celek, systém duševních (ale nepochybně i duchovních) vlastností a tendencí jednotlivce, charakterových rysů, schopností, temperamentu, postojů, potřeb a zájmů, vzdělání, náboženského*

---

⁴¹ HELLER, Daniel. *Psychologie vývojová a osobnosti*. Praha: Univerzita Karlova v Praze, Pedagogická fakulta, 2014. 56 s. ISBN 978-80-7290-681-9, s. 33.

⁴² §15 odst. 1 zákona č. 89/2012, občanský zákoník

⁴³ DVOŘÁK, Jan, Jiří ŠVESTKA a Michaela ZUKLÍNOVÁ. *Občanské právo hmotné. 2.*, aktualizované a doplněné vydání. Praha: Wolters Kluwer Česká republika, 2016. ISBN 978-80-7552-187-3, s. 253.

a kulturního zaměření, přičemž jedním z podstatných rysů osobnosti je vědomí. Osobnost se projevuje jako dynamický systém, jehož rysy se mění podle věkových stupňů, přičemž dosahují relativně větší stálosti v dospělosti. Psychologické vlastnosti osobnosti jsou zprostředkovány zvláštnostmi nervového systému, které však samy o sobě neurčují charakter, zájmy a sklony člověka. Ty se vytvářejí v procesu individuálního vývoje vlivem výchovy, výuky a společenského prostředí vůbec, přičemž aktivita subjektu "sebetvoření člověka" v průběhu vývoje roste. Podstatou osobnosti jsou její vztahy k vnímané skutečnosti, k druhým lidem, ke kulturně společenským hodnotám, k aktuálnímu stavu společensko-politického prostředí apod. Tyto vztahy se projevují ve styku s lidmi, v jednání a chování člověka, jeho kulturními výtvoř apod. Každá osobnost má obecné vlastnosti všelidské povahy, zároveň však odráží specifické historické podmínky své doby, národa, společenského zařazení, povolání a má své svérázné, neopakovatelné rysy. Je tak mimo jiné i produktem své doby a jejích podmínek, zároveň v té či oné míře svým podílem na tom produkuje tuto dobu a její podmínky utvářením a přetvářením svého okolí. Nelze samozřejmě opomenout ani fyzické složky osobnosti fyzické osoby, jako je úroveň jejího zdraví, zvláštnosti vyplývající z jejího individuálního vzhledu a stavby těla, příslušnosti k mužské nebo ženské populaci, konkrétní lidské rase, apod. “⁴⁴

Znakem osobnosti je tedy její dynamický vývoj. Osobnost člověka je utvářena pod vlivem jak vnitřních (fyzické dispozice, charakter, vlohy), tak vnějších (výchova, prostředí) faktorů a je složena z mnoha dílčích složek, které je však třeba vnímat v jejich souhrnu.

2.2. Všeobecné osobnostní právo

Všeobecné osobnostní právo můžeme definovat jako: „*právo vlastní pouze lidské bytosti, představující ucelenou ochranu této osobnosti, zajišťující její*

---

⁴⁴ Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 26. 7. 2000, sp.zn. 30 Cdo 2304/99.

*uznání jako člověka a přiznávající jí práva na další rozvoj a uplatnění sebe sama*⁴⁵.

Osobnostní právo svou podstatou patří do skupiny přirozených práv, je tedy člověku vrozené, poznatelné samotným rozumem, člověk se ho nemůže vzdát a stát ho jako takové pouze zakotvuje v právních předpisech a dbá o jeho ochranu.

Nadto má toto právo absolutní povahu. Odpovídá mu tedy obecná povinnost třetích osob nerušit nositele práv v jeho výkonu.⁴⁶

Osobnostní práva patří spolu s právy statusovými do skupiny soukromých osobních práv, která stojí naproti právům majetkovým.⁴⁷

Naproti všeobecnému osobnostnímu právu existují také zvláštní osobnostní práva – práva duševního vlastnictví. Zvláštní osobnostní práva mají povahu výsledku vytvořeného tvůrčí duševní činností a netýkají se tak každé fyzické osoby, proto se jim nebudu v této práci věnovat.⁴⁸

2.2.1. Objektivní versus subjektivní smysl všeobecného osobnostního práva

V objektivním smyslu lze vymezit všeobecné osobnostní právo jako: *„souhrn stejnorodých (homogenních) právních norem, které upravují právo, resp. jednotlivá dílčí práva, jejichž předmětem je osobnost fyzické osoby jako celek, resp. jednotlivé hodnoty tvořící součásti celkové fyzické a morální integrity osobnosti každé fyzické osoby jako individuality a suveréna a jejichž subjekty mají*

---

⁴⁵ DVOŘÁK, Jan, Jiří ŠVESTKA a Michaela ZUKLÍNOVÁ. *Občanské právo hmotné. 2.*, aktualizované a doplněné vydání. Praha: Wolters Kluwer Česká republika, 2016. ISBN 978-80-7552-187-3, s. 253.

⁴⁶ Tamtéž, s. 254.

⁴⁷ Tamtéž, s. 253.

⁴⁸ KNAP, Karel. *Ochrana osobnosti podle občanského práva. 4.*, podstatně přeprac. a dopl. vyd. Praha: Linde, 2004. ISBN 80-7201-484-6, s. 66.

*vůči ostatním subjektům (fyzickým či právnickým osobám) rovné právní postavení a zásadní autonomii vůle*⁴⁹.

V subjektivním smyslu se osobnostním právem rozumí oprávnění konkrétní osoby se svou osobností libovolně, v mezích právního řádu, nakládat, tedy zejména oprávnění jednotlivé hodnoty osobnosti užívat, s osobností disponovat, vzepřít se neoprávněnému zásahu, neboli chránit své právo v rámci zákona.⁵⁰

Prostřednictvím tohoto subjektivního práva se člověk projevuje navenek, realizuje, rozvíjí, řadí se do společnosti a společnost tímto dále pozitivně ovlivňuje. Osobnostní právo náleží každé fyzické osobě jako individualitě, a to po celou dobu jejího života. Z neoddělitelnosti osobnostního práva od oprávněné osoby logicky vyplývá i jeho nepřevoditelnost, nositel práva se jej nemůže vzdát, ani ho z vlastní vůle zcizit. Jelikož není bezprostředně podmíněno ekonomickým zájmem subjektu, řadíme toto právo do skupiny práv ryze osobních, nemajetkových.

2.2.2. Subjekty všeobecného osobnostního práva

Jak již bylo uvedeno výše, za osobnost je považován každý člověk. Oprávněným subjektem práva na ochranu osobnosti může být tedy pouze fyzická osoba, a to každá fyzická osoba bez ohledu na státní příslušnost, pohlaví, věk, náboženství, rasu apod. Tomu odpovídá i zařazení ustanovení o ochraně osobnosti v občanském zákoníku do dílu 2 – Fyzické osoby.

Protože právnická osoba není osobností ve smyslu individuálního spojení fyzických, psychických a sociálních složek, nelze ji přiznat ani ochranu s ní spojenou. Hodnoty, které jsou právnické osobě vlastní, a které lze paralelně nalézt i u osob fyzických, jako je název, respektive jméno, či dobrá pověst, respektive

---

⁴⁹ KNAP, Karel. *Ochrana osobnosti podle občanského práva*. 4., podstatně přeprac. a dopl. vyd. Praha: Linde, 2004. ISBN 80-7201-484-6, s. 57.

⁵⁰ Tamtéž, s. 93.

čest, jsou v českém právu chráněny jinak.⁵¹ Občanský zákoník sice přináší novinku týkající se právnických osob, a to konkrétně v § 83⁵², nicméně tento nelze zaměňovat s uznáním právnické osoby jako subjektu práva na ochranu osobnosti. V těchto spíše vzácnějších případech umožňuje zákon právnickým osobám uplatnit osobnostní ochranu člověka, který byl činný v rámci jejich struktury, a pokud zásah do jeho práv souvisel s touto činností. Za života člověka tak ale může právnická osoba činit pouze jeho jménem a na základě jeho souhlasu, jedná se tedy o standardní smluvní zastoupení a první odstavec § 83 je v zásadě nadbytečný.⁵³

Subjektem práva na ochranu osobnosti je tedy zásadně každá lidská bytost, a to i přesto, že pro svůj věk či duševní stav není schopna chápat případnou újmu, která vznikla neoprávněným zásahem jiného do její osobnosti. Všeobecné osobnostní právo náleží člověku od narození do smrti. Souběžně s právní subjektivitou patří způsobilost být subjektem osobnostního práva i *nasciturovi*, tedy počatému, dosud nenarozenému dítěti, ovšem pouze za předpokladu, že se narodí živé. Ochrana přísluší i osobám nezletilým, či omezeným ve svéprávnosti.⁵⁴ Pokud ovšem tyto osoby mají s všeobecným osobnostním právem disponovat, musí za ně právně jednat zákonný zástupce.⁵⁵ Co se ale stane v případě, kdy bylo zasaženo do osobnosti osoby s omezenou svéprávností a zákonný zástupce na tento neoprávněný zásah nereaguje a nárok dotčené osoby neuplatní? Přes občanským zákoníkem proklamovanou zásadu, že

---

⁵¹ KNAP, Karel. *Ochrana osobnosti podle občanského práva*. 4., podstatně přeprac. a dopl. vyd. Praha: Linde, 2004. ISBN 80-7201-484-6, s. 73.

⁵² (1) Souvisí-li neoprávněný zásah do osobnosti člověka s jeho činností v právnické osobě, může právo na ochranu jeho osobnosti uplatnit i tato právnická osoba; za jeho života však jen jeho jménem a s jeho souhlasem. Není-li člověk schopen projevit vůli pro nepřítomnost nebo pro neschopnost úsudku, není souhlasu třeba.

(2) Po smrti člověka se právnická osoba může domáhat, aby od neoprávněného zásahu bylo upuštěno a aby byly odstraněny jeho následky.

⁵³ LAVICKÝ, Petr. *Občanský zákoník: komentář*. V Praze: C.H. Beck, 2014. Velké komentáře. ISBN 978-80-7400-529-9, s. 500.

⁵⁴ To je rozdíl od zvláštních osobnostních práv, kde subjektem může být jen ta fyzická osoba, která má kapacitu vytvořit určitou tvůrčí duševní činnost.

⁵⁵ SIGMUNDOVÁ, Michaela, TELEČEK, Ivo. *Přehled některých právních a etických otázek ochrany osobnosti*. Soudní rozhledy, 2003, č. 3, s. 73. ISSN 1211-4405.

nikdo nesmí pro nedostatek věku nebo rozumu utrpět nedůvodnou újmu⁵⁶, je zákonná úprava pro tyto případy nedostatečná.

Osobnostní právo je ze své povahy natolik spjato s konkrétní osobou, že její smrtí zaniká, domáhat se však ochrany osobnosti zemřelého umožňuje zákon po smrti člověka jiným osobám. „*Po smrti člověka se může ochrany jeho osobnosti domáhat kterákoli z osob jemu blízkých.*“⁵⁷ Tato tzv. **postmortální ochrana** zajišťuje zachování památky zesnulého v okamžiku, kdy už se sám nemůže bránit. Není rozhodné, zda byl neoprávněný zásah učiněn za života osoby nebo až po její smrti. Okruh oprávněných osob rozšířil občanský zákoník na všechny osoby blízké, které definuje v § 22 jako: „...*příbuzný v řadě přímé, sourozenec a manžel nebo partner podle jiného zákona upravujícího registrované partnerství (dále jen „partner“); jiné osoby v poměru rodinném nebo obdobném se pokládají za osoby sobě navzájem blízké, pokud by újmu, kterou utrpěla jedna z nich, druhá důvodně pociťovala jako újmu vlastní. Má se za to, že osobami blízkými jsou i osoby sešvagřené nebo osoby, které spolu trvale žijí.*“ Předchozí právní úprava přiznávala toto právo pouze manželu nebo partnerovi, dětem, a není-li jich, jejím rodičům.⁵⁸ Tuto významnou novinku vnímám pozitivně, neboť zemřelá svobodná osoba bez dětí a žijících rodičů neměla za předchozí právní úpravy na postmortální ochranu nárok.

2.3. Omezení všeobecného osobnostního práva

Osobnostní právo je právem absolutním, vrozeným, a fyzická osoba se ho tedy nemůže vzdát či ho zcizit. Osoba však není povinna své právo vykonávat, a pokud ho vykonává, činí tak zásadně svobodně a dle vlastního rozhodnutí.⁵⁹ Z absolutní povahy tohoto práva vyplývá jednak výlučné oprávnění osoby využívat svého práva (tzv. pozitivní složka), a naopak povinnost ostatních zdržet

---

⁵⁶ § 3 odst. 2 písm. c) občanského zákoníku.

⁵⁷ § 82 odst. 2 občanského zákoníku.

⁵⁸ § 15 zákona č. 40/1964, občanský zákoník.

⁵⁹ Srov. § 3 odst. 1 občanského zákoníku.

se jakéhokoliv zásahu (tzv. negativní složka). Zásah, a tedy omezení osobnostního práva, je možný pouze:

- se svolením dotčené osoby,
- v zákonem vymezených případech (tzv. zákonné licence).⁶⁰

Žádné z těchto omezení však „nesmí jít tak daleko, aby zákonem přípustné omezení bylo jednak nepřiměřené, jednak aby jím byl přímo negován nedotknutelný základ osobnosti každé fyzické osoby, na jehož respektování je třeba s ohledem na zachování elementární důstojnosti fyzické osoby vždy a za všech okolností trvat.“⁶¹

2.3.1. Svolení

K zásahu do všeobecného osobnostního práva může dojít z vlastní vůle dotčené osoby. Jedná se o výraz její autonomie, jako základní zásady občanského práva.⁶²

Fyzická osoba tak k zásahu do své osobnosti může přivolit. Občanský zákoník výslovně stanoví nezbytnost svolení k zachycení podoby člověka v § 84. Ustanovení § 86 zdůrazňuje potřebnost svolení zejména k narušení soukromých prostor, sledování soukromého života, pořizování a šíření zvukových nebo obrazových záznamů či soukromých písemností osobní povahy. Pokud osoba někomu udělí svolení k zásahu do své osobnosti, nemůže se následně proti takovému zásahu bránit. Naopak ten, kdo jedná v souladu s jemu uděleným svolením, se nemůže dopustit ohrožení či porušení osobnostního práva. Svolení tak představuje okolnost vylučující protiprávnost činu.⁶³

Svolení, jako projev vůle, má povahu **jednostranného právního jednání**, a jako takové musí splňovat obecné náležitosti právních jednání. Předně

⁶⁰ LAVICKÝ, Petr. *Občanský zákoník: komentář*. V Praze: C.H. Beck, 2014. Velké komentáře. ISBN 978-80-7400-529-9, s. 398-401.

⁶¹ KNAP, Karel. *Ochrana osobnosti podle občanského práva*. 4., podstatně přeprac. a dopl. vyd. Praha: Linde, 2004. ISBN 80-7201-484-6, s. 106.

⁶² Srov. § 1 odst. 2 občanského zákoníku.

⁶³ LAVICKÝ, Petr. *Občanský zákoník: komentář*. V Praze: C.H. Beck, 2014. Velké komentáře. ISBN 978-80-7400-529-9, s. 401.

osoba, která dává svolení k zásahu do své osobnosti, musí být svéprávná, „*Není-li osoba plně svéprávná, je neplatné právní jednání, ke kterému není způsobilá.*“⁶⁴

S ohledem na závažnost zásahu do integrity považoval zákonodárce za důležité upravit tuto oblast ve vztahu k nezletilým. Standardně za ně v případech, které nejsou přiměřené rozumové a volní vyspělosti nezletilých jejich věku, jedná zákonný zástupce. Nicméně pokud se jedná o nezletilého, který dovršil čtrnáct let, nebo o zletilou osobu, která není plně svéprávná, a tyto zákroky vážně odporují, nelze zákrok provést bez souhlasu soudu.⁶⁵

Pro vznik právního jednání je nezbytná vážná, srozumitelná a určitá vůle. Pro určitost vůle je tak v praxi zejména důležité konkrétně určit, k jaké stránce osobnosti se svolení vztahuje, jakým způsobem může být do osobnosti zasaženo a v jakém rozsahu se svolení uděluje (z hlediska územního, množstevního, časového).⁶⁶ Přičemž rozsah a účel, pro který bylo svolení uděleno, musí být udělující osobě v době udělení svolení znám. Pokud bylo uděleno svolení např. k užití fotografie v odborném časopise, je neoprávněným zásahem její uveřejnění v bulvárním tisku.⁶⁷ V potaz se bere i to, co lze vzhledem k okolnostem, za nichž bylo svolení projevováno, rozumně očekávat – např. vstupem do budovy označené piktogramem kamery vyslovuje vstupující souhlas k záznamu svého pohybu za bezpečnostním účelem.⁶⁸

Pro platnost právního jednání musí být dále vůle svobodná, prosta omylu a projev vůle musí mít náležitou formu. Občanský zákoník obecně žádné zvláštní formální náležitosti pro svolení nestanoví, může být tedy projevováno ústně, písemně i konkludentně. Zákony ovšem vymezují konkrétní případy, kdy se vyžaduje písemná forma, zejména u zásahu do integrity osoby.⁶⁹

---

⁶⁴ § 581 věta první, občanského zákoníku.

⁶⁵ Srov. § 100 občanského zákoníku.

⁶⁶ LAVICKÝ, Petr. *Občanský zákoník: komentář*. V Praze: C.H. Beck, 2014. Velké komentáře. ISBN 978-80-7400-529-9, s. 403.

⁶⁷ KNAP, Karel. *Ochrana osobnosti podle občanského práva*. 4., podstatně přeprac. a dopl. vyd. Praha: Linde, 2004. ISBN 80-7201-484-6, s. 110.

⁶⁸ TELEČEK, Ivo. *Svolení, nebo zákonné licence v právu osobnostním*. In: *Právní rozhledy*, roč. 2007, č. 24, s. 879. ISSN 1210-6410.

⁶⁹ Např. § 96 občanského zákoníku, § 34 odst. 2 zákona o zdravotních službách.

Neplatné je také právní jednání, které se přičí dobrým mravům nebo které odporuje zákonu.⁷⁰ Svolení může fyzická osoba poskytnout jen k zásahu do takové stránky své osobnosti, se kterou může platně disponovat. Osoby jsou tak chráněny nejen před neoprávněnými zásahy třetích osob, nýbrž i před sebou samými. Nepřihlíží se tedy např. ke svolení ke způsobení závažné újmy⁷¹, protože v takovém případě je dán zvláštní veřejný zájem poskytnout fyzické osobě právní ochranu i proti její projevené vůli.⁷²

Jednou ze zásad práva na ochranu osobnosti je **odvolatelnost svolení**. „Jednou dané svolení může fyzická osoba dodatečně kdykoli bez odůvodnění odvolat.“⁷³ I přes zavázání se k neodvolání poskytnutého svolení, může osoba svolení platně odvolat. Svolení k zásahu do osobnosti je natolik osobním rozhodnutím, které můžou podstatně ovlivnit změněné podmínky nebo změna názoru svolující osoby, že je odvolatelnost svolení skutečně namístě. Zásadně takové odvolání jednou daného souhlasu nemá pro osobu nepříznivé následky, pokud svolení nebylo dáno již s úmyslem jej následně odvolat.⁷⁴ „Výjimku představuje svolení k použití písemnosti osobní povahy, podobizny nebo zvukového či obrazového záznamu týkajícího se člověka nebo jeho projevů osobní povahy. Bylo-li svolení udělené na určitou dobu odvoláno, aniž to odůvodňuje podstatná změna okolností nebo jiný rozumný důvod, nahradí odvolávající škodu z toho vzniklou osobě, které svolení udělil.“⁷⁵

2.3.2. Zákonné licence

Bez ohledu na svolení je za výjimečných okolností všeobecné osobnostní právo ke konkrétně určeným dílčím hodnotám omezeno zákonem. Jedná se o tzv. zákonné licence, kdy zákon dovoluje určitý zásah do osobnosti člověka, který by

---

⁷⁰ Srov. § 580 občanského zákoníku.

⁷¹ Srov. § 93 odst. 1 občanského zákoníku.

⁷² KNAP, Karel. *Ochrana osobnosti podle občanského práva*. 4., podstatně přeprac. a dopl. vyd. Praha: Linde, 2004. ISBN 80-7201-484-6, s. 111.

⁷³ Tamtéž, s. 110.

⁷⁴ Srov. § 6 občanského zákoníku.

⁷⁵ LAVICKÝ, Petr. *Občanský zákoník: komentář*. V Praze: C.H. Beck, 2014. Velké komentáře. ISBN 978-80-7400-529-9, s. 404.

byl jinak možný pouze na základě svolení dotčené osoby.⁷⁶ V těchto případech je před absolutním osobnostním právem člověka upřednostněn obecný zájem na zpřístupnění některých hodnot osobnosti společenskému využití.⁷⁷ Zákonné licence se však týkají pouze taxativně vymezených hodnot, konkrétně práva na podobiznu, písemnost osobní povahy nebo zvukového či obrazového záznamu.⁷⁸

Občanský zákoník zákonné licence upravuje zejména v § 88 a § 89, a to licenci úřední, vědeckou, uměleckou a zpravodajskou. Tyto licence jsou bezúplatné a působí ex lege i proti vůli dotčeného člověka.⁷⁹

Dle § 88 odst. 1 občanského zákoníku: „*Svolení není třeba, pokud se podobizna nebo zvukový či obrazový záznam pořídí nebo použije k výkonu nebo ochraně jiných práv nebo právem chráněných zájmu jiných osob.*“ V tomto odstavci se nejedná čistě o zákonnou licenci, nýbrž se zohledňuje střet absolutního osobnostního práva s výkonem a ochranou jiných subjektivních soukromých práv, které si v praxi často konkurují. Soud tak musí aplikovat test proporcionality a nalézt mezi těmito právy vyvážené řešení. Povaha tohoto omezení je však stále úřední, proto nelze toto ustanovení vykládat extenzivně. „*Použití podobizen a záznamů bez svolení dotčeného člověka je dovoleno nikoli za účelem jakéhokoli výkonu či ochrany soukromého práva, nýbrž pouze děje-li se tak za účelem jeho uplatnění či obrany některou z přípustných forem soudního, správního či jiného úředního řízení.*“⁸⁰

V praxi se tak setkáme zejména s pořizováním a používáním podobizen či osobnostních záznamů k **důkazním účelům** v soudním, správním či jiném řízení. Aktuální právní úprava tak vyřešila předchozí nejasnosti, zda soud může v rámci dokazování připustit důkaz, který byl získán v rozporu s ochranou osobnosti. Zatímco Nejvyšší soud považoval takový důkaz za nepřípustný⁸¹,

---

⁷⁶ LAVICKÝ, Petr. *Občanský zákoník: komentář*. V Praze: C.H. Beck, 2014. Velké komentáře. ISBN 978-80-7400-529-9, s. 540.

⁷⁷ KNAP, Karel. *Ochrana osobnosti podle občanského práva*. 4., podstatně přeprac. a dopl. vyd. Praha: Linde, 2004. ISBN 80-7201-484-6, s. 112.

⁷⁸ Srov. § 88 občanského zákoníku.

⁷⁹ LAVICKÝ, Petr. *Občanský zákoník: komentář*. V Praze: C.H. Beck, 2014. Velké komentáře. ISBN 978-80-7400-529-9, s. 535.

⁸⁰ Tamtéž, s. 536.

⁸¹ Srov. rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 21. 10. 1998, sp.zn. 21 Cdo 1009/99.

odborná literatura zastávala názor, že procesní předpisy, které stanovují, že za důkaz mohou v řízení sloužit všechny prostředky, jimiž lze zjistit stav věci, vytvářejí zákonnou úřední licenci k použití projevů fyzické osoby osobní povahy v důkazním řízení⁸².

Přípustnost audio nahrávky jako důkazu v civilním řízení řešil i Ústavní soud, který nejprve podotkl, že každý má právo zaznamenávat své vlastní telefonické hovory, nicméně provedení důkazu před soudem takovým záznamem telefonického hovoru, proti vůli jednoho z volajících, nelze dle Ústavního soudu podřadit pod zákonnou úřední licenci. „...došlo tím k zásahu do jeho základního práva na ochranu tajemství zprávy podávané telefonem podle čl. 13 Listiny - a důsledně vzato i do základního práva stěžovatele na spravedlivý proces podle čl. 36 odst. 1 Listiny - a důkaz jako takový je třeba považovat za nepřípustný.“⁸³

Občanský zákoník se však k této problematice staví jinak. Dle současné právní úpravy tak je možné použít jako důkaz podobizny a záznamy, které byly pořízeny soukromě bez svolení dotyčné osoby, pokud je účelem ochrana soukromých práv a zájmů.⁸⁴ Ochrana jiných práv nebo právem chráněných zájmů jiných osob je tak legitimním důvodem pro využití v utajení pořízeného audiovizuálního nebo zvukového záznamu jako důkazu v civilním řízení.⁸⁵ Nicméně tato oprávnění je nutné vykládat restriktivně s ohledem na jejich výjimečnou povahu. Současně je nezbytné zachovávat korektiv v § 90 bránící jejich zneužívání, dle kterého ani tyto zákonné důvody nesmějí být využity nepřiměřeným způsobem v rozporu s oprávněnými zájmy člověka.⁸⁶

Restriktivní výklad se však v soukromoprávních vztazích nebude aplikovat na případy, kdy projevy osob nemají osobní povahu, zejména ty, související s výkonem povolání nebo podnikání. „Zásah do práva na soukromí

---

⁸² KNAP, Karel. *Ochrana osobnosti podle občanského práva*. 4., podstatně přeprac. a dopl. vyd. Praha: Linde, 2004. ISBN 80-7201-484-6, s. 116.

⁸³ Nález Ústavního soudu ze dne 13. 9. 2006, sp. zn. I. ÚS 191/05.

⁸⁴ LAVICKÝ, Petr. *Občanský zákoník: komentář*. V Praze: C.H. Beck, 2014. Velké komentáře. ISBN 978-80-7400-529-9, s. 536-537.

⁸⁵ ČUŘÍKOVÁ, Pavla. *Nemajetková újma dle nového občanského zákoníku*. Dostupné z: <http://www.bulletin-advokacie.cz/nemajetkova-ujma-dle-noveho-obcanskeho-zakoniku?browser=mobi> (cit. dne 26. 3. 2017).

⁸⁶ ŠVESTKA, Jiří; DVOŘÁK, Jan.; FIALA, Josef a kol. *Občanský zákoník. Komentář. Svazek I*. Praha: Wolters Kluwer, a.s., 2014, ISBN 978-80-7478-369-2, s. 332.

osoby, jejíž mluvený projev je zaznamenán, je zde plně ospravedlnitelný zájmem na ochraně slabší strany právního vztahu, již hrozí závažná újma (včetně např. ztráty zaměstnání). Opatření jediného nebo klíčového důkazu touto cestou je analogické k jednání za podmínek krajní nouze či dovolené svépomoci.⁸⁷ Tak je, a byla i dle právní úpravy před rekodifikací soukromého práva, přípustným důkazem např. nahrávka manažera během přijímacího pohovoru, který z rasistických důvodů odmítl přijmout uchazečku o zaměstnání.⁸⁸

Nutno ovšem podotknout, že judikatura nižších soudů je v této problematice značně rozkolísaná a dodnes nejednoznačná. Je tak třeba vyčkat na sjednocující rozhodnutí zohledňující již novou právní úpravu po rekodifikaci.

Druhý odstavec § 88 obsahuje již tradiční zákonnou **úřední licenci**. Oproti prvnímu odstavci zahrnuje i písemnosti osobní povahy. Tyto hmotné nosiče dílčích osobnostních práv je tak možné bez svolení poříditi či použít na základě zvláštního zákona k úřednímu účelu nebo v případě, že někdo veřejně vystoupí v záležitosti veřejného zájmu (např. vystoupení na veřejném zasedání zastupitelstva obce)⁸⁹.

*„Podobizna nebo zvukový či obrazový záznam se mohou bez svolení člověka také poříditi nebo použíti přiměřeným způsobem též k vědeckému nebo uměleckému účelu a pro tiskové, rozhlasové, televizní nebo obdobné zpravodajství.“*⁹⁰ Tyto zákonné licence se tak uplatní pouze při zachycení osobnosti formou podobizny, zvukového či obrazového záznamu, nikoliv písemností osobní povahy. Na rozdíl od úřední licence se však nevyžaduje existence zvláštního zákona.⁹¹

---

⁸⁷ Nález Ústavního soudu ze dne 9. 12. 2014, sp. zn. II. ÚS 177/14.

⁸⁸ KÜHN, Zdeněk. *K přípustnosti důkazu utajenou audiovizuální nahrávkou v civilním řízení*. Dostupné z: <http://jinepravo.blogspot.cz/2009/12/k-pripustnosti-dukazu-audiovizualni.html> (cit. dne 26. 3. 2017).

⁸⁹ LAVICKÝ, Petr. *Občanský zákoník: komentář*. V Praze: C.H. Beck, 2014. Velké komentáře. ISBN 978-80-7400-529-9, s. 538.

⁹⁰ § 89 občanského zákoníku.

⁹¹ KNAP, Karel. *Ochrana osobnosti podle občanského práva*. 4., podstatně přeprac. a dopl. vyd. Praha: Linde, 2004. ISBN 80-7201-484-6, s. 117.

Vědecká licence slouží zejména k rozvoji vědy, uplatňování vědeckých metod a čerpání odborných znalostí (např. pořízení a použití fotografie části nemocného těla pacienta pro účely lékařského výzkumu).⁹²

Umělecká licence slouží k zajištění veřejného zájmu na umělecké tvorbě. Typickým příkladem je vystavení fotografie osoby na umělecké výstavě.⁹³

*„Zpravodajství spočívá jednak v otevřeném a pohotovém informování veřejnosti o skutečnostech oprávněného a aktuálního veřejného zájmu, jednak v jejich kritickém hodnocení.“⁹⁴ Lze si asi jen těžko představit předávání takových informací veřejnosti bez využití podobizen a osobních záznamů. Pro tyto případy upravuje zákon **licenci zpravodajskou**. V praxi je však nutné zaobírat se otázkou, co ještě je zpravodajství. „Zpravodajstvím však není informování např. o soukromí náhodně vybraného člověka nebo naopak jednorázové a odlišně účelově zaměřené zveřejnění informací o konkrétně vybraném člověku.“⁹⁵*

Zákonné licence nejsou upraveny pouze v § 88 a § 89 občanského zákoníku. I v jiných ustanoveních občanského zákoníku nalezneme zákonem předvídaný a dovolený zásah do osobnostních práv bez souhlasu dotčené osoby, např. § 99 umožňuje zásah do integrity člověka, je-li jeho život v náhlém a patrném nebezpečí, souhlas nelze získat a okamžité zakročení je ku prospěchu zdraví dotčené osoby nezbytné.

S různými omezeními všeobecného osobnostního práva se můžeme setkat nejen v občanském zákoníku, ale napříč právními předpisy. Bohatě na tato omezení jsou zejména trestní předpisy, kdy z logiky věci často převládá obecný zájem na odhalení pachatele trestného činu nad ochranou jeho osobnosti. Např. § 88 trestního řádu⁹⁶ umožňuje za přísně stanovených podmínek Policii ČR provádět odposlech a záznam telekomunikačního provozu, dle § 114 trestního

---

⁹² LAVICKÝ, Petr. *Občanský zákoník: komentář*. V Praze: C.H. Beck, 2014. Velké komentáře. ISBN 978-80-7400-529-9, s. 541.

⁹³ Tamtéž.

⁹⁴ KNAP, Karel. *Ochrana osobnosti podle občanského práva*. 4., podstatně přeprac. a dopl. vyd. Praha: Linde, 2004. ISBN 80-7201-484-6, s. 117.

⁹⁵ LAVICKÝ, Petr. *Občanský zákoník: komentář*. V Praze: C.H. Beck, 2014. Velké komentáře. ISBN 978-80-7400-529-9, s. 541.

⁹⁶ Zákon č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním.

řádu je každý povinen podrobit se prohlídce těla, je-li to nezbytné pro zjištění, zda jsou na jeho těle stopy nebo následky trestného činu, dle § 116 je obviněný povinen podrobit se vyšetření duševního stavu. Tím asi nejcitelnějším oprávněným zásahem vyplývajícím z trestních předpisů je omezení osobní svobody, tedy instituty zadržení osoby podezřelé (§ 76 trestního řádu), zadržení obviněného (§ 75 trestního řádu), ale i samotná vazba (§ 67 a násl. trestního řádu).

Případ, kdy je osoba držena v uzavřeném prostoru bez možnosti jej opustit, je nutno chápat jako omezení svobody a zásah do osobnostních práv. Pokud ale byla osoba přistižena při trestném činu nebo bezprostředně poté a na základě toho zadržena, vykonává ten, kdo ji zadržel, své subjektivní právo stanovené v § 76 odst. 2 trestního řádu. Přiměřené využití takového práva vylučuje neoprávněnost zásahu, i když jednoznačně došlo k omezení osobní svobody.⁹⁷

2.4. Dílčí osobnostní práva

Předmětem práva na ochranu osobnosti je osobnost fyzické osoby jako individuality. Jak již bylo uvedeno výše, každá osobnost se skládá z mnoha dílčích složek. „*Jednotlivé hodnoty (statky, stránky, atributy, popř. projevy osobnosti fyzické osoby) tvoří celistvost osobnosti v její fyzické (tělesné) a morální jednotě.*“⁹⁸

Česká právní teorie vychází z monistického pojetí osobnostního práva, tedy že existuje jednotné všeobecné osobnostní právo, v jehož rámci můžeme operovat s jednotlivými dílčími hodnotami. K jednotlivým hodnotám se vážou dílčí osobnostní práva, která zajišťují jejich ochranu, avšak jsou vždy pouze součástí celku.⁹⁹

---

⁹⁷ Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 31. 10. 2000, sp. zn. 30 Cdo 1683/2000.

⁹⁸ KNAP, Karel. *Ochrana osobnosti podle občanského práva*. 4., podstatně přeprac. a dopl. vyd. Praha: Linde, 2004. ISBN 80-7201-484-6, s. 120.

⁹⁹ DVOŘÁK, Jan, Jiří ŠVESTKA a Michaela ZUKLÍNOVÁ. *Občanské právo hmotné*. 2., aktualizované a doplněné vydání. Praha: Wolters Kluwer Česká republika, 2016. ISBN 978-80-7552-187-3, s. 254.

Opačný přístup se na jednotlivé stránky osobnosti dívá jako na soustavu dílčích osobnostních práv. Zakotvením generální klauzule se zákonodárce přiklonil k jednotnému pojetí práva na ochranu osobnosti. Výsledkem je, že jakýkoliv neoprávněný zásah do osobnosti člověka je třeba posuzovat v rámci celku, nikoliv izolovaně. Aby nastala odpovědnost za neoprávněný zásah, je třeba zkoumat, zda byla dána objektivní způsobilost narušit integritu celé osobnosti.¹⁰⁰

Výhodou monistického přístupu je právě generální klauzule, která je upravena v § 81 občanského zákoníku:

„(1) Chráněna je osobnost člověka včetně všech jeho přirozených práv. Každý je povinen ctít svobodné rozhodnutí člověka žít podle svého.

(2) Ochrany požívají zejména život a důstojnost člověka, jeho zdraví a právo žít v příznivém životním prostředí, jeho vážnost, čest, soukromí a jeho projevy osobní povahy.“

Demonstrativní výčet jednotlivých hodnot osobnosti v druhém odstavci umožňuje soudní praxi pružně reagovat na moderní vývoj jak technologický, tak morální, a zajistit tak vždy úplnou ochranu všech složek lidské osobnosti, ať už jsou zákonem definovány či nikoliv. Zákon nicméně alespoň příkladmo uvádí nesporně nejtypičtější hodnoty osobnosti člověka.

2.4.1. Právo na tělesnou a duševní integritu

Pojem integrity lidského těla souhrnně označuje nehmotné hodnoty osobnosti člověka, jimiž jsou život, zdraví a tělo. Tělesná stránka je integrální součástí osobnosti člověka a právo na tělesnou integritu je jedno z nejvýznamnějších dílčích práv.¹⁰¹

Ochranu života a zdraví fyzické osoby upravuje občanský zákoník v § 91–114. Před touto obecnou úpravou má samozřejmě přednost speciální zákon o

---

¹⁰⁰ KNAP, Karel. *Ochrana osobnosti podle občanského práva*. 4., podstatně přeprac. a dopl. vyd. Praha: Linde, 2004. ISBN 80-7201-484-6, s. 62-63.

¹⁰¹ Tamtéž, s. 203-204.

zdravotních službách, který upravuje ochranu v rámci lékařských zákroků, nicméně je třeba pamatovat na to, že do integrity lidského těla lze zasáhnout např. i zákroky kosmetickými (tetování, piercing...), na které se bude vztahovat právě obecná úprava v občanském zákoníku.

Přičemž pokud mluvíme o zdraví, nelze ho chápat pouze ve smyslu fyzického zdraví, nýbrž i jako zdraví duševní.¹⁰²

Právo na tělesnou a duševní integritu se neomezuje pouze na zdraví a život člověka, nýbrž chrání **lidské tělo před narozením i po smrti**. Ohledně ochrany *nascitura* již bylo uvedeno v kapitole 2.2.2., že mu náleží ochrana osobnosti souběžně s právní subjektivitou. Není tedy nic překvapivého, že v rámci ochrany osobnosti se uplatňuje i právo na tělesnou a duševní integritu.

Složitější je to s ochranou lidského těla po smrti člověka, kdy již právní subjektivitou nedisponuje. Z praktického hlediska je nutné mít na jisto postavený právní status mrtvého těla, zejména s ohledem na pitvy a transplantace tkání a orgánů z mrtvých osob na živé. Tuto problematiku řeší § 92 odst. 1 občanského zákoníku: „*Lidské tělo je pod právní ochranou i po smrti člověka.*“ S lidskými ostatky se nesmí zacházet nedůstojně a je na vůli každého, rozhodnout, jak bude po jeho smrti naloženo s jeho tělem¹⁰³. Lidské tělo tedy zůstává i po smrti nadále součástí osobnosti zemřelého a stejně jako za života požívá právní ochrany.¹⁰⁴

Právě problematika pitev vyvolala při přijímání občanského zákoníku velké diskuze a nejasnosti ohledně výkladu. Proto byla problematiska ustanovení o pítvách předmětem historicky první novely¹⁰⁵ občanského zákoníku s účinností od 28. 2. 2017.

Dle původního znění ustanovení § 113 odst. 2 občanského zákoníku: „*Provést pitvu nebo použít lidské tělo po smrti člověka pro potřeby lékařské vědy,*

---

¹⁰² DVOŘÁK, Jan, Jiří ŠVESTKA a Michaela ZUKLÍNOVÁ. *Občanské právo hmotné. 2.*, aktualizované a doplněné vydání. Praha: Wolters Kluwer Česká republika, 2016. ISBN 978-80-7552-187-3, s. 258.

¹⁰³ § 113 občanského zákoníku.

¹⁰⁴ KNAP, Karel. *Ochrana osobnosti podle občanského práva. 4.*, podstatně přeprac. a dopl. vyd. Praha: Linde, 2004. ISBN 80-7201-484-6, s. 205-207.

¹⁰⁵ Zákon č. 460/2016 Sb., kterým se mění zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, a další související zákony.

výzkumu nebo k výukovým účelům bez souhlasu zemřelého lze jen, pokud tak stanoví jiný zákon.“ Současně § 115 stanovoval nevyvratitelnou domněnku nesouhlasu s provedením pitvy.¹⁰⁶ Formulačně nešťastný poměr mezi těmito dvěma ustanoveními způsoboval aplikační obtíže, kdy se na výkladu neshodla ani odborná veřejnost a zdravotnická zařízení odmítala pitvy bez předchozího souhlasu zemřelého provádět.¹⁰⁷ Nicméně dle komentářové literatury se možnost člověka vyjádřit nesouhlas s provedením pitvy vztahovala zejména na pitvu anatomickou, tedy pitvu prováděnou k výukovým účelům nebo pro účely vědy a výzkumu v oblasti zdravotnictví¹⁰⁸: „V ostatních případech existuje celá škála případů, kdy je pitva na základě zvláštního právního předpisu prováděna povinně. Tak povinnost patologicko-anatomické pitvy je stanovena v případech předpokládaných v § 88 odst. 2 ZZS, povinnost zdravotní pitvy je stanovena v odst. 3 téhož ustanovení a soudní pitva je povinná v případech stanovených v § 115 TR, tj. v situacích, kdy vznikne podezření, že smrt člověka byla způsobena trestným činem.“¹⁰⁹ Tento výklad potvrdila Expertní skupina Komise pro aplikaci nové civilní legislativy při Ministerstvu spravedlnosti ve Výkladovém stanovisku č. 20 ze dne 3. 3. 2014 následovně: „Vyjádření souhlasu s pitvou dle § 115 NOZ je relevantní pouze k pitvě anatomické (tedy pro potřeby lékařské vědy, výzkumu nebo k výukovým účelům) a pitvám, které nejsou uvedeny v taxativním výčtu „povinných“ pitev stanovených v § 88 odst. 2 a 3 ZZS; v ostatních případech bude pitva prováděna povinně (§ 88 odst. 2 a 3 ZZS a § 115 trestního řádu).“

Na problematickou úpravu v občanském zákoníku zareagoval zákonodárce novelou¹¹⁰ ZZS, která rozšířila důvody povinné patologicko-anatomické pitvy na případ, kdy není dostatečně objasněna příčina smrti, základní nemoci, další nemoci nebo jejich komplikace nebo klinická diagnóza. „Zdravotní pitva se pak provede vždy, pokud nedošlo ke stanovení příčiny smrti nebo nebyla

¹⁰⁶ Zemře-li člověk, aniž projeví souhlas s pitvou nebo s použitím svého těla po smrti způsobem podle § 113, platí, že s provedením pitvy nebo s takovým použitím svého těla nesouhlasí.

¹⁰⁷ LUXOVÁ, Lucie. *Ochrana lidského těla po smrti*. Dostupné z: <https://www.epravo.cz/top/clanky/ochrana-lidskeho-tela-po-smrti-95424.html?mail> (cit. dne 27. 3. 2017).

¹⁰⁸ § 88 odst. 1 písm. d) ZZS.

¹⁰⁹ MELZER, Filip, TÉGL, Petr a kol.: *Občanský zákoník – velký komentář. Svazek I. § 1-117*. Praha: Leges, 2013, 978-80-87576-73-1, s. 633.

¹¹⁰ Zákon č. 147/2016 Sb., kterým se mění zákon č. 372/2011 Sb., o zdravotnických službách a podmínkách jejich poskytování.

příčina smrti dostatečně objasněna. Zákon dále výslovně stanoví, že patologicko-anatomické pitvy a zdravotní pitvy se provádějí v případech stanovených zákonem o zdravotních službách i bez souhlasu zemřelého...¹¹¹

Přesto pro odstranění výkladových obtíží byly novelou občanského zákoníku zrušeny ustanovení § 115–117 a změněno ustanovení § 113 odst. 2 občanského zákoníku následovně: „*Provést pitvu nebo použít lidské tělo po smrti člověka bez souhlasu zemřelého lze jen, pokud tak stanoví jiný zákon.*“ Občanský zákoník tak úpravu pitev přenechává speciálním zákonům, zejména zákonu o zdravotních službách či transplantačnímu zákonu, které souhlas s pitvou i souhlas s odběrem tkání a orgánů od zemřelého předpokládají. Pitvy v těchto zákonech jsou stanoveny jako povinné, a proto je lze uskutečnit i bez souhlasu.¹¹²

V souvislosti s touto problematikou je vhodné upozornit i na mylné názory zejména laické veřejnosti ohledně odebrání orgánů zemřelých osob za účelem transplantace. Tato oblast je upravena transplantačním zákonem, jako zvláštním předpisem, a občanský zákoník tedy úpravu nijak nepozměnil. Posmrtný odběr tkání a orgánů je založen na principu „opt-out“, což znamená, že je s takovým odebráním orgánů od zemřelého dárce presumován souhlas. Osoba, která tento odběr odmítá, se musí nechat zapsat do Národního registru osob nesouhlasících s posmrtným odběrem tkání a orgánů.¹¹³

Stěžejním pilířem úpravy ochrany tělesné integrity je **institut informovaného souhlasu**, bez kterého do integrity člověka nelze zasáhnout. O informovaném souhlasu je pojednáno více v kapitole 3.4.4. Bez souhlasu lze do integrity člověka zasáhnout pouze v případech stanovených zákonem a v případě, kdy je život jiného v nebezpečí, souhlas není možné získat a takový zákrok je k zachování života a zdraví dotyčného nezbytný.¹¹⁴

---

¹¹¹ MACH, Jan.: *Novela zákona o zdravotních službách a nový registr zdravotnických pracovníků*. Tempus Medicorum, 2016, č. 7-8, s. 45. ISSN 1214-7524.

¹¹² DVORÁK, Jan, Jirí ŠVESTKA a Michaela ZUKLÍNOVÁ. *Občanské právo hmotné. 2.*, aktualizované a doplněné vydání. Praha: Wolters Kluwer Česká republika, 2016. ISBN 978-80-7552-187-3, s. 260.

¹¹³ ŠUSTEK, Petr; HOLČAPEK, Tomáš a kol. *Zdravotnické právo*. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2016. ISBN 978-80-7552-321-1, s. 411.

¹¹⁴ § 99 občanského zákoníku.

K ochraně zdraví přispívá také to, že **lidské tělo, ani jeho části, nelze považovat za věci**, a to ani tehdy, jsou-li od těla odděleny¹¹⁵, a tudíž s nimi nelze obchodovat, ani jinak nakládat. Jinak tomu bylo ve starověku i ve středověku, kdy se s lidským tělem nebo s jeho částmi dalo libovolně disponovat, např. jako předmět sázky nebo zástavy.¹¹⁶ Nicméně v dnešní době platí, že lidské tělo nesmí být zdrojem finančního nebo jiného majetkového prospěchu.¹¹⁷ To se netýká částí těla, které lze bez umrtvení bezbolestně odejmout, a které se přirozeně obnovují (např. vlasy). Ty se považují za věc movitou a lze je úplatně zcizovat.¹¹⁸

2.4.2. Právo na osobní svobodu

Právo na osobní svobodu občanský zákoník v demonstrativním výčtu dílčích osobnostních práv výslovně neuvádí, nicméně dle mého názoru je svoboda natolik esenciálním právem člověka, že jeho narušení je třeba vnímat jako zásah do samotné osobnosti, což ostatně konstatoval i Ústavní soud¹¹⁹. Lze ji chápat jako: „*stav, kdy fyzická osoba má možnost sama o sobě rozhodovat i jednat*“¹²⁰.

Účelem soukromého práva je mimo jiné ochrana svobody člověka a jeho přirozeného práva brát se o vlastní štěstí.¹²¹ Jednou ze základních zásad občanského práva je to, že každý má právo na ochranu svého života a zdraví, jakož i svobody, cti, důstojnosti a soukromí.¹²² Na ústavněprávní úrovni je v čl. 8 Listiny osobní svoboda zaručena každé fyzické osobě od jejího narození až do smrti.

---

¹¹⁵ § 493 občanského zákoníku.

¹¹⁶ KNAP, Karel. *Ochrana osobnosti podle občanského práva*. 4., podstatně přeprac. a dopl. vyd. Praha: Linde, 2004. ISBN 80-7201-484-6, s. 203-204.

¹¹⁷ Čl. 21 Úmluvy o biomedicině, § 28 transplantačního zákona č. 285/2002 Sb., § 164 a násl. tr. zákoníku.

¹¹⁸ DVORÁK, Jan, Jirí ŠVESTKA a Michaela ZUKLÍNOVÁ. *Občanské právo hmotné*. 2., aktualizované a doplněné vydání. Praha: Wolters Kluwer Česká republika, 2016. ISBN 978-80-7552-187-3, s. 260.

¹¹⁹ Nález Ústavního soudu ze dne 24. 10. 1995, sp. zn. I. ÚS 15/95.

¹²⁰ KNAP, Karel. *Ochrana osobnosti podle občanského práva*. 4., podstatně přeprac. a dopl. vyd. Praha: Linde, 2004. ISBN 80-7201-484-6, s. 121.

¹²¹ Srov. § 3 odst. 1 občanského zákoníku.

¹²² Srov. § 3 odst. 2, písm. a) občanského zákoníku.

Svobodu člověka je třeba vnímat nejen jako svobodu pohybu, nýbrž i jako svobodu rozhodování, myšlení, utváření si vlastních názorů apod. Omezit svobodu je tak možné typicky fyzickým donucením (zbavení, omezení osobní svobody), ale také psychickým násilím (tíseň, vyhrožování).

Zejména v dnešní moderní době je čím dál jednodušší zasáhnout do práva na osobní svobodu i nepřímými zásahy, které ovlivňují podvědomí člověka tak, že fyzická osoba vědomě ani neví, že je ovlivňována. Jedná se o **tzv. podprahové signály**, obrazové či zvukové sekvence, které jsou vloženy do standardního filmu či písně jen jako záblesk, který člověk přijme, ale nedokáže ho vědomě zaregistrovat. Tato zpráva však zůstává v podvědomí a dokáže mít vliv na rozhodování.¹²³ Hojně se této techniky využívá v reklamě, kdy si člověk v takovém případě reklamy není vědom, ale ovlivňováním jeho mysli je donucován k zakoupení produktu. S ohledem na nepřípustné ovlivňování je v mnoha státech využívání podprahových signálů ilegální.¹²⁴

2.4.3. Právo na jméno

Jméno člověka bezesporu tvoří část jeho osobnosti, a to zejména tím, že je na základě jména fyzická osoba identifikovatelná ve vnějším světě. Jméno je důležitým prostředkem individualizace ve společenském životě a právním styku vůbec.¹²⁵ Přestože v průběhu života může dojít ke změně jména (např. na základě manželství), je jméno vždy nezbytným atributem každého člověka po celou dobu jeho existence i po jeho smrti.¹²⁶

Jméno je integrální součástí osobnosti, nicméně vzhledem k absenci přirozenoprávního základu a s ohledem na statusový význam používání jména je

---

¹²³ KNAP, Karel. *Ochrana osobnosti podle občanského práva*. 4., podstatně přeprac. a dopl. vyd. Praha: Linde, 2004. ISBN 80-7201-484-6, s. 279 - 281.

¹²⁴ DIBLÍK, Jan a François VEIT. *Mediální právo a práva k nehmotným statkům v České republice: Media law and intellectual property law in the Czech Republic*. Praha: Linde, 2012. ISBN 978-80-7201-863-5, s. 68.

¹²⁵ KNAP, Karel. *Ochrana osobnosti podle občanského práva*. 4., podstatně přeprac. a dopl. vyd. Praha: Linde, 2004. ISBN 80-7201-484-6, s. 125.

¹²⁶ ŠVESTKA, Jiří; DVOŘÁK, Jan.; FIALA, Josef a kol. *Občanský zákoník. Komentář. Svazek I*. Praha: Wolters Kluwer, a.s., 2014, ISBN 978-80-7478-369-2, s. 287.

právo na jméno systematicky upraveno mimo rámec ochrany osobnosti, v § 77–79 občanského zákoníku.¹²⁷

Předmětem ochrany je jak příjmení, tak i jméno osobní (tzv. rodné jméno)¹²⁸, případně i část jména, počáteční písmena nebo zdrobnělina jména, a to v případech, kdy jsou pro konkrétní osobu tak příznačné, že se na jejich základě osoba dostatečně individualizuje.¹²⁹

Pod stejnou ochranou je i jméno krycí – **pseudonym**, vejde-li ve známost.¹³⁰ Pseudonym je širokou veřejností chápán jako umělecké jméno známých osobností, a tak ho chápe i Nejvyšší soud ČR: „...*pseudonymem ve smyslu ochrany podle § 11 obč. zák.* (pozn.: zákon č. 40/1964 Sb.) *je třeba rozumět jméno, jehož umělec jako individualizovaná fyzická osoba užívá místo svého pravého jména...*“¹³¹ Nicméně dle teorie se pseudonymem v rámci interakce s ostatními lidmi může označit jakýkoliv člověk z libovolného důvodu. Pod pojem pseudonym lze ostatně zařadit i přezdívku.¹³² Vždy ale platí, že musí být osoba na základě pseudonymu dostatečně identifikovatelná, a to alespoň u části veřejnosti.¹³³ S ohledem na úzký vztah osobnostních práv ke konkrétní osobě, nelze pod ochranu jména zařadit společný pseudonym, např. název hudební skupiny, jelikož se nevztahuje k individuální fyzické osobě a není způsobilý ji individualizovat.¹³⁴

Fyzická osoba má právo jméno mít a v právním styku jej užívat a také právo na úctu ke svému jménu. Úprava v občanském zákoníku klade ovšem důraz zejména na ochranu jména při neoprávněných zásazích. Jedná se o situace, kdy někdo zpochybňuje něčí právo na jeho jméno, anebo když někdo jméno jiného

---

¹²⁷ LAVICKÝ, Petr. *Občanský zákoník: komentář*. V Praze: C.H. Beck, 2014. Velké komentáře. ISBN 978-80-7400-529-9, s. 445-446.

¹²⁸ ŠVESTKA, Jiří; DVOŘÁK, Jan.; FIALA, Josef a kol. *Občanský zákoník. Komentář. Svazek I*. Praha: Wolters Kluwer, a.s., 2014, ISBN 978-80-7478-369-2, s. 289.

¹²⁹ Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 31. 10. 2006, sp. zn. 30 Cdo 2116/2006, rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 22. 9. 2004, sp. zn. 30 Cdo 181/2004.

¹³⁰ § 79 občanského zákoníku.

¹³¹ Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 31. 10. 2006, sp. zn. 30 Cdo 2116/2006.

¹³² ŠVESTKA, Jiří; DVOŘÁK, Jan.; FIALA, Josef a kol. *Občanský zákoník. Komentář. Svazek I*. Praha: Wolters Kluwer, a.s., 2014, ISBN 978-80-7478-369-2, s. 298-299.

¹³³ KNAP, Karel. *Ochrana osobnosti podle občanského práva*. 4., podstatně přeprac. a dopl. vyd. Praha: Linde, 2004. ISBN 80-7201-484-6, s. 125.

¹³⁴ Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 31. 10. 2006, sp. zn. 30 Cdo 2116/2006.

neoprávněně užívá a způsobuje mu tím újmu.¹³⁵ Aby došlo k újmě, nestačí jakékoliv označení shodným jménem, které přísluší jiné osobě. Je potřeba, aby takové neoprávněné označení osoby objektivně vyvolalo ve společnosti dojem, že jde o konkrétní fyzickou osobu.¹³⁶ Stejně tak jako se může fyzická osoba bránit proti neoprávněnému užívání jejího jména, má právo nebyť označována jiným jménem než svým.¹³⁷

Zajímavou novinkou, kterou přinesl občanský zákoník, je možnost manžela nebo jiné osoby blízké domáhat se samostatně ochrany příjmení dotčené osoby, byť do jejich práva ke jménu přímo zasaženo nebylo. Argumentem pro tuto úpravu je především zájem na ochraně rodiny a upevnění rodinných vazeb.¹³⁸

2.4.4. Právo na podobu

„Podobou člověka se rozumí souhrn jeho charakteristických rysů, které znázorňují jeho individualizovaný tělesný vzhled, zejména jeho tvář, případně celou jeho postavu.“¹³⁹

S podobou člověka úzce souvisí problematika jejího zachycení, tzv. právo na podobiznu. *„Obsahem práva na podobu je užívací a dispoziční právo ve vztahu k zachycení podoby fyzické osoby, zatímco obsahem práva k podobizně je užívací a dispoziční právo subjektu ve vztahu k ní. V pozitivním smyslu toto právo zahrnuje oprávnění užívat podobiznu sám, a to jakýmkoli způsobem, případně též udělovat jiným souhlas k jejímu užívání. V negativním smyslu toto právo zahrnuje oprávnění bránit se proti neoprávněnému použití podobizny.“¹⁴⁰* Zatímco právo na podobu vzniká již narozením, právo k podobizně vzniká až okamžikem, kdy

---

¹³⁵ Důvodová zpráva k zákonu č. 89/2012 Sb., občanský zákoník (konsolidovaná verze) ze dne 3. 2. 2012, s. 61. Dostupné z: <http://obcanskyzakonik.justice.cz/images/pdf/Duvodova-zprava-NOZ-konsolidovana-verze.pdf> (cit. dne 28. 1. 2017).

¹³⁶ Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 22. 9. 2004, sp. zn. 30 Cdo 181/2004.

¹³⁷ Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 19. 10. 2005, sp. zn. 30 Cdo 936/2005.

¹³⁸ ŠVESTKA, Jiří; DVOŘÁK, Jan.; FIALA, Josef a kol. *Občanský zákoník. Komentář. Svazek I.* Praha: Wolters Kluwer, a.s., 2014, ISBN 978-80-7478-369-2, s. 297.

¹³⁹ DVOŘÁK, Jan, Jiří ŠVESTKA a Michaela ZUKLÍNOVÁ. *Občanské právo hmotné. 2., aktualizované a doplněné vydání.* Praha: Wolters Kluwer Česká republika, 2016. ISBN 978-80-7552-187-3, s. 261.

¹⁴⁰ Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 28. 2. 2007, sp. zn. 30 Cdo 1873/2006.

lze podobiznu přiřadit ke konkrétní fyzické osobě.¹⁴¹ Přičemž se toto právo netýká jen živého člověka, ale i podoby člověka zemřelého.¹⁴²

Neoprávněné zachycování a šíření podoby člověka se rozšířilo zejména s ohledem na rozvoj vědy a techniky. Podobu je možné zachytit jakýmikoliv technickými prostředky – obrazem, fotografií, karikaturou, videozáznamem apod. V současnosti je proto nebezpečí zneužití hmotného zachycení podoby člověka velmi vysoké.

Takové zachycení podoby, na základě kterého lze osobu identifikovat, je možné pouze na základě zákonných licencí nebo s jejím souhlasem. Občanský zákoník nevyžaduje žádnou zvláštní formu souhlasu, může být tedy udělen i konkludentně. S tím souvisí i předpokládaný souhlas se zachycením podoby fyzické osoby při vědomém vstupu do monitorovaných prostor.¹⁴³

Svolení dotčené osoby k zachycení její podoby se vztahuje dále i na obvyklé rozmnožování a rozšiřování tohoto zobrazení.¹⁴⁴ Musí se však jednat o rozšiřování, jehož způsob a rozsah osoba v okamžiku svolení znala nebo alespoň znát musela. Např. nelze považovat za obvyklý způsob využití, pokud je podobizna následně využita pro komerční účely.¹⁴⁵

O neoprávněný zásah se však může jednat i v případě, kdy byla podobizna užitá na základě zákonných licencí nebo se souhlasem dotčené osoby. **Podobizna musí být vždy použita přiměřeným způsobem a takové použití nesmí být v rozporu s osobnostními zájmy oprávněné osoby, na nichž je nutno bezpodmínečně trvat.** Přiměřený způsob je přitom takový, který formou, rozsahem, obsahem i způsobem provedení odpovídá souhlasu nebo zákonné licenci.¹⁴⁶ Tak rozhodl Nejvyšší soud ČR v souvislosti s případem tzv. „Kuřimské

---

¹⁴¹ KNAP, Karel. *Ochrana osobnosti podle občanského práva*. 4., podstatně přeprac. a dopl. vyd. Praha: Linde, 2004. ISBN 80-7201-484-6, s. 291.

¹⁴² Tamtéž, s. 292.

¹⁴³ ŠVESTKA, Jiří; DVOŘÁK, Jan.; FIALA, Josef a kol. *Občanský zákoník. Komentář. Svazek I*. Praha: Wolters Kluwer, a.s., 2014, ISBN 978-80-7478-369-2, s. 326.

¹⁴⁴ DVOŘÁK, Jan, Jiří ŠVESTKA a Michaela ZUKLÍNOVÁ. *Občanské právo hmotné*. 2., aktualizované a doplněné vydání. Praha: Wolters Kluwer Česká republika, 2016. ISBN 978-80-7552-187-3, s. 262.

¹⁴⁵ Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 28. 2. 2007, sp. zn. 30 Cdo 1873/2006.

¹⁴⁶ Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 29. 3. 2012, sp. zn. 30 Cdo 42/2011.

kauzy“¹⁴⁷, kdy televize zveřejnila fotografii nezletilého chlapce, za kterého se jedna z odsouzených žen vydávala. Televize se hájila tím, že fotografie byla užita na základě zpravodajské licence a chlapce nijak neznevažuje, ani nijak nezesměšňuje. Nicméně soud shledal, že zveřejnění fotografie nevedlo pouze k informování veřejnosti, ale sledovalo také skandalizační cíl. V případě kolize mezi právem veřejnosti na informace s právem na ochranu osobnosti je vždy třeba zkoumat proporcionalitu a intenzitu zásahu. V dané věci je třeba dát přednost právu nezletilého na ochranu osobnosti, když zájem dítěte na ochranu před necitlivými sdělovacími prostředky vysoce převyšuje zájem veřejnosti na informace o dění ve společnosti.¹⁴⁸ I v reakci na tuto kauzu byl novelizován trestní řád tzv. „náhubkovým“ zákonem č. 52/2009 Sb.¹⁴⁹, který omezil informování veřejnosti o trestním řízení, přičemž zvláštní důraz klade na ochranu osobních údajů a soukromí osob mladších 18 let.¹⁵⁰

V případě vyfotografování novorozence v porodnici bez vědomí rodičů rozhodl Evropský soud pro lidská práva, že neoprávněným zásahem je i samotné zachycení podoby člověka bez nutnosti snímky dále šířit. *„Právo člověka na ochranu podoby je tak jednou ze základních složek osobního rozvoje a předpokladem pro takové právo je především kontrola jednotlivce nad jeho podobou. Jestliže kontrola nad podobou jednotlivce znamená především jeho možnost odmítnout šíření snímků, na nichž je zobrazen, zahrnuje i právo každého bránit se proti tomu, aby kdokoli jiný zachycoval, přechovával či reprodukoval jeho podobu. Jelikož je totiž podoba jednou z inherentních vlastností osobnosti každého jednotlivce, je v zásadě a za okolností obdobných okolnostem projednávaného případu podmínkou její účinné ochrany souhlas jednotlivce již v okamžiku jejího zachycení, a nikoli teprve v okamžiku jejího případného veřejného šíření. V opačném případě by kdokoli mohl přechovávat základní znak*

---

¹⁴⁷ Případ týrání dětí v Kuřimi roku 2007. Jedna z dospělých akterek se vydávala nejprve za třináctiletou dívku, poté zneužila identitu třináctiletého chlapce.

¹⁴⁸ Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 25. 6. 2014, sp. zn. 30 Cdo 252/2014.

¹⁴⁹ Zákon č. 52/2009 Sb., kterým se mění zákon č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním (trestní řád), ve znění pozdějších předpisů, a některé další zákony.

¹⁵⁰ Srov. § 8a zákona č. 141/1961 Sb., trestního řádu.

*osobnosti jiné osoby, aniž by tato měla kontrolu nad jeho případným pozdějším užitím.*¹⁵¹

Tak jako má fyzická osoba právo bránit se neoprávněnému zachycování její podoby, má právo i na to, stejně jako je tomu u práva na jméno, aby k ní byla přiřazována právě její podoba a aby touto podobou byla identifikována. Často je proto neoprávněným zásahem do práva na podobu a podobiznu záměna fotografie v novinovém článku.¹⁵²

Považuji za důležité zmínit, že vlastnické právo k podobizně jako k věci je při zásahu do osobnosti člověka zcela irelevantní. Právu k podobizně jako osobnostnímu právu musí být vždy dána přednost.¹⁵³

Pro neoprávněnost zásahu je dále nerozhodné, zda je zobrazení podoby fyzické osoby difamující. Pokud ovšem je, jedná se současně o zásah do práva na čest, důstojnost a pověst.¹⁵⁴

2.4.5. Právo na čest a důstojnost

Čest a důstojnost patří bezpochyby mezi nejdůležitější a nejcitlivější hodnoty lidské osobnosti. Tomu odpovídá i to, že jsou v praxi jednoznačně nejčastějším předmětem osobnostních sporů.¹⁵⁵

Jak vyplývá již z ústavního pořádku: „*Lidé jsou svobodní a rovní v důstojnosti i v právech.*“¹⁵⁶ Důstojnost mají všichni lidé stejnou, bez ohledu na

---

¹⁵¹ Rozsudek ESLP ze dne 15. 1. 2009 ve věci *Reklos a Davourlis proti Řecku*, sp. zn. 1234/05.

¹⁵² Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 19. 10. 2005, sp. zn. 30 Cdo 936/2005.

¹⁵³ KNAP, Karel. *Ochrana osobnosti podle občanského práva*. 4., podstatně přeprac. a dopl. vyd. Praha: Linde, 2004. ISBN 80-7201-484-6, s. 294.

¹⁵⁴ Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 12. 10. 2006, sp. zn. 30 Cdo 2232/2006, rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 26. 7. 2000, sp. zn. 30 Cdo 2304/99 a rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 29. 11. 2012, sp. zn. 30 Cdo 1092/2011.

¹⁵⁵ LAVICKÝ, Petr. *Občanský zákoník: komentář*. V Praze: C.H. Beck, 2014. Velké komentáře. ISBN 978-80-7400-529-9, s. 423.

¹⁵⁶ Čl. 1 Listiny.

vzdělání, rasu, pohlaví atd. Proto je také nevýznamné, kdy, kde a za jakých podmínek byla důstojnost člověka dotčena.¹⁵⁷

Co se týče cti, ta se zpravidla v průběhu života mění. Na rozdíl od důstojnosti je čest spojena se společenským postavením osoby, a tak se i odlišně posuzuje míra ochrany této stránky osobnosti v závislosti na postavení konkrétního člověka (jiné právo na zachování cti má dítě či např. osoba veřejně známá).¹⁵⁸ Čest je hodnota, kterou člověk získává, a tak se ochrana vztahuje i na čest profesní, tedy postavení člověka v odborných kruzích.¹⁵⁹

Neoprávněnými zásahy do důstojnosti a cti se podrobněji zabývá kapitola pátá.

2.4.6. Právo na soukromí

Právo na osobní soukromí je často zúženě definováno jako právo fyzické osoby rozhodnout, zda, případně v jakém rozsahu a jakým způsobem, mají být skutečnosti jejího osobního soukromí zpřístupněny jiným a zároveň se bránit proti neoprávněným zásahům do této sféry.¹⁶⁰

Tato definice vyplývá i z ustanovení občanského zákoníku, který v § 86 stanovuje: „*Nikdo nesmí zasáhnout do soukromí jiného, nemá-li k tomu zákonný důvod. Zejména nelze bez svolení člověka narušit jeho soukromé prostory, sledovat jeho soukromý život nebo pořizovat o tom zvukový nebo obrazový záznam, využívat takové či jiné záznamy pořízené o soukromém životě člověka třetí osobou, nebo takové záznamy o jeho soukromém životě šířit. Ve stejném rozsahu jsou chráněny i soukromé písemnosti osobní povahy.*“

---

¹⁵⁷ DVORÁK, Jan, Jiří ŠVESTKA a Michaela ZUKLÍNOVÁ. *Občanské právo hmotné. 2.*, aktualizované a doplněné vydání. Praha: Wolters Kluwer Česká republika, 2016. ISBN 978-80-7552-187-3, s. 261.

¹⁵⁸ LAVICKÝ, Petr. *Občanský zákoník: komentář*. V Praze: C.H. Beck, 2014. Velké komentáře. ISBN 978-80-7400-529-9, s. 424-425.

¹⁵⁹ DVORÁK, Jan, Jiří ŠVESTKA a Michaela ZUKLÍNOVÁ. *Občanské právo hmotné. 2.*, aktualizované a doplněné vydání. Praha: Wolters Kluwer Česká republika, 2016. ISBN 978-80-7552-187-3, s. 261.

¹⁶⁰ KNAP, Karel. *Ochrana osobnosti podle občanského práva. 4.*, podstatně přeprac. a dopl. vyd. Praha: Linde, 2004. ISBN 80-7201-484-6, s. 335.

Každý si v dnešní době pod zásahem do soukromí představí zejména sledování kamerami, únik osobních údajů či neoprávněné čtení cizí korespondence. To, co na první pohled už tak představitelné není, je ovšem pojem **soukromý život**. Dle ustálené judikatury Evropského soudu pro lidská práva, kterou následují obecné soudy i Ústavní soud¹⁶¹, je třeba pojem soukromý život chápat širěji. „Bylo by však příliš restriktivním omezovat tento pojem na „vnitřní kruh“, v jehož rámci může jednotlivec žít svůj vlastní osobní život podle libosti, a zcela z něho vyloučit vnější svět nezahrnutý do tohoto kruhu. Respektování soukromého života musí do určité míry zahrnovat právo na vytváření a rozvíjení vztahů s dalšími lidskými bytostmi.“¹⁶² Vztahy zejména v citové oblasti umožňují rozvíjet vlastní osobnost člověka, proto pod pojem soukromý život judikatura řadí právo vytvořit a udržovat vztahy s jinými lidskými bytostmi. Stejně tak je vnímáno jako zásah do soukromého a rodinného života např. i vyhoštění cizince ze země, kde žijí blízcí členové jeho rodiny.¹⁶³ Navzdory učebnicové definici tedy netvoří soukromou sféru jen intimní život občana v nejužším smyslu, ale také rodinný život.¹⁶⁴

Nadto rodinný život nelze zužovat pouze na vztahy vytvářené při společném soužití nejbližších rodinných příslušníků, ale i na vztahy mezi jinými blízkými příbuznými bez ohledu na to, zda spolu trvale žijí či nikoliv (např. vztahy mezi vnuky a prarodiči).¹⁶⁵ Narušení těchto rodinných vztahů tedy představuje neoprávněný zásah do práva na soukromý život fyzické osoby.

Takovým neoprávněným zásahem do soukromí členů rodiny je proto i **způsobení úmrtí** jejího člena.¹⁶⁶ Ač bylo dříve nemyslitelné vyvažovat lidský život penězi a možným zadostiučiněním byl pouze trestní postih, v dnešní době již

---

¹⁶¹ Nález Ústavního soudu ze dne 1. 3. 2000, sp. zn. II. ÚS 517/99.

¹⁶² Rozsudek ESLP ze dne 16. 12. 1992 ve věci Niemietz versus Německo.

¹⁶³ Rozsudek ESLP ze dne 26. 3. 1992 ve věci Beldjoudi proti Francii, rozsudek ESLP ze dne 2. 8. 2001 ve věci Boulouf proti Švýcarsku, rozsudek ESLP ze dne 17. 3. 2003 ve věci Yilmaz proti Německu.

¹⁶⁴ Stanovisko bývalého Nejvyššího soudu ČSSR ze dne 31. 10. 1967, sp. zn. Prz 33/67.

¹⁶⁵ Srov. rozsudek ESLP ze dne 13. 6. 1979 ve věci Marcx proti Belgii.

¹⁶⁶ Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 28. 2. 2005, sp. zn. 30 Cdo 1678/2004.

jsou civilní žaloby požadující náhradu nemajetkové újmy v penězích poměrně běžné a otázkou již zůstává jen v jaké výši ji přiznat.¹⁶⁷

Stejně tak je součástí práva na soukromí a rodinný život i právo na uchování památky po nejbližším rodinném příslušníkovi. Zásahem do tohoto práva je pak např. zveřejnění fotografií tělesných ostatků tragicky zesnulé osoby¹⁶⁸ či vyklizení bytu zemřelého a likvidace jeho věcí¹⁶⁹.

---

¹⁶⁷ CEPL, Vojtěch. *Wergeld: Jak to funguje?* Dostupné z <http://jinepravo.blogspot.cz/2008/06/wergeld-jak-to-funguje.html> (cit. dne 29. 1. 2017).

¹⁶⁸ Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 31. 1. 2008, sp. zn. 30 Cdo 3361/2007.

¹⁶⁹ Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 16. 8. 2007, sp. zn. 30 Cdo 2782/2007.

3. SOUČASNÁ PRÁVNÍ ÚPRAVA OCHRANY OSOBNOSTI

3.1. Mezinárodní zakotvení

Zejména poté, co bylo v 20. století osobnostní právo hromadně porušováno a popíráno, vyvstala potřeba zakotvit ho nejen v zákonech a ústavách jednotlivých států, ale i v textech mezinárodních úmluv. Státy se tak zavazují nejen vůči sobě samým, ale navzájem v rámci mezinárodních společenství, že budou práva v dohodách obsažená dodržovat a střežit, aby se neopakovaly hrůzy 2. světové války. Byla to právě zvěrstva páchána nacisty po celé Evropě, která definitivně změnila chápání vztahů mezi jednotlivcem, státem a mezinárodním společenstvím. Veřejnost požadovala zajištění individuálních práv s jasným cílem, aby lidé po celém světě žili důstojný život.¹⁷⁰

Víru v základní lidská práva, v důstojnost a hodnotu lidské osobnosti si stanovila za cíl Organizace spojených národů již při jejím založení v roce 1945 v preambuli **Charty OSN**. Nadále ale sílila potřeba nejen lidská práva obecně deklarovat, ale upravit jejich konkrétní znění. Proto již v roce 1948 na půdě OSN vznikla **Všeobecná deklarace lidských práv**. Velká očekávání vkládaná do tohoto katalogu práv vystřídala obecné zklamání – státy celého světa, rozmanitých kultur a zvyků, se nedokázaly shodnout ani na základních institutech, a tak bylo přijatelnější přijmout tento dokument alespoň ve formě nezávazné deklarace. Nicméně postupem času se díky tomu, že státy aplikovaly jednotlivé články deklarace s přesvědčením, že jsou jimi vázány, stal ze Všeobecné deklarace lidských práv právní obyčej. Po prvotním neúspěchu Organizace spojených národů se začala formovat Rada Evropy s cílem vytvořit právně závazný katalog práv alespoň na území evropského kontinentu. Přestože i při přijetí **Úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod** bylo nutno učinit

---

¹⁷⁰ TOMUSCHAT, Christian. *Human rights: between idealism and realism*. New York: Oxford University Press, 2003. ISBN 0199268622, s. 22.

několik kompromisů, přinesla zásadní průlom do právní úpravy lidských práv, a to skrze orgán dohlížející na její dodržování – Evropský soud pro lidská práva.¹⁷¹

Dle čl. 10 Ústavy jsou vyhlášené mezinárodní smlouvy, k jejichž ratifikaci dal Parlament souhlas a jimiž je Česká republika vázána, součástí českého právního řádu a stanoví-li mezinárodní smlouva něco jiného než zákon, použije se mezinárodní smlouva. Proto je třeba brát následující mezinárodní úmluvy jako základní stavební kámen v oblasti lidských práv a svobod.

V mezinárodních dokumentech nenalezneme žádnou generální klauzuli chránící všeobecné osobnostní právo jako takové. Jejich strukturu tvoří výčet jednotlivých dílčích osobnostních práv.

Základem občanskoprávní úpravy v mezinárodním měřítku je **Mezinárodní pakt o občanských a politických právech**¹⁷². Podle tohoto Paktu má každá lidská bytost právo na život (čl. 6 odst. 1), každý má právo na svobodu a osobní bezpečnost (čl. 9 odst. 1), nikdo nesmí být vystaven svévolnému zasahování do soukromého života, do rodiny, domova nebo korespondence, ani útokům na svou čest a pověst (čl. 17 odst. 1), každý má právo na svobodu projevu (čl. 19 odst. 2).

Zásadním dokumentem je dále výše zmíněná **Úmluva o ochraně lidských práv a základních svobod**¹⁷³, která také do svých článků začleňuje jednotlivá dílčí osobnostní práva, zejména právo na život (čl. 2 odst. 1), právo na svobodu a osobní bezpečnost (čl. 5 odst. 1), právo na respektování soukromého a rodinného života, obydlí a korespondence (čl. 8), právo na svobodu myšlení, svědomí, náboženského vyznání nebo přesvědčení a právo tato projevovat (čl. 9 odst. 1) a právo na svobodu projevu (čl. 10).

---

¹⁷¹ Přednáška Dr Jarny Petman, (LL.D., Docent) dne 21.9. 2016, Právnická fakulta, University of Helsinki.

¹⁷² Vyhláška Ministerstva zahraničních věcí Československé socialistické republiky č. 120/1967 Sb.

¹⁷³ Č. 209/1992 Sb.

Osobnost člověka se utváří již od narození. **Úmluva o právech dítěte**¹⁷⁴ upevňuje ochranu práv i k lidským bytostem do 18 let věku a konkretizuje ji s ohledem na specifika dětí – např. právo znát své rodiče a právo na jejich péči (čl. 7) či právo formulovat své vlastní názory (čl. 12).

S ohledem na vývoj moderní medicíny a na historické zkušenosti se zneužíváním této vědy v druhé světové válce nabývá na důležitosti upravit i zvláštnosti tohoto oboru v souvislosti se zákroky do integrity lidského těla. Problematiku informovaného souhlasu, dříve vyslovených přání, lidského genomu či nakládání s tkáněmi a orgány upravuje **Úmluva o lidských právech a biomedicíně**¹⁷⁵. Tato úmluva je stavebním kamenem medicínského práva v České republice od 1. 10. 2001.¹⁷⁶

3.2. Ústavněprávní úprava

Mezinárodními úmluvami se nechal inspirovat i český katalog občanských, politických, hospodářských, sociálních a kulturních práv, tedy **Listina základních práv a svobod**. Je zřejmé, že úprava osobního statutu fyzické osoby je natolik zásadní, že její základy musí být položeny i na ústavněprávní úrovni. Vedle práv majetkových jsou tak v Listině základních práv a svobod vyjádřeny i základní práva a svobody, které jsou spjaty s osobní integritou fyzické osoby, s její nedotknutelností i s jejím autonomním postavením vůbec.

Osobnostního práva se týkají samozřejmě i obecné články upravující postavení základních práv a svobod. Je to zejména čl. 1, který uvádí, že lidé jsou svobodní a rovní v důstojnosti a právech a základní práva a svobody jsou nezadatelné, nezczitelné, nepromlčitelné a nezrušitelné, a článek 3 odst. 1, dle kterého se základní práva a svobody zaručují všem bez rozdílu pohlaví, rasy, barvy pleti, jazyka, víry a náboženství, politického či jiného smýšlení, národního nebo sociálního původu, příslušnosti k národnostní nebo etnické menšině,

---

¹⁷⁴ Č. 104/1991 Sb.

¹⁷⁵ Č. 96/2001 Sb. m. s.

¹⁷⁶ ČÍSAŘOVÁ, Dagmar a Olga SOVOVÁ. *Trestní právo a zdravotnictví*. 2., upr. a rozš. vyd. Praha: Orac, 2000. Studijní texty (Orac). ISBN 80-86199-75-4, s. 27 a násl.

majetku, rodu nebo jiného postavení. Právo na ochranu osobnosti jako základní lidské právo tak náleží každé fyzické osobě po celou dobu jejího života. Jako takové je toto právo nepřevoditelné, když je z logiky věci neoddělitelné od osobnosti fyzické osoby jako individuality. Člověk ho ani z vlastní vůle nemůže zcizit, nemůže se jej vzdát, nemůže jej být zbaven jinak, a to ani zákonem. Bylo by absurdní smluvně převádět na jiného svou čest, jméno, důstojnost či pověst. Osobnostní právo nemůže být ani předmětem dědictví.¹⁷⁷

Dále už se Listina základních práv a svobod zaměřuje na dílčí osobnostní práva, jejichž ochranu tímto ústavně zakotvuje. Předně je to článek 6 deklarující právo na život. Článek 7 zaručuje nedotknutelnost fyzické osoby a jejího soukromí, článek 8 osobní svobodu a soukromí. Zásadní postavení v oblasti práva na ochranu osobnosti má článek 10, který stanoví, že: *„Každý má právo, aby byla zachována jeho lidská důstojnost, osobní čest, dobrá pověst a chráněno jeho jméno. Každý má právo na ochranu před neoprávněným zasahováním do soukromého a rodinného života. Každý má právo na ochranu před neoprávněným shromažďováním, zveřejňováním nebo jiným zneužíváním údajů o své osobě.“*

Ochranu soukromí dále podrobněji upravují články 12 a 13 ohledně nedotknutelnosti obydlí, listovního tajemství a tajemství jiných písemností a záznamů. Svobodu pohybu a pobytu zaručuje článek 14. Zřejmě nejčastěji se do ústavního konfliktu s právem na ochranu osobnosti dostává svoboda projevu a právo na informace, zakotvené v článku 17 tak, že: *„Každý má právo vyjadřovat své názory slovem, písmem, tiskem, obrazem nebo jiným způsobem, jakož i svobodně vyhledávat, přijímat a rozšiřovat ideje a informace bez ohledu na hranice státu.“*

3.3. Občanský zákoník – zákon č. 89/2012 Sb.

Po mnohaletých přípravách a značných peripetiích byl s účinností od 1. 1. 2014 přijat Parlamentem České republiky občanský zákoník, vyhlášený ve

---

¹⁷⁷ KNAP, Karel. *Ochrana osobnosti podle občanského práva*. 4., podstatně přeprac. a dopl. vyd. Praha: Linde, 2004. ISBN 80-7201-484-6, s. 98.

sbírce zákonů pod číslem 89/2012 Sb. Tímto přelomovým zákonem bylo rekonstruováno soukromé právo a nahrazen nejen občanský zákoník č. 40/1964 Sb., ale také zákon o rodině č. 94/1963 Sb., obchodní zákoník č. 513/1991 Sb. a další.

S ohledem na to, že osobnostní právo je jedním z esenciálních prvků občanského práva, je vhodné, aby jako takové bylo zakotveno přímo v občanském zákoníku.¹⁷⁸ Nicméně pro zajištění standardu ochrany to není nezbytné. Ostatně existují státy, např. Finsko¹⁷⁹, které občanský zákoník ani nemají, a úprava je tak ponechána jednotlivým zákonům.

Jedním z důvodů přijetí nového zákoníku byl z totalitní minulosti zachovaný důraz na majetkové vztahy, jehož následkem bylo poddimenzování úpravy osobnostních práv.¹⁸⁰ Oproti pěti paragrafům občanského zákoníku č. 40/1964 Sb. se počet ustanovení týkajících se ochrany osobnosti v novém kodexu značně rozrostl. Samotný základ je zakotven již v rámci fundamentálních zásad soukromého práva v § 3 odst. 2 písm. a), podle kterého má každý právo na ochranu svého života a zdraví, jakož i svobody, cti, důstojnosti a soukromí, přičemž povinnost ochrany těchto statků připadá státu. Dále občanský zákoník v § 19 odkazuje na přirozenoprávní doktrínu, tedy že člověk má ze své podstaty vrozená práva, která jsou nezczizitelná, nepromlčitelná, nezrušitelná a nelze se jich vzdát. Status osobnostních práv jako práv přirozených je ovšem zaručen již na ústavněprávní úrovni a deklarací v občanském zákoníku tedy k žádné změně nedochází.

Úprava s ohledem na její zásadní postavení zůstává v části první – Obecná část, konkrétně v Hlavě II – Osoby, Díle 2 – Fyzické osoby, Oddíle 6 – Osobnost člověka.

---

¹⁷⁸ KNAP, Karel. *Ochrana osobnosti podle občanského práva*. 4., podstatně přeprac. a dopl. vyd. Praha: Linde, 2004. ISBN 80-7201-484-6, s. 57.

¹⁷⁹ LETTO-VANAMO, Pia. *Law and (Social) Justice – Nordic Perspectives*. Helsinki Legal Studies Research Paper No. 5. Dostupné z: <https://ssrn.com/abstract=1823386> (cit. dne 28. 3. 2017).

¹⁸⁰ *Důvodová zpráva k zákonu č. 89/2012 Sb., občanský zákoník (konsolidovaná verze) ze dne 3. 2. 2012*, s. 3-4. Dostupné z: <http://obcanskyzakonik.justice.cz/images/pdf/Duvodova-zprava-NOZ-konsolidovana-verze.pdf> (cit. dne 10. 9. 2016).

Ochrana osobnosti je sice logicky zařazena do obecné části občanského zákoníku k jinak statusovým ustanovením o fyzických osobách¹⁸¹, nicméně můžeme polemizovat o tom, zda si tak zásadní oblast nezaslouží mít v občanském zákoníku svou samostatnou část. Úprava práva na jméno předchází samotnou úpravu ochrany osobnosti a související ustanovení týkající se náhrady nemajetkové újmy za neoprávněné zásahy do osobnostních práv se nachází až na úplném konci občanského zákoníku. Postup zvolený zákonodárcem považuji za nekonzistentní a do jisté míry nepřehledný.

Nově je samotné jádro ochrany osobnosti upraveno v § 81–114. Oproti předchozí úpravě jsou upraveny zásahy do tělesné integrity (§ 93–103), práva člověka převzatého do zdravotnického zařízení bez jeho souhlasu (§ 104–109) nakládání s částmi lidského těla (§ 111–112) a ochrana lidského těla po smrti člověka (§ 113–114).

Po přijetí obsahoval občanský zákoník ještě §115–117, které upravovaly problematiku souhlasu s pitvou nebo použitím lidského těla po smrti pro potřeby lékařské vědy, výzkumu nebo k výukovým účelům. Novelou č. 460/2016 Sb. s účinností od 28. 2. 2017 byla však tato ustanovení zrušena, jak je podrobněji pojednáno v kapitole 2.4.1.

*„Hlavním cílem občanskoprávní ochrany osobnosti člověka je všestranný rozvoj a uplatnění jeho osobnosti.“*¹⁸² Generální klauzule je vtělenu do § 81, v jehož druhém odstavci nechybí demonstrativní výčet dílčích osobnostních práv, který vedle práva na život, důstojnost, zdraví, čest a soukromí zaznamenal jednu novinku, a to právo žít v příznivém životním prostředí.

Je evidentní, že **životní prostředí** netvoří součást osobnosti člověka, nicméně může být prostředkem zásahu do jeho integrity či soukromí.¹⁸³ Demonstrativní výčet dílčích hodnot předchozí právní úpravy sice neobsahoval

---

¹⁸¹ LAVICKÝ, Petr. *Občanský zákoník: komentář*. V Praze: C.H. Beck, 2014. Velké komentáře. ISBN 978-80-7400-529-9, s. 393.

¹⁸² DVORÁK, Jan, Jiří ŠVESTKA a Michaela ZUKLÍNOVÁ. *Občanské právo hmotné. 2.*, aktualizované a doplněné vydání. Praha: Wolters Kluwer Česká republika, 2016. ISBN 978-80-7552-187-3, s. 255.

¹⁸³ LAVICKÝ, Petr. *Občanský zákoník: komentář*. V Praze: C.H. Beck, 2014. Velké komentáře. ISBN 978-80-7400-529-9, s. 446.

právo žít v příznivém životním prostředí, nicméně i tehdy jej bylo možné považovat za samostatné právo spadající pod ochranu osobnosti.¹⁸⁴ Je tedy otázkou, nakolik zásadní je toto právo v demonstrativním výčtu uvádět. Počet využití tohoto netradičního prostředku ochrany životního prostředí bude jistě nepatrný, a tak jsou dle mého názoru důvodem spíše moderní tendence a současný důraz kladený na životní prostředí.

Výčet dílčích osobnostních práv v druhém odstavci § 81 je pouze příkladný, předpokládá se tedy ochrana i dalších hodnot osobnosti člověka, např. práva související s rodinným životem či intimní stránkou osobnosti.¹⁸⁵ Domnívám se, že demonstrativní výčet je dobře zvoleným prostředkem, jednak konkretizuje nejtypičtější hodnoty lidské osobnosti, na druhou stranu umožňuje soudní praxi pružně reagovat na měnící se společenské podmínky.

Prostředky právní ochrany před neoprávněným zásahem do práva na ochranu osobnosti uvádí občanský zákoník v § 82. Jsou jimi právo domáhat se toho, aby bylo od neoprávněného zásahu upuštěno, nebo aby byl odstraněn jeho následek. Nadto je upravena náhrada při újmě na přirozených právech člověka v § 2956 občanského zákoníku. Způsob náhrady nemajetkové újmy je stanoven v § 2951 odst. 2. Nemajetková újma se odčiní přiměřeným zadostiučiněním, přičemž primárně je tímto zadostiučiněním morální satisfakce, a teprve nezajistí-li se tak skutečné a dostatečně účinné odčinění, vyžaduje se zadostiučinění poskytnuté v penězích.¹⁸⁶

Převratné koncepční změny občanský zákoník č. 89/2012 Sb. ovšem nepřináší, obecně se jedná spíše o detailnější rozpracování jednotlivých oblastí ochrany osobnosti s důrazem na tradiční zásady soukromého práva. Při

---

¹⁸⁴ JEHLIČKA, Oldřich, Jiří ŠVESTKA a Marta ŠKÁROVÁ. *Občanský zákoník: komentář*. 8. vyd. Praha: Beck, 2003. Komentované zákony. ISBN 80-7179-797-9, s. 70.

¹⁸⁵ DVORÁK, Jan, Jiří ŠVESTKA a Michaela ZUKLÍNOVÁ. *Občanské právo hmotné*. 2., aktualizované a doplněné vydání. Praha: Wolters Kluwer Česká republika, 2016. ISBN 978-80-7552-187-3, s. 255.

¹⁸⁶ ONDŘEJOVÁ, Eva. *Brožura Ochrana osobnosti v Novém občanském zákoníku*. Dostupné z: http://www.ondrejova.cz/docs/140812_ochrana-osobnosti-v-novem-obcanskem-zakoniku.pdf (cit. dne 2. 7. 2016).

interpretaci zákona tedy můžeme převážně vycházet z judikatury i závěrů právní vědy učiněných před 1. 1. 2014.¹⁸⁷

3.4. Jednotlivé zákony

Přestože občanský zákoník obsahuje ucelenou úpravu ochrany osobnostních práv, je to pouze úprava obecná a specifické prvky je třeba upravit ve speciálních zákonech. Ačkoliv byly snahy pojmout tuto oblast komplexně, domnívám se, že byl zvolen postup správný. Občanský zákoník nemůže pro rozsáhlost obsáhnout tuto tematiku do celé její šíře, a proto je vhodné zahrnout do občanského zákoníku obecnou úpravu a specifika ponechat úžeji zaměřeným zákonům. Tyto jednotlivé zákony jsou vůči občanskému zákoníku ve vztahu speciality, nestanoví-li zvláštní zákon jinak, použije se občanský zákoník.

3.4.1. Mediální právo

Je nepochybné, že média mají obrovskou sílu. Za totality byla společnost ovládána skrze tisk, rozhlas i televizi. Každé slovo, každé písmeno prošlo důkladnou cenzurou. Politici rozhodovali o tom, o čem se bude psát, kdo to bude psát a jak to bude psát. Média se tak stala nástrojem ke kontrolování lidí, k překrucování reality či k podsouvání dezinformací.

I v dnešní době jsou média významnou součástí společnosti. Svoboda slova, svobodný názor a svobodné šíření informací jsou jedním z pilířů demokracie a jako takové byly ústavně zakotveny v čl. 17 Listiny základních práv a svobod. Avšak přes veškeré nadšení z nově nabyté svobody musíme být nadále obezřetní. Svoboda slova s sebou přináší nejenom práva, ale i povinnosti. Svůj názor můžeme vyjadřovat jen tak dalece, dokud tím nenarušíme právo jiného. A právě s právem na ochranu osobnosti se dostává svoboda slova a právo na

---

¹⁸⁷ LAVICKÝ, Petr. *Občanský zákoník: komentář*. V Praze: C.H. Beck, 2014. Velké komentáře. ISBN 978-80-7400-529-9, s. 394.

informace do konfliktu nejčastěji. A tak jsou i v demokratické společnosti nutné určité limity, na jejichž dodržování je nezbytné trvat.

Povinnosti vydavatelů v souvislosti s vydáváním periodického tisku upravuje zákon č. 46/2000 Sb., tiskový zákon. Přičemž periodickým tiskem se rozumí noviny, časopisy a jiné tiskoviny vydávané pod stejným názvem, se stejným obsahovým zaměřením a v jednotné grafické úpravě nejméně dvakrát v kalendářním roce¹⁸⁸. Oblast rozhlasového a televizního vysílání upravuje zákon č. 231/2001 Sb., o provozování rozhlasového a televizního vysílání. Oba tyto předpisy doplňují obecnou občanskoprávní ochranu dotčených osob o další instituty. Těmi jsou právo na odpověď a dodatečné sdělení, kterým se podrobněji věnuje kapitola 4.4.1. Tyto právní prostředky vyvažují konflikty práva na ochranu osobnosti a svobody slova ve specifickém prostředí tisku, rozhlasu a televize.

3.4.2. Ochrana osobních údajů

Mezi dílčí osobnostní práva patří i oblast lidského soukromí a ochrana projevů osobní povahy (např. korespondence, deníky, poznámky...), které jsou s ochranou osobních údajů úzce spjaty. Osobním údajem je *„jakákoliv informace týkající se určeného nebo určitelného subjektu údajů. Subjekt údajů se považuje za určený nebo určitelný, jestliže lze subjekt údajů přímo či nepřímo identifikovat zejména na základě čísla, kódu nebo jednoho či více prvků, specifických pro jeho fyzickou, fyziologickou, psychickou, ekonomickou, kulturní nebo sociální identitu“*¹⁸⁹, tedy informace, na základě které jsme schopni určit konkrétní osobu, jíž se týká. Neoprávněné užívání takové informace může být zásahem do osobnostních práv.

Stěžejním dokumentem v oblasti ochrany osobních údajů je Úmluva Rady Evropy č. 108/1981 o ochraně osob se zřetelem na automatizované zpracování osobních dat, která se pro Českou republiku stala platnou dne 1. 11. 2001. Na ústavně právní úrovni řeší ochranu osobních údajů čl. 10 odst. 3 Listiny.

---

¹⁸⁸ § 3 písm. a) tiskového zákona.

¹⁸⁹ § 4 písm. a) zákona o ochraně osobních údajů.

V souladu s právem Evropské unie byl přijat zákon č. 101/2000 Sb., o ochraně osobních údajů, který konkretizuje problematiku zpracování osobních údajů a stanoví podmínky, za nichž se uskutečňuje předání osobních údajů do jiných států¹⁹⁰.

Významným posunem bylo dozajista i zřízení nezávislého Úřadu pro ochranu osobních údajů, jehož funkcí je zejména zajišťování dozoru nad dodržováním povinností při zpracování osobních údajů, vedení registru povolených zpracování osobních údajů a přijímání podnětů a stížností občanů na porušení zákona¹⁹¹.

3.4.3. Ochrana osobnosti zaměstnance

Další specifickou oblastí, která potřebuje svou vlastní právní úpravu, je ochrana osobnosti zaměstnance. Zaměstnanec může ke své obraně paralelně využít i obecnou úpravu obsaženou v občanském zákoníku, nicméně v pracovních vztazích existuje nerovné postavení zaměstnance vůči zaměstnavateli, které se snaží vyrovnat úprava v zákoně č. 262/2006 Sb., zákoník práce. Ustanovení zákoníku práce tedy nemíří na ochranu osobnosti člověka jako takovou, nýbrž ochranu osobnosti zaměstnance. Z obecných ustanovení připomeňme, že práva na ochranu osobnosti se nemůže člověk vzdát, a to tedy ani zaměstnanec např. v pracovní smlouvě.¹⁹²

Zaměstnavatelé jsou dle zákoníku práce povinni zajišťovat rovné zacházení se všemi zaměstnanci. V pracovněprávních vztazích je zakázána jakákoliv diskriminace. Od roku 2009 zapracovává příslušné předpisy Evropské unie zákon č. 198/2009 Sb., o rovném zacházení a o právních prostředcích ochrany před diskriminací (antidiskriminační zákon), který přejal problematiku týkající se diskriminace původně upravenou zákoníkem práce. V této oblasti nově antidiskriminační zákon rozšířil práva ombudsmana poskytovat pomoc osobám

¹⁹⁰ §1 odst. 1 zákona o ochraně osobních údajů.

¹⁹¹ §29 zákona o ochraně osobních údajů.

¹⁹² JOUZA, Ladislav. *Ochrana osobnosti zaměstnance v pracovněprávních vztazích*. Dostupné z: <http://www.bulletin-advokacie.cz/ochrana-osobnosti-zamestnanec-v-pracovnepravnich-vztazich?browser=mobi> (cit. dne 25. 9. 2016).

poškozeným diskriminací, kdy v rámci Kanceláře veřejného ochránce práv existuje zvláštní oddělení rovného zacházení, jehož činnost je zaměřena na informování, provádění výzkumu, vzdělávání a v neposlední řadě pomáhání obětem diskriminace.¹⁹³

Diskriminaci rozlišuje antidiskriminační zákon v § 2 na přímou a nepřímou. „*Přímou diskriminací se rozumí takové jednání, včetně opomenutí, kdy se s jednou osobou zachází méně příznivě, než se zachází nebo zacházelo nebo by se zacházelo s jinou osobou ve srovnatelné situaci, a to z důvodu rasy, etnického původu, národnosti, pohlaví, sexuální orientace, věku, zdravotního postižení, náboženského vyznání, víry či světového názoru.*“¹⁹⁴

„*Nepřímou diskriminací se rozumí takové jednání nebo opomenutí, kdy na základě zdánlivě neutrálního ustanovení, kritéria nebo praxe je z některého z důvodů uvedených v § 2 odst. 3 (pozn.: uvedených výše) osoba znevýhodněna oproti ostatním.*“¹⁹⁵

„*Za diskriminaci se považuje i obtěžování, sexuální obtěžování, pronásledování, pokyn k diskriminaci a navádění k diskriminaci.*“¹⁹⁶ Přičemž zákon dále definuje obtěžování jako „*nežádoucí chování související s diskriminačními důvody, jehož záměrem nebo důsledkem je snížení důstojnosti osoby a vytvoření zstrašujícího, nepřátelského, ponižujícího, pokořujícího nebo urážlivého prostředí, nebo které může být oprávněně vnímáno jako podmínka pro rozhodnutí ovlivňující výkon práv a povinností vyplývajících z právních vztahů*“¹⁹⁷. Pokud má toto chování sexuální povahu, jedná se o sexuální obtěžování. Tato úprava je žádoucí, jelikož se jedná o chování v praxi poměrně časté, konkrétně může mít formu např. slovního obtěžování (sexuálně motivované

---

¹⁹³ Diskriminace. *Veřejný ochránce práv*. Dostupné z: <http://www.ochrance.cz/diskriminace/> (cit. dne 5. 1. 2017).

¹⁹⁴ § 2 odst. 4 antidiskriminačního zákona.

¹⁹⁵ § 3 odst. 1 antidiskriminačního zákona.

¹⁹⁶ § 2 odst. 2 antidiskriminačního zákona.

¹⁹⁷ § 4 odst. 1 antidiskriminačního zákona.

SMS zprávy, nevhodné poznámky či vtipy), mimoslovního obtěžování (posunky, gesta) či přímého fyzického kontaktu.¹⁹⁸

Spolu s hmotněprávními ustanoveními o diskriminaci byla do našeho právního řádu implementována i evropská úprava obráceného důkazního břemene. Žalobce tedy musí uvést skutečnosti, ze kterých lze dovést zákonem definovanou nepřímou či přímou diskriminaci, nicméně nadále je na žalovaném dokázat, že tomu tak nebylo.¹⁹⁹

V souladu se zákonem o ochraně osobních údajů smí zaměstnavatel dle zákoníku práce vyžadovat od uchazeče o zaměstnání jen ty údaje, které bezprostředně souvisejí s uzavřením pracovní smlouvy, přičemž se tak brání zneužívání osobních údajů a možné diskriminaci.

Pokud se jedná již o zaměstnance, upravuje ochranu jeho osobních práv § 316 zákoníku práce, dle kterého nesmí zaměstnavatel vyžadovat od zaměstnance informace, které bezprostředně nesouvisejí s výkonem práce, zejména týkající se těhotenství (pokud zaměstnankyně nevykonává práci, která je pro těhotné zaměstnankyně zakázána, v takovém případě je požadavek zaměstnavatele na informaci o těhotenství oprávněný), rodinných a majetkových poměrů, sexuální orientace apod.

Z hlediska ochrany osobnosti zaměstnance je stěžejní § 316 odstavec 2: *„Zaměstnavatel nesmí bez závažného důvodu spočívajícího ve zvláštní povaze činnosti zaměstnavatele narušovat soukromí zaměstnance na pracovištích a ve společných prostorách zaměstnavatele tím, že podrobuje zaměstnance otevřenému nebo skrytému sledování, odposlechu a záznamu jeho telefonických hovorů, kontrole elektronické pošty nebo kontrole listovních zásilek adresovaných zaměstnanci.“*. Ke kontrole pracovní činnosti musí zaměstnavatel zvolit vhodné prostředky, které nezpůsobují obtěžování zaměstnanců a nenarušují jejich soukromí. Zavedení kamerového systému na pracovišti možné je, pokud ovšem nelze dosáhnout účelu jinak a pokud tím nedojde k zásahu do ochrany soukromí

---

¹⁹⁸ KNAP, Karel. *Ochrana osobnosti podle občanského práva*. 4., podstatně přeprac. a dopl. vyd. Praha: Linde, 2004. ISBN 80-7201-484-6, s. 425.

¹⁹⁹ Tamtéž, s. 427.

zaměstnance. O zásah do soukromí by šlo v případě, kdy by účelem bylo sledování zaměstnanců v kancelářích, na chodbách či sociálních zařízeních, pro které by neexistoval oprávněný důvod. O rozsahu kontroly musí být navíc zaměstnanci informováni.²⁰⁰

3.4.4. Zdravotnické právo

Jedním ze stěžejních dílčích osobnostních práv je právo na duševní a tělesnou integritu. Specifika v oblasti zdraví v rámci poskytování zdravotních služeb upravuje **zákon o zdravotních službách**²⁰¹. Tento zákon se týká především práv pacienta a s tím souvisejících povinností poskytovatele zdravotnických služeb a samotných lékařů.

Vztah lékař – pacient se v posledních desetiletích značně vyvinul a změnil se ze vztahu paternalistického, kdy byl lékař pacientovi nadřazen, na vztah rovnocenných partnerů. Dnešní pojetí medicínského práva vyjadřuje zásada *Non salus, sed voluntas aegroti suprema lex*²⁰², která klade důraz na svobodnou vůli jednotlivců, již musí být dána přednost i před sebelepšími úmysly lékařů. Tomuto vývoji odpovídá i současná právní úprava, stojící zejména na institutech postupu *lege artis*, informovaného souhlasu a práva na soukromí.²⁰³

Pojem *lege artis* je běžně odbornou literaturou i judikaturou používán k označení skutečnosti, že při poskytování zdravotních služeb byl dodržen požadavek náležitého odborného postupu.²⁰⁴ Platná právní úprava tento termín nepoužívá, nicméně jeho vyjádření se odráží např. v zákoně o zdravotních službách v § 28 odst. 2: „*Pacient má právo na poskytování zdravotních služeb na náležité odborné úrovni.*“

---

²⁰⁰ JOUZA, Ladislav. *Ochrana osobnosti zaměstnance v pracovněprávních vztazích*. Dostupné z: <http://www.bulletin-advokacie.cz/ochrana-osobnosti-zamestnance-v-pracovnepravnich-vztazich?browser=mobi> (cit. dne 25. 9. 2016).

²⁰¹ Zákon č. 372/2011 Sb., o zdravotních službách a podmínkách jejich poskytování.

²⁰² Nikoliv prospěch, ale vůle nemocného je (pro lékaře) nejvyšším příkazem.

²⁰³ CÍSAŘOVÁ, Dagmar a Olga SOVOVÁ. *Trestní právo a zdravotnictví*. 2., upr. a rozš. vyd. Praha: Orac, 2000. Studijní texty (Orac). ISBN 80-86199-75-4, s. 10.

²⁰⁴ ŠUSTEK, Petr; HOLČAPEK, Tomáš a kol. *Zdravotnické právo*. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2016. ISBN 978-80-7552-321-1, s. 263.

Toto vymezení nahradilo předchozí, poněkud zavádějící definici, kdy se měla zdravotnická péče poskytovat v souladu se současnými dostupnými poznatky lékařské vědy²⁰⁵. Takové ustanovení mohlo být mylně vykládáno tak, že musí být zdravotnická péče poskytována na nejvyšší možné úrovni světové lékařské vědy, což nepochybně např. z ekonomických či personálních důvodů není možné zaručit v každém zdravotnickém zařízení. Proto i za dob předchozí právní úpravy²⁰⁶ byl tento pojem vykládán tak, „...že je třeba využívat těch poznatků lékařské vědy, které jsou zdravotnickému zařízení dostupné, které jsou při dané diagnóze považovány za obvyklé a jejichž použití představuje odborně správný postup, avšak s přihlédnutím ke konkrétním možnostem včetně ekonomických podmínek.“²⁰⁷

Náležitá odborná úroveň je definována v § 4 odst. 5 ZZS jako: „poskytování zdravotních služeb podle pravidel vědy a uznávaných medicínských postupů, při respektování individuality pacienta, s ohledem na konkrétní podmínky a objektivní možnosti“. Vymezení postupu *lege artis* však není tak přímočaré a je nutné posuzovat jednotlivé okolnosti v konkrétním případě.

„Zdravotní služby lze pacientovi poskytnout pouze s jeho svobodným a informovaným souhlasem“²⁰⁸, zákrok provedený bez takového souhlasu, ač zcela správně, by byl protiprávní. **Informovaný souhlas** je tak právním důvodem pro provedení lékařského zákroku. Svobodný je souhlas v případě, že je dán bez jakéhokoliv nátlaku, informovaný je za předpokladu, že pacient byl před vyslovením souhlasu srozumitelným způsobem v dostatečném rozsahu informován o svém zdravotním stavu a o navrženém individuálním léčebném postupu a všech jeho změnách, bylo mu umožněno klást doplňující otázky, které mu byly případně srozumitelně zodpovězeny.²⁰⁹ Nadto je definice informovaného souhlasu uvedena i v Úmluvě o biomedicíně, která je s ohledem na čl. 10 Ústavy přímo aplikovatelná a má přednost před zákonem. Ta jej v článku 5 upravuje

---

²⁰⁵ § 11 odst. 1, zákona č. 20/1996 Sb., o péči a zdraví lidu.

²⁰⁶ Zákon č. 20/1996 Sb., o péči a zdraví lidu.

²⁰⁷ MACH, Jan. *Zdravotnictví a právo: komentované předpisy*. Praha: Orac, 2003. Digesta (Orac). ISBN 80-86199-50-9, s. 55.

²⁰⁸ § 28 zákona o zdravotních službách.

²⁰⁹ § 34 odst. 1 zákona o zdravotních službách, ve spojitosti s §31 odst. 1 zákona o zdravotních službách.

následovně: „*Jakýkoli zákrok v oblasti péče o zdraví je možno provést pouze za podmínky, že k němu dotčená osoba poskytla svobodný a informovaný souhlas. Tato osoba musí být předem řádně informována o účelu a povaze zákroku, jakož i o jeho důsledcích a rizicích. Dotčená osoba může kdykoli svobodně svůj souhlas odvolat.*“.

Člověk, jako svobodná bytost, má právo nejenom na informace o svém zdravotním stavu či o lékařském postupu, který na něj bude aplikován. Má právo rozhodnout, zda takový postup akceptuje. Oblast informovaného souhlasu úzce souvisí s právem na důstojnost, kdy nerespektování vůle pacienta je zásahem do jeho osobnostních práv. Každý si může svobodně zvolit, zda souhlasí s navrhovaným léčebným postupem, nebo může léčbu odmítnout. Samozřejmě existují situace, kdy souhlas není vyžadován, a právním důvodem zásahu do integrity člověka je zákon. Je tomu tak zejména v případech stavu nouze, kdy souhlas nelze získat a člověk se nachází v náhlém ohrožení zdraví či života. Dále v určitých případech veřejný zájem převyšuje i takto široké právo pacienta, na jehož přání pak nelze brát zřetel. Jedná se např. o povinnost podrobit se předepsaným očkováním, protiepidemickým opatřením, léčbě stanovených infekčních onemocnění, případně povinnost snášet ochranné léčení uložené dle trestního zákoníku.²¹⁰

Zdraví je nejvyšší životní hodnotou, a je tedy zřejmé, že jakékoliv informace o našem zdravotním stavu jsou natolik citlivé údaje, že se nesmí dostat do nepatřičných míst. K zajištění bezpečnosti těchto údajů slouží nejenom ustanovení upravující vedení zdravotnické dokumentace, kdy samozřejmě dochází ke zpracování osobních údajů, ale především **povinná mlčenlivost**. „*Poskytovatel je povinen zachovat mlčenlivost o všech skutečnostech, o kterých se dozvěděl v souvislosti s poskytováním zdravotních služeb.*“²¹¹ Zneužití nebo neoprávněné poskytnutí takových informací zakládá odpovědnost hned v několika směrech: pracovněprávní, trestněprávní, disciplinární a občanskoprávní v rámci ochrany

---

²¹⁰ ŠUSTEK, Petr; HOLČAPEK, Tomáš a kol. *Zdravotnické právo*. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2016. ISBN 978-80-7552-321-1, s. 235.

²¹¹ § 51 odst. 1 zákona o zdravotních službách.

osobnosti. Takové porušení povinné mlčenlivosti je totiž vážným zásahem do soukromí pacienta i jeho rodiny.

Zdravotní služby poskytované za zvláštních podmínek upravuje **zákon o specifických zdravotních službách**²¹². Jedná se o výkony, které často budí vzrušené debaty, nejsou natolik běžné a časté, nicméně právě proto si zaslouží zvláštní zákon, který rozvádí jejich postupy a upravuje specifická práva pacientů v souvislosti s nimi. Tento zákon se týká zejména asistované reprodukce, sterilizace, změny pohlaví transsexuálních pacientů, psychochirurgických výkonů či genetických vyšetření. Dále upravuje podmínky ověřování nových postupů použitím metody, která dosud nebyla v klinické praxi na živém člověku zavedena, lidově řečeno „pokusy na lidech“.

Podmínky darování, odběrů a transplantací tkání, buněk a orgánů prováděných výhradně za účelem poskytování zdravotních služeb upravuje **transplantační zákon**.²¹³

---

²¹² Zákon č. 373/2011 Sb.

²¹³ §1 odst. 2 zákona č. 285/2002 Sb., o darování, odběrech a transplantacích tkání a orgánů a o změně některých zákonů.

4. PROSTŘEDKY OCHRANY OSOBNOSTNÍCH PRÁV

Aby byla ochrana osobnosti efektivní, je třeba právně zakotvit nejen pozitivní složku, tedy oprávnění využívat svého práva, ale také složku negativní, tedy prostředky, kterými se může osoba zároveň bránit, pokud dojde k neoprávněným zásahům do jejích osobnostních práv. Obzvláště proto, že jde o nejniternější sféru člověka a zásah do ní je po právu vnímán značně citlivě, je třeba zaručit účinné sankce, které zajistí spravedlivý postih původce neoprávněného zásahu.

S ohledem na různorodost jednotlivých dílčích složek osobnosti a mnohost jejich projevů, se na právní ochraně osobnosti podílí celý právní řád. Z předpisů nejvyšší právní síly je to např. Listina základních práv a svobod, Mezinárodní pakt o občanských a politických právech a další úmluvy, které jsou konkrétně rozvedeny v kapitole 3.1. Základní soukromoprávní úpravu obsahuje samozřejmě občanský zákoník. Významně se ovšem na ochraně osobnosti podílejí i další předpisy, zejména v oblasti práva trestního, pracovního či zdravotnického.²¹⁴ Přičemž, pokud je to vhodné, je namístě k dosažení plného uspokojení tyto prostředky uplatňovat nezávisle na sobě. K tomu se vyjádřil i Ústavní soud: „...zvláštní zájem, který má demokratický právní stát na respektování právní ochrany osobnosti, se projevuje mimo jiné i v tom, že tato ochrana je poskytována komplementárně v různých právních odvětvích, a to prostředky tomu kterému odvětví vlastními. Vyjádřeno jinak, uplatnění odpovědnosti trestněprávní nevylučuje současné uplatnění právní ochrany osobnosti v intencích příslušných právních předpisů ostatních právních odvětví, neboť právní systém je nutno chápat jako celek složený ze vzájemně se doplňujících právních norem a v jeho rámci je pochopitelně možno vedle trestněprávní odpovědnosti kumulativně použít i ochranu poskytovanou ostatními právními odvětvími (např. právem ústavním, správním, pracovním či v dané věci

---

²¹⁴ KNAP, Karel. *Ochrana osobnosti podle občanského práva*. 4., podstatně přeprac. a dopl. vyd. Praha: Linde, 2004. ISBN 80-7201-484-6, s. 143.

aplikovaným právem občanským)."²¹⁵ Tyto jednotlivé odpovědnosti je však nutné chápat zcela izolovaně, nezávisle na sobě, neboť např. pokud nedojde ke zjištění trestní odpovědnosti, je to naprosto irelevantní pro posouzení odpovědnosti občanskoprávní.²¹⁶

4.1. Obecně k prostředkům ochrany v občanském zákoníku

Občanský zákoník v § 82 poskytuje možnost fyzickým osobám, jejichž osobnost byla dotčena, domáhat se toho, aby bylo od neoprávněného zásahu upuštěno, nebo aby byl odstraněn jeho následek. Jedná se o žalobu zdržovací a odstraňovací.

Občanský zákoník č. 40/1964 Sb. v paralelním § 13 obsahoval i možnost domáhat se náhrady nemajetkové újmy poskytnutím přiměřeného zadostiučinění, které je možné domáhat se i dnes, nicméně je upravena až v § 2956 občanského zákoníku v rámci náhrady při újmě na přirozených právech člověka.

Občanský zákoník upravuje následující prostředky, kterými může dotčená osoba zajistit ochranu své osobnosti proti neoprávněnému zásahu:

- zdržovací nárok
- odstraňovací nárok
- nárok na poskytnutí přiměřeného zadostiučinění
- svépomoc

„Tato různorodost občanskoprávních prostředků je vyvolána jednak mnohotvárností projevů osobnosti fyzické osoby v životě společnosti a z toho vyplývajících i různých možností do osobnosti fyzické osoby neoprávněně zasáhnout, a jednak – a to zároveň – úsilím moderního právního státu zajistit

---

²¹⁵ Usnesení Ústavního soudu ze dne 20. 5. 2002, sp. zn. IV. ÚS 315/01.

²¹⁶ Rozsudek Krajského soudu v Brně ze dne 29. 8. 2008, sp. zn. 24 C 7/2007, publikovaný v časopise Právní rozhledy č. 2/2009.

*v této navýsost důležité a citlivé osobní oblasti co nejuplněji a zároveň nejučinněji občanskoprávní ochranu osobnosti fyzické osoby.*²¹⁷

Pro komplexní ochranu je však v praxi běžné tyto právní prostředky kombinovat.

Ke vzniku občanskoprávní odpovědnosti za zásah do osobnosti fyzické osoby musí být splněno několik předpokladů: existence protiprávního zásahu, který je objektivně způsobilý porušit nebo jen ohrozit osobnost fyzické osoby v její fyzické a morální integritě, samotný vznik nemajetkové újmy na osobnostních právech a příčinná souvislost mezi zásahem a způsobenou újmou. Při absenci kteréhokoliv z uvedených předpokladů nemůže být žalobě vyhověno.²¹⁸

Aby mohlo být právo na ochranu osobnosti u soudu úspěšně uplatněno, je nutno splnit i formální náležitosti žaloby. V žalobním návrhu na ochranu osobnosti musí být dostatečně vymezen původce neoprávněného zásahu, poškozená osoba, způsob, kterým byl neoprávněný zásah proveden (písemný, ústní či jiný), postižený osobnostní statek, jakož i obsah, forma, doba a místo neoprávněného zásahu.²¹⁹

Žalobce si musí dát také pozor na to, že ačkoliv je absolutní osobnostní právo **nepromlčitelné**²²⁰, právo na odčinění újmy způsobené porušením práv osobní povahy promlčení podléhá. Občanský zákoník reagoval na problémy aplikační praxe, kdy nebylo zřejmé, zda se promlčuje právo na náhradu nemajetkové újmy. Ačkoliv Nejvyšší soud ČR nejprve došel k závěru, že toto právo se nepromlčuje²²¹, následně judikoval, že právo na náhradu nemajetkové újmy v penězích je právo majetkové povahy, a jako takové se promlčuje v obecné

---

²¹⁷ KNAP, Karel. *Ochrana osobnosti podle občanského práva*. 4., podstatně přeprac. a dopl. vyd. Praha: Linde, 2004. ISBN 80-7201-484-6, s. 175.

²¹⁸ Rozsudek Vrečního soudu v Praze ze dne 13. 12. 2016, sp. zn. 3 Co 109/2015.

²¹⁹ KNAP, Karel. *Ochrana osobnosti podle občanského práva*. 4., podstatně přeprac. a dopl. vyd. Praha: Linde, 2004. ISBN 80-7201-484-6, s. 174.

²²⁰ § 611 občanského zákoníku *a contrario*.

²²¹ Např. rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 25. 9. 2003, sp. zn. 30 Cdo 1542/2003, nebo rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 28. 6. 2007, sp. zn. 30 Cdo 792/2007.

promlčecí době.²²² Na změnu rozhodovací praxe musel s ohledem na porušení principu předvídatelnosti soudního rozhodování reagovat i Ústavní soud: „*Za situace, kdy rozhodná ustanovení občanského zákoníku ne zcela dostála požadavku předvídatelnosti, srozumitelnosti a vnitřní bezrozpornosti, jelikož se jejich interpretace v čase natolik proměňovala, že během několika let orgán sjednocující judikaturu obecných soudů dospěl k oběma pólům závěrům (promlčitelné – nepromlčitelné právo), by bylo v rozporu s principem důvěry občana v právo, který je součástí komplexu formujícího principy materiálního právního státu podle ustanovení čl. 1 odst. 1 Ústavy ČR, pokud by měl být jednotlivec zbaven svého oprávněného nároku toliko na základě nevyjasněné koncepce ne/promlčitelnosti tohoto práva.*“²²³

Nově zákonodárce v § 612 občanského zákoníku upřesnil, že: „*V případě práva na život a důstojnost, jméno, zdraví, vážnost, čest, soukromí nebo obdobného osobního práva se promlčují jen práva na odčinění újmy způsobené na těchto právech.*“ Dnes je tedy postaveno na jisto, že právo žádat finanční plnění za zásah do osobnosti člověka je majetkové povahy a podléhá promlčení. Shoda ovšem nepanuje o povaze dalších plnění, která lze požadovat za zásah do práv na ochranu osobnosti, a to především právo žádat upuštění od zásahů do osobnostní sféry, případně odstranění konkrétních následků. Zatímco dle jednoho názoru vyplývá z dikce zákona, že jakékoliv plnění, nejen peněžité, kterého se lze domáhat za zásah do osobnosti člověka, podléhá promlčení²²⁴, druhý názor odůvodňuje nepromlčitelnost těchto oprávnění tím, že se nejedná o konkrétní oprávnění majetkové povahy²²⁵.

Právo na odčinění újmy se promlčuje v tříleté subjektivní a desetileté objektivní promlčecí lhůtě, s výjimkou práv na náhradu újmy, která byla

---

²²² Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 12. 11. 2008, sp. zn. 31 Cdo 3161/2008.

²²³ Nález Ústavního soudu ze dne 8. 8. 2013, sp. zn. II. ÚS 3403/11.

²²⁴ LAVICKÝ, Petr. *Občanský zákoník: komentář*. V Praze: C.H. Beck, 2014. Velké komentáře. ISBN 978-80-7400-529-9, s. 2182.

²²⁵ ŠVESTKA, Jiří; DVOŘÁK, Jan.; FIALA, Josef a kol. *Občanský zákoník. Komentář. Svazek I*. Praha: Wolters Kluwer, a.s., 2014, ISBN 978-80-7478-369-2, s. 1541.

způsobena na svobodě, životu nebo na zdraví, u kterých plyne pouze tříletá subjektivní promlčecí lhůta.²²⁶

Co se týče procesního hlediska podávání žalob na ochranu osobnosti, byla od 1. 1. 2014 novelou občanského soudního řádu²²⁷ zrušena **věcná příslušnost** krajských soudů, kdy tato agenda byla přenechána soudům okresním. Ač to nemusí být na první pohled patrné, má přenesení působnosti vliv na průběh řízení na ochranu osobnosti. Agenda okresních soudů do té doby spočívala převážně v kauzách, které měly přesnou oporu v hmotném právu (např. pohledávky či rozvody). Nicméně oblast ochrany osobnosti vyžaduje specifický přístup, kdy je třeba volných úvah soudců. Okresní soudy na tuto agendu nebyly dle mého názoru dostatečně připraveny, a tak se stále setkáváme s nestejnorodou rozhodovací praxí prvostupňových soudů.

4.1.1. Neoprávněný zásah

Abychom vůbec mohli mluvit o odpovědnosti, musí existovat konkrétní neoprávněný zásah do osobnosti člověka, se kterým dotčená osoba nevyslovila souhlas, či nebyl dovolený zákonem.²²⁸ Zásah podmíněný výkonem subjektivního práva nebo zákonem stanovené povinnosti není neoprávněný, pokud k němu došlo přiměřeným způsobem v mezích určených zákonem.²²⁹

Odpovědnost za zásah má **objektivní charakter** a je tedy nerozhodné, na rozdíl od trestního práva, zda škůdce jednal zaviněně či nikoliv.²³⁰ Intenzita zavinění nicméně hraje roli při stanovení výše přiměřeného zadostiučinění. Na rozdíl od úpravy v občanském zákoníku č. 40/1964 Sb. zařazuje § 2957 občanského zákoníku již výslovně úmyslné způsobení újmy mezi okolnosti

---

²²⁶ Srov. § 636 odst. 3 občanského zákoníku.

²²⁷ Zákon č. 293/2013 Sb., kterým se mění zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů, a některé další zákony.

²²⁸ ŠVESTKA, Jiří; DVOŘÁK, Jan.; FIALA, Josef a kol. *Občanský zákoník. Komentář. Svazek I.* Praha: Wolters Kluwer, a.s., 2014, ISBN 978-80-7478-369-2, s. 317.

²²⁹ Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 7. 1. 2009, sp. zn. 30 Cdo 1798/2007.

²³⁰ Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 30. 9. 2004, sp. zn. 30 Cdo 179/2004.

zvláštního zřetele hodné, které musí být odčiněny při stanovení způsobu a výše přiměřeného zadostiučinění.²³¹

Konstantní judikatura ovšem i před 1. 1. 2014 přihlížela k existenci zavinění jako k okolnosti, za níž k porušení práva došlo. Ústavní soud problematiku objektivní odpovědnosti za zásah do osobnostních práv shrnul následovně: „*Odpovědnost stanovená v ustanovení § 13 občanského zákoníku (pozn.: zákon č. 40/1964 Sb.) je odpovědností objektivní, což znamená, že občanskoprávní sankce vzniká na objektivním základě, její nastoupení nevyžaduje zavinění, a tato odpovědnost nemůže být proto vyloučena ani důkazem omluvitelného omylu apod. Vzniklá nemajetková újma na osobnosti postižené fyzické osoby je pro ni stejně závažná bez ohledu na to, jednal-li původce zásahu zaviněně či nikoliv. Subjektivní prvek zavinění má význam toliko při určování výše náhrady nemajetkové újmy dle odst. 3 citovaného ustanovení.*“²³².

Zásah musí být **objektivně způsobilý přivodit újmu** na osobnostních právech.²³³ Rozhodujícími tedy nejsou subjektivní pocity dotčené osoby o tom, že bylo zasaženo do jejích práv, ale objektivní kritérium, zda byl zásah přiměřený či nikoliv.²³⁴ Přičemž se nevyžaduje vyvolání následků, ale postačuje, aby byl zásah objektivně způsobilý porušit či jenom ohrozit osobnost fyzické osoby.²³⁵

Vyvolaná **újma spočívá nejen v porušení, nýbrž i jen v pouhém ohrožení osobnosti člověka**. Zda je neoprávněný zásah objektivně způsobilý narušit nebo ohrozit osobnostní práva, záleží na posouzení okolností konkrétního případu, zejména na prostředí, v němž k zásahu došlo, na subjektu zásahu, objektu zásahu, na jeho obsahu, intenzitě a ostatních okolnostech, za nichž byl proveden. Pokud se tedy jedná např. o zásah do cti způsobený difamujícím tvrzením, není podmínkou úspěšného uplatnění práva na ochranu osobnosti, aby ke snížení vážnosti fyzické osoby ve společnosti skutečně došlo. Ostatně v opačném případě

---

²³¹ BROUMOVÁ, Anna. *Ochrana osobnosti a zavinění škůdce*. Dostupné z <https://www.epravo.cz/top/clanky/ochrana-osobnosti-a-zavineni-skudce-94283.html> (cit. dne 3. 2. 2017).

²³² Usnesení Ústavního soudu ze dne 20. 5. 2002, sp. zn. IV. ÚS 315/01.

²³³ Stanovisko bývalého Nejvyššího soudu ČSSR ze dne 31. 10. 1967, sp. zn. Prz 33/67.

²³⁴ KNAP, Karel. *Ochrana osobnosti podle občanského práva*. 4., podstatně přeprac. a dopl. vyd. Praha: Linde, 2004. ISBN 80-7201-484-6, s. 151.

²³⁵ Rozsudek bývalého Nejvyššího soudu SSR ze dne 26. 4. 1978, sp. zn. 1 Cz 32/78.

by to znamenalo povinnost soudu takové vyvolání následků zjišťovat.²³⁶ Pokud jsou však výroky proneseny za takových okolností, za nichž nehrozí zveřejnění, např. bez přítomnosti dalších osob, a taková tvrzení nejsou ani s to dostat se na veřejnost, nelze je shledat způsobilými narušit či ohrozit osobnostní práva.²³⁷

Ústavní soud pod pojmem zásah spatřuje vedle aktivního chování původce i chování pasivní.²³⁸ Neoprávněným zásahem do osobnosti člověka je např. nesplnění povinnosti uložené zákonem, v důsledku čehož utrpěla čest dotčené fyzické osoby.

4.1.2. Aktivní legitimace

Domáhat se ochrany své osobnosti před neoprávněnými zásahy je zásadně oprávněna každá dotčená fyzická osoba, a to i osoba nezletilá²³⁹ či osoba, která pro svůj psychický stav není s to chápat újmu, která jí neoprávněným zásahem vznikla²⁴⁰. Samozřejmě v eventuálním soudním řízení musí být tyto osoby zastoupeny zákonným zástupcem, či opatrovníkem.²⁴¹

Právo na ochranu osobnosti jako právo ryze osobní povahy, zaniká smrtí dotčené fyzické osoby a nepřechází na dědice. Před soudem se tedy nemůže úspěšně domáhat občanskoprávní ochrany nikdo jiný než dotčená určitá konkrétní fyzická osoba.²⁴²

Po smrti člověka může uplatňovat právo na ochranu osobnosti zemřelého kterákoliv z osob jemu blízkých²⁴³, a to ať byl zásah veden ještě za jeho života nebo až po jeho smrti.²⁴⁴ Tyto osoby ovšem nemohou uplatnit právo na náhradu nemajetkové újmy v penězích, neboť finanční satisfakce může být

---

²³⁶ Stanovisko bývalého Nejvyššího soudu ČSSR ze dne 31. 10. 1967, sp. zn. Prz 33/67.

²³⁷ Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 18. 6. 2003, sp. zn. 28 Cdo 1523/2002.

²³⁸ Nález Ústavního soudu ze dne 24. 10. 1995, sp. zn. I. ÚS 15/95.

²³⁹ Stanovisko Nejvyššího soudu ČSSR ze dne 31. 10. 1967, sp. zn. Prz 33/67.

²⁴⁰ Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 15. 12. 2011, sp. zn. 30 Cdo 519/2010.

²⁴¹ KNAP, Karel. *Ochrana osobnosti podle občanského práva*. 4., podstatně přeprac. a dopl. vyd. Praha: Linde, 2004. ISBN 80-7201-484-6, s. 166.

²⁴² Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 31. 3. 2011, sp. zn. 30 Cdo 5421/2008.

²⁴³ § 82 odst. 2 občanského zákoníku.

²⁴⁴ Stanovisko bývalého Nejvyššího soudu ČSSR ze dne 31. 10. 1967, sp. zn. Prz 33/67.

přiznána toliko dotčené osobě, za účelem vyvážení způsobené nemajetkové újmy. Právo na náhradu nemajetkové újmy v penězích jako právo osobní povahy zaniká úmrtím fyzické osoby a nepřechází na dědice.²⁴⁵ Tvrdost předchozí praxe, dle které právo na náhradu nemajetkové újmy zaniklo smrtí postižené osoby bez ohledu na to, zda již bylo zemřelou osobou za jejího života u soudu uplatněno či nikoliv, zda bylo před její smrtí o tomto právu pravomocně rozhodnuto či nikoliv, či dokonce byl-li již nařízen výkon rozhodnutí²⁴⁶, odstranil občanský zákoník v § 1475 odst. 2: „*Pozůstalost tvoří celé jmění zůstavitele, kromě práv a povinností vázaných výlučně na jeho osobu, ledaže byly jako dluh uznány nebo uplatněny u orgánu veřejné moci.*“ Toto ustanovení napravilo zjevnou nespravedlnost předchozí úpravy. Týká se však výlučně dlužníkem uznaného nebo přisouzeného plnění spočívajícího v penězích.²⁴⁷ V ostatních případech je nutné přihlídnout k § 2009, který stanoví, že smrtí dlužníka povinnost nezanikne, ledaže jejím obsahem bylo plnění, které mělo být provedeno osobně dlužníkem. Z logiky věci není možné dožadovat se např. omluvy po dědicovi původce zásahu.

V případě zásahu do dílčího osobnostního **práva na jméno**, pokud nemůže dotčená osoba uplatnit právo na ochranu svého jména, může je uplatnit jeho manžel, potomek, předek nebo partner.²⁴⁸ Co se týče zásahu do příjmení, může se ochrany domáhat nejenom přímo dotčená osoba, ale pokud je dán důležitý zájem na ochraně rodiny, i samostatně její manžel či jiná osoba blízká, byť do jejich práva ke jménu přímo zasaženo nebylo.²⁴⁹

Pokud zásah do osobnosti člověka souvisel s jeho působením v **právnícké osobě**, může se jeho jménem a s jeho souhlasem ochrany domáhat tato právnícká osoba.²⁵⁰

---

²⁴⁵ Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 25. 5. 2006, sp. zn. 30 Cdo 1218/2006, rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 14. 5. 2013, sp. zn. 30 Cdo 3223/2011.

²⁴⁶ Rozsudek Krajského soudu v Ostravě ze dne 23. 1. 1998, sp. zn. 23 C 52/96.

²⁴⁷ ŠVESTKA, Jiří; DVOŘÁK, Jan; FIALA, Josef a kol. *Občanský zákoník. Komentář. Svazek IV.* Praha: Wolters Kluwer, a.s., 2014. ISBN 978-80-7478-579-5, s. 4.

²⁴⁸ § 78 odst. 2 občanského zákoníku.

²⁴⁹ § 78 odst. 3 občanského zákoníku.

²⁵⁰ § 83 odst. 1 občanského zákoníku.

Pokud bylo neoprávněným zásahem zasaženo do osobnosti **více osob**, mohou právo na ochranu osobnosti uplatňovat všichni současně, nebo kterýkoliv z nich nezávisle na sobě.²⁵¹

4.1.3. Pasivní legitimace

Pasivně legitimován je **původce** neoprávněného zásahu. Tímto původcem může být osoba fyzická, ale i právnická. V případě **fyzické osoby** se s ohledem na objektivní charakter občanskoprávních sankcí nevyžaduje zavinění, může se tedy jednat i o osobu nezletilou nebo o osobu trpící duševní poruchou, respektive omezenou ve svéprávnosti. V řízení před soudem musí být tyto osoby zastoupeny zákonným zástupcem nebo opatrovníkem.

S ohledem na bezprostřední vazbu mezi dotčenou osobou a původcem neoprávněného zásahu je právo vzniklé v důsledku zásahu právem ryze osobním, které **zaniká smrtí** jak poškozené osoby, tak původce.²⁵² Zemře-li žalovaná osoba v průběhu řízení o ochranu osobnosti, nelze v soudním řízení pokračovat a musí být zastaveno.²⁵³ To ovšem bezpodmínečně neplatí, pokud se zásahu do práva na ochranu osobnosti dopustila před svým zánikem právnická osoba. V takovém případě je nutno zkoumat, zda její práva a povinnosti nepřešly na jiný subjekt.²⁵⁴

Pokud se neoprávněného zásahu dopustí **více osob**, odpovídá každá samostatně a z procesního hlediska se nejedná o nerozlučné společenství.²⁵⁵

Původcem neoprávněného zásahu tedy může být i **osoba právnická**. Je tomu tak tehdy, pokud např. zaměstnanec jednal v rámci plnění úkolů právnické osoby²⁵⁶, či pokud jiná fyzická osoba byla právnickou osobou použita k realizaci své činnosti²⁵⁷ a tím byl způsoben neoprávněný zásah do práva na ochranu

²⁵¹ Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 21. 5. 2002, sp. zn. 28 Cdo 416/2002.

²⁵² Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 27. 9. 2005, sp. zn. 30 Cdo 1051/2005.

²⁵³ Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 9. 4. 2009, sp. zn. 30 Cdo 1105/2009.

²⁵⁴ Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 31. 3. 2011, sp. zn. 30 Cdo 5421/2008.

²⁵⁵ KNAP, Karel. *Ochrana osobnosti podle občanského práva*. 4., podstatně přeprac. a dopl. vyd. Praha: Linde, 2004. ISBN 80-7201-484-6, s. 167.

²⁵⁶ Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 11. 6. 2002, sp. zn. 28 Cdo 931/2002.

²⁵⁷ Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 11. 12. 2003, sp. zn. 30 Cdo 73/2003.

osobnosti. V takových případech se toto závadné jednání přičítá právnické osobě. Zaměstnanci či jiné použité osoby pak odpovídají v rámci vnitřního vztahu právnické osobě, nikoliv přímo postiženému. Pouze ve výjimečných případech zřejmého excesu by tyto osoby odpovídaly přímo dotčené fyzické osobě, nicméně nelze paušálně konstatovat, že z činnosti právnické osoby vybočuje každé chování zaměstnance, kterým způsobil nemajetkovou újmu, a to ani takové, které by mělo povahu trestného činu.²⁵⁸

Tak např. rozhodl Nejvyšší soud ČR ve věci dopravní nehody, při které došlo ke střetu osobního automobilu, řízeného manželem a otcem žalobkyně, který při nehodě zemřel, a nákladního automobilu, řízeného žalovaným. Žalobkyně požadovaly náhradu nemajetkové újmy za neoprávněný zásah do práva na ochranu života a zdraví jejich manžela a otce, a do práva na soukromí žalobkyně. Žalovaný byl v trestním řízení uznán vinným. Při jízdě předmětného dne však žalovaný plnil pracovní povinnosti vůči svému zaměstnavateli, právnické osobě, která byla i provozovatelem nákladního automobilu. Přestože žalovaný zavínil dopravní nehodu tím, že nepřizpůsobil rychlost jízdy stavu vozovky, Nejvyšší soud dovodil, že takové jednání nelze považovat za vybočení z mezí plnění pracovních úkolů, a proto se zásah přičítá právnické osobě.²⁵⁹

Hojně se musela judikatura vypořádat v oblasti pasivní legitimace i s otázkou **odpovědnosti vydavatele tisku, respektive provozovatele rozhlasového či televizního vysílání**. Stejně jako byla výše popsána přičitatelnost zásahu právnické osobě, v rámci jejíž činnosti zaměstnanec neoprávněný zásah způsobil, tak je-li pisatelem článku, respektive autorem odvysílané relace zaměstnanec vydavatele tisku, respektive provozovatele rozhlasového či televizního vysílání, může se postižená osoba domáhat občanskoprávní ochrany pouze na vydavateli, respektive provozovateli vysílání, nikoliv přímo na samotném zaměstnanci.²⁶⁰

---

²⁵⁸ Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 3. 10. 2011, sp. zn. 30 Cdo 1509/2011.

²⁵⁹ Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 11. 6. 2002, sp. zn. 28 Cdo 931/2002.

²⁶⁰ KNAP, Karel. *Ochrana osobnosti podle občanského práva*. 4., podstatně přeprac. a dopl. vyd. Praha: Linde, 2004. ISBN 80-7201-484-6, s. 168.

Od této situace je ale třeba rozlišovat případy, kdy je autorem článku či relace třetí osoba, která není zaměstnancem vydavatelství, respektive provozovatele rozhlasového či televizního vysílání. Za takových okolností se může dotčená osoba domáhat občanskoprávní ochrany své osobnosti buď na samotném autorovi, nebo samostatně proti vydavatelství či provozovateli vysílání, nebo v praxi asi nejčastější zvolená možnost bude podání žaloby proti oběma těmto subjektům.²⁶¹

S ohledem na stále častější emotivní **výroky některých politiků** musely soudy řešit i otázky pasivní legitimace za neoprávněné zásahy způsobené těmito výroky. Dle konstantní judikatury je tak např. předseda politické strany sám odpovědný za výrok, kterým vyjadřuje svůj osobní názor.²⁶² Stejně tak pokud vyjádří názor na určitou událost a nejde o názor přijatý oprávněným orgánem politické strany, nelze jej považovat za výrok politické strany.²⁶³

Odpovědnost za **výroky státních úředníků** byla řešena až na úrovni Soudního dvora Evropské unie. Ten rozhodl, že takové úředníkovy výroky, které vzhledem k jejich formě a k okolnostem vyvolávají u jejich adresátů dojem, že se jedná o oficiální stanovisko zastávané státem, a nikoliv soukromé názory úředníka, jsou přičitatelné členskému státu.²⁶⁴

4.2. Jednotlivé prostředky ochrany dle občanského zákoníku

4.2.1. Zdržovací nárok

Tzv. zdržovací žalobou se u soudu může člověk domáhat toho, aby bylo od neoprávněného zásahu upuštěno. Cílem je zakázat neoprávněné rušební jednání, např. každodenní uveřejňování difamující informace v tisku.²⁶⁵

---

²⁶¹ Stanovisko bývalého Nejvyššího soudu ČSSR ze dne 31. 10. 1967, sp. zn. Prz 33/67.

²⁶² Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 29. 11. 2001, sp. zn. 30 Cdo 79/2001.

²⁶³ Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 22. 6. 2006, sp. zn. 30 Cdo 2712/2005.

²⁶⁴ Rozsudek Soudního dvora Evropské unie ze dne 17. 4. 2007, AGM.COS.MET, C-470/03.

²⁶⁵ DVOŘÁK, Jan, Jiří ŠVESTKA a Michaela ZUKLÍNOVÁ. *Občanské právo hmotné. 2.*, aktualizované a doplněné vydání. Praha: Wolters Kluwer Česká republika, 2016. ISBN 978-80-7552-187-3, s. 264.

Nezbytnou podmínkou úspěšnosti žaloby je, aby neoprávněný zásah trval, případně aby existovalo bezprostřední nebezpečí jeho uskutečnění či opakování v budoucnu. Účelem tohoto právního prostředku je, aby žalovaný od neoprávněného zásahu upustil, a tak bylo zabráněno újmě na osobnosti fyzické osoby. Pokud tedy již byl neoprávněný zásah ukončen, tato žaloba nebude úspěšná a je třeba se domáhat ochrany osobnosti jinými právními prostředky.²⁶⁶

Žalobní návrh nesmí být formulován obecně a nepřesně.²⁶⁷ Pokud byl např. zásah do osobnostních práv způsoben difamujícími výroky, je nutné v navrhovaném petitu přesně vymezit, kterých konkrétních výroků se má žalovaný zdržet. Není tedy dostačující požadovat, aby se žalovaný zdržel urážlivých výroků, když výrok rozsudku se nemůže týkat jiných zásahů, než ke kterým již došlo. Nadto takový rozsudek, který by žalovanému neukládal přesně vymezenou povinnost zdržet se konkrétních výroků, by nebyl vykonatelný.²⁶⁸

V případě, že soud zdržovací žalobě vyhoví, uloží žalovanému ve výroku rozsudku, aby od konkrétního neoprávněného zásahu upustil. Současně nestanoví žádnou lhůtu, tento rozsudek je vykonatelný pravomocným uložením povinnosti zdržet se zásahů.²⁶⁹

4.2.2. Odstraňovací nárok

Odstranění následku neoprávněného zásahu se lze u soudu domoci tzv. odstraňovací (restituční) žalobou, jejímž cílem je obnovit předchozí stav tak, jak tu byl před počátkem zásahu.²⁷⁰ Po žalovaném se tedy na rozdíl od žaloby zdržovací požaduje aktivní konání.

---

²⁶⁶ Rozsudek Krajského soudu v Ostravě ze dne 15. 4. 1997, sp. zn. 23 C 3/97.

²⁶⁷ Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 21. 5. 2003, sp. zn. 28 Cdo 2162/2002.

²⁶⁸ Stanovisko bývalého Nejvyššího soudu SSR ze dne 18. 9. 1969, sp. zn. Cpj 138/69.

²⁶⁹ Tamtéž.

²⁷⁰ DVORÁK, Jan, Jiří ŠVESTKA a Michaela ZUKLÍNOVÁ. *Občanské právo hmotné. 2.*, aktualizované a doplněné vydání. Praha: Wolters Kluwer Česká republika, 2016. ISBN 978-80-7552-187-3, s. 264.

Podmínkou je, aby nežádoucí následky trvaly, i v případě, že neoprávněný zásah již pominul. Dále je nutné, aby bylo reálně možné následky odstranit.

Žalobce musí sám v žalobním návrhu navrhnout způsob odstranění následků, který bude účinný a přiměřený. Bude tedy vždy záležet na konkrétním zásahu a volbě poškozeného. Přiměřenost a následnou vykonatelnost navrženého způsobu odstranění následků posuzuje soud.²⁷¹

Může se tak jednat např. o odstranění neoprávněně vystavené podobizny, zničení neoprávněně pořízeného obrazového snímku či zvukového záznamu, vrácení neoprávněně odňaté písemnosti osobní povahy, stažení reklamních plakátů s vyobrazením osoby, která k reklamě nedala souhlas atd.²⁷²

4.2.3. Nárok na poskytnutí přiměřeného zadostiučinění

Důsledkem neoprávněného zásahu do všeobecného osobnostního práva je nemajetková újma dotčené osoby. Satisfakční žalobou se lze u soudu domáhat toho, aby byl nepříznivý následek neoprávněného zásahu přiměřeně zmírněn. *„Vznikne-li škůdci povinnost odčinit člověku újmu na jeho přirozeném právu chráněném ustanoveními první části tohoto zákona, nahradí škodu i nemajetkovou újmu, kterou tím způsobil; jako nemajetkovou újmu odčiní i způsobené duševní útrapy.“*²⁷³

Dle § 2951 odst. 2 občanského zákoníku se nemajetková újma odčiní přiměřeným zadostiučiněním. Zadostiučinění musí být poskytnuto v penězích, nezajistí-li jeho jiný způsob skutečné a dostatečně účinné odčinění způsobené újmy. Pouze v případě, kdy jiným způsobem např. omluvou, svépomocí či jiným rozhodnutím (např. v přestupkovém či trestním řízení) nedojde k odčinění způsobené újmy, je možné přisoudit zadostiučinění v penězích.

²⁷¹ Stanovisko bývalého Nejvyššího soudu ČSSR ze dne 31. 10. 1967, sp. zn. Prz 33/67.

²⁷² KNAP, Karel. *Ochrana osobnosti podle občanského práva*. 4., podstatně přeprac. a dopl. vyd. Praha: Linde, 2004. ISBN 80-7201-484-6, s. 178.

²⁷³ § 2956 občanského zákoníku.

Nemohu souhlasit s M. Ryškou²⁷⁴, že se s přijetím občanského zákoníku změnila pravidla poskytování satisfakcí tak, že je nyní zakotvena priorita satisfakce relutární, oproti předchozí úpravě, kdy byla upřednostňována satisfakce morální. Domnívám se, že je stále na prvním místě pokusit se o napravení způsobené újmy v morální rovině, a až není-li to možné, přistoupit k zadostiučinění v penězích.

To ovšem nic nemění na tom, že k náhradě nemajetkové újmy finanční satisfakcí dochází často a je tomu tak správně. Zásah do osobnosti člověka může být velice zničující a mít dalekosáhlé následky. Proto je nutné vždy individuálně v každém případě posoudit, jaký způsob satisfakce co nejefektivněji újmu odčiní. Nadto s ohledem na dobu trvání soudních řízení ztrácí často morální satisfakce svou funkci a pro plnohodnotnou náhradu nemajetkové újmy je nutné přiznat satisfakci finanční.

Žalobce tedy může požadovat satisfakci:

- morální (nepeněžitou, nemajetkovou, naturální),
- peněžitou (majetkovou, relutární),

přičemž není vyloučena jejich kombinace. V mnohých případech naopak až jejich spojením může dojít k účinné nápravě.²⁷⁵

Hlavním cílem přiměřeného zadostiučinění je přiměřeně vyvážit a zmírnit nemajetkovou újmu vzniklou na osobnosti člověka. Pokud morální satisfakce není schopna tuto újmu dostatečně odčinit, a nedokáže tedy naplnit svou funkci, má soud povinnost zvažovat přiznání zadostiučinění finančního.²⁷⁶ Zejména pokud se forma morální satisfakce (omluvný dopis) již nemůže vyrovnat rozsahu způsobené újmy (článek v tisku), nebo pokud je mezi zásahem do osobnostních práv a případnou morální satisfakcí dlouhá časová prodleva, která znemožňuje satisfakční účel, je vhodné vzniklou nerovnováhu kompenzovat

---

²⁷⁴ RYŠKA, Michal. *Ochrana osobnosti v aktuální soudní praxi*. Brno, 2010. Dostupné z: http://is.muni.cz/th/31388/pravf_r/ (cit. dne 13. 3. 2017).

²⁷⁵ KNAP, Karel. *Ochrana osobnosti podle občanského práva*. 4., podstatně přeprac. a dopl. vyd. Praha: Linde, 2004. ISBN 80-7201-484-6, s. 187.

²⁷⁶ Nález Ústavního soudu ze dne 31. 5. 2001, sp. zn. IV. ÚS 581/99.

zadosti učiněním peněžním. Tak je tomu např. v situaci, kdy se žalobce domáhal zveřejnění omluvy v deníku, ve kterém vyšel znevažující článek, nicméně v průběhu řízení daný deník zanikl. Nastala tedy objektivní nemožnost odčinit uvedení nepravdivých údajů rovnocenným způsobem a je namístě zvážit přiznání finanční satisfakce.²⁷⁷

Postupně se stále více prosazuje názor, že vedle primárního, satisfakčního účelu, splňuje náhrada nemajetkové újmy v penězích i **účel preventivně-sankční**. Např. M. Ryška dovodil, že: „...nezbývá, než reálně konstatovat, že náhrada nemajetkové újmy neplní toliko pouze funkci satisfakční, neboť hodnotí-li se při stanovení výše náhrady nemajetkové újmy i otázka zavinění a má-li rozhodnutí soudu co do výše peněžitého odškodnění účinně přispívat ke snížení, popř. k eliminaci nežádoucích újem na osobnosti fyzických osob, musí nutně náhrada nemajetkové újmy v penězích plnit právě i onu preventivně-sankční funkci.“²⁷⁸ Ústavní soud vyjádřil tuto tendenci v nálezu týkajícím se posouzení adekvátní výše náhrady nemajetkové újmy ve věci zcela lživého článku o údajné nevěře spisovatele Michala Viewegha: „Vrchní soud... zvolil přístup, akcentující pouze satisfakční funkci reutární náhrady dle § 13 odst. 2 obč. zák (pozn.: zákon č. 40/1964 Sb.), aniž by zohlednil i její funkci preventivně-sankční, jejíž zohlednění právě v daném případě vystupuje naléhavě do popředí. Toto opomenutí se promítlo do stanovení konkrétní výše reutární náhrady (200 000 Kč), jež se jeví z ústavněprávního hlediska jako zcela nedostatečná, má-li být reflexí všech okolností případu a intenzity zásahu do stěžovatelových základních práv... Nadto existenci pouhé hrozby či přímo uložení značné a citelné sankce lze v uvedených případech do jisté míry vnímat (prizmatem výše popsané preventivně-sankční funkce takových nástrojů) za žádoucí.“²⁷⁹ Osobně se přikláním, zejména v případech mediálních zásahů do intimní sféry člověka, k existenci preventivně-

²⁷⁷ Nález Ústavního soudu ze dne 18. 2. 2004, sp. zn. III. ÚS 281/03.

²⁷⁸ RYŠKA, Michal. *Výše a účel náhrady nemajetkové újmy v penězích při ochraně osobnosti*. Právní rozhledy. 2009, č. 9, s. 305 a násl.

²⁷⁹ Nález Ústavního soudu ze dne 6. 3. 2012, sp. zn. I. ÚS 1586/09.

sankčního smyslu relativního plnění, nicméně existují i názory, že je nepřijatelné, aby bylo přiměřené zadostiučinění v penězích chápáno jako trest.²⁸⁰

Je třeba pamatovat na to, že o přiznání přiměřeného zadostiučinění může soud jednat a rozhodovat **pouze na návrh žalobce**.²⁸¹ Pokud o přiznání přiměřeného zadostiučinění v žalobě nepožádá, nemůže mu být soudem přiznáno.²⁸² Stejně tak soud nemůže v rámci peněžitého zadostiučinění přiznat žalobci vyšší částku, než kterou uvede v žalobním petitu.²⁸³

Soud je tedy omezen maximální výší finančního zadostiučinění, nicméně jinak je **určení výše náhrady** na volném uvážení soudu, může tedy přiznat postižené osobě méně, než požadovala, a ve zbytku nepřiznané části žalobního petitu žalobu zamítnout. Soud však musí v každém jednotlivém případě vycházet z úplného skutkového stavu a v jeho rámci se opírat o konkrétní a přezkoumatelná hlediska.²⁸⁴ Např. je třeba zohlednit i podíl žalobce na okolnostech vedoucích k neoprávněnému zásahu²⁸⁵, či jeho možnosti zásah odvrátit.²⁸⁶ Není však opodstatněné porovnávat výši finanční satisfakce přisuzované soudy v jiných sporech.²⁸⁷

Žalobce se musí domáhat konkrétní **formy morálního zadostiučinění** – např. omluvy či odvolání difamujícího výroku v určitém kolektivu, tisku atp. Přitom omluva musí být v navrhovaném petitu a následně i v petitu rozsudku specifikovaná doslovně, jinak by nebylo možné nařídít jeho výkon. Nicméně i v dnešní době jsem se ve své praxi setkala právě s takto neurčitými a tedy nevykonatelnými žalobními petity, kdy žalobce např. požadoval uveřejnění omluvy ve znění: „*Omlouvám se tímto Ing. J. M., že jsem o něm uvedl celou řadu nepravdivých a nepodložených tvrzení.*“²⁸⁸ V povědomí advokátů tyto zásadní

²⁸⁰ Srov. např. odlišné stanovisko JUDr. Ivany Janů k výroku a k odůvodnění nálezu Ústavního soudu ze dne 6. 3. 2012, sp. zn. I. ÚS 1586/09.

²⁸¹ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 16. 7. 2002, sp. zn. 28 Cdo 822/2002.

²⁸² KNAP, Karel. *Ochrana osobnosti podle občanského práva*. 4., podstatně přeprac. a dopl. vyd. Praha: Linde, 2004. ISBN 80-7201-484-6, s. 180.

²⁸³ Usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 20. 7. 1995, sp. zn. 1 Co 174/95.

²⁸⁴ Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 27. 10. 2003, sp. zn. 30 Cdo 2005/2003.

²⁸⁵ Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 28. 6. 2007, sp. zn. 30 Cdo 2625/2007.

²⁸⁶ Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 29. 6. 2000, sp. zn. 30 Cdo 427/2000.

²⁸⁷ Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 27. 9. 2011, sp. zn. 30 Cdo 4380/2009.

²⁸⁸ Žaloba podaná u Okresního soudu v Ústí nad Labem, řízení vedené pod sp. zn. 13 C 2/2016.

formální požadavky zřejmě stále chybí. Přičemž odstraňování vad žalobních návrhů před soudem má za následek zbytečné prodlužování řízení.

Požadovaná forma morální satisfakce musí být přiměřená okolnostem konkrétního případu, soud musí přihlédnout k intenzitě, povaze a způsobu neoprávněného zásahu, k charakteru a rozsahu zasažené hodnoty osobnosti, k vlivu nemajetkové újmy na postavení a uplatnění postižené fyzické osoby ve společnosti apod.²⁸⁹ Není např. považováno za přiměřené, domáhat se po žalovaném zaslání omluvy všem občanům obce.²⁹⁰ Nepřípustná je také taková omluva, kdy teprve z jejího znění, či ze způsobu jejího sdělení, se část veřejnosti dozví o zásahu do osobnostních práv fyzické osoby, o kterém by jinak nevěděla.²⁹¹

Formou zadostiučinění může být také konstatování soudu ve výroku či odůvodnění²⁹² rozsudku, že neoprávněným zásahem bylo zasaženo do práva na ochranu osobnosti žalobce.²⁹³ Takový názor zastává i Evropský soud pro lidská práva ve vztahu k výroku o porušení Úmluvy o ochraně lidských práv a svobod.²⁹⁴ Nicméně již není možné domáhat se ochrany osobnosti žalobou na určení, že původce zásahu neoprávněně zasáhl do práva žalobce, jak tomu bylo za předchozí právní úpravy²⁹⁵, kdy § 13 odst. 1 zákona č. 40/1964 Sb. obsahoval demonstrativní výčet žalob. Současný výčet možných prostředků ochrany osobnosti v § 82 odst. 1 občanského zákoníku je taxativní a jiné typy žalob tak použít nelze.²⁹⁶ Domnívám se, že žaloba na určení není v případech ochrany osobnosti nezbytná, když satisfakce morální povahy může být představována i

---

²⁸⁹ Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 30. 11. 2006, sp. zn. 30 Cdo 2919/2006.

²⁹⁰ Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 28. 2. 2005, sp. zn. 30 Cdo 2745/2004.

²⁹¹ Rozsudek Krajského soudu v Ostravě ze dne 15. 4. 1997, sp. zn. 23 C 3/97.

²⁹² Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 29. 11. 2012, sp. zn. 30 Cdo 4003/2011.

²⁹³ Nález Ústavního soudu ze dne 23. 3. 2010, sp. zn. I. ÚS 1200/09.

²⁹⁴ Rozsudek ESLP ze dne 26. 3. 2009, ve věci Krejčíř proti České republice.

²⁹⁵ Rozhodnutí Nejvyššího soudu ČR ze dne 29. 5. 1995, sp. zn. Cdon 18/95, publikované pod č. 46/1995 ve Sbírce soudních rozhodnutí a stanovisek Nejvyššího soudu.

²⁹⁶ BEZOUŠKA, Petr a kol. *Soudní judikatura ve světle nového občanského zákoníku.*

Komentovaný rejstřík judikatury a její použití po rekonstrukci. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2016. ISBN 978-80-7552-090-6, s. 21.

peněžitým zadostiučiněním v symbolické výši např. 1,- Kč²⁹⁷, které smysl žaloby na určení plně nahrazuje.

Požadavek symbolické 1,- Kč jako peněžní satisfakce je využíván např. politiky s odůvodněním, že jejich motivací nejsou peníze, nýbrž dosažení spravedlnosti. V této souvislosti je zajímavá úvaha *de lege ferenda* o přisouzení finančního zadostiučinění třetímu subjektu, např. charitě. V takovém případě by peněžité zadostiučinění plnilo svou preventivně-sankční funkci a k tomu by bylo společensky prospěšné.

4.2.4. Svépomoc

Dle obecných ustanovení občanského zákoníku si může každý k ochraně svých soukromých práv pomoci sám. Svépomoc je však možné uplatnit jen přiměřeným způsobem a za podmínky, že je právo ohroženo a pokud je zřejmé, že by zásah veřejné moci přišel pozdě.²⁹⁸

Pokud by se následně poškozený domáhal satisfakce i soudní cestou, vezme soud v potaz i to, že si jistou formu zadostiučinění zajistil sám, např. formou následného verbálního útoku. „*V takovýchto případech je třeba porovnat míru dotčení osobnosti fyzické osoby a tomu odpovídající předpoklad přiměřenosti odpovídající satisfakce s tím, do jaké míry byl nárok na satisfakci suplován případnou "svémocí" poškozeného.*“²⁹⁹

Satisfakce může poškozený dosáhnout nejen výhradně vlastním jednáním, ale každou formou použité obrany. „*Potrestání škůdce v přestupkovém či trestním řízení je satisfakce velmi výrazná, neboť státní orgán konstatuje nejen protiprávní jednání, ale také subjektivní vztah pachatele ke svému jednání a stanoví sankce podle závažnosti jednání škůdce.*“³⁰⁰

---

²⁹⁷ KNAP, Karel. *Ochrana osobnosti podle občanského práva*. 4., podstatně přeprac. a dopl. vyd. Praha: Linde, 2004. ISBN 80-7201-484-6, s. 182.

²⁹⁸ § 14 odst. 1 občanského zákoníku.

²⁹⁹ Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 31. 1. 2001, sp. zn. 30 Cdo 2971/2000.

³⁰⁰ Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 29. 11. 2012, sp. zn. 30 Cdo 4003/2011.

Ideální využití svépomoci můžeme spatřovat v mediálních sporech celebrit s bulvárními médii. Při zveřejnění dehonestujících informací mají celebrity jednoduchou možnost se vůči takovým výrokům ohradit a uvést věci na pravou míru. Taková reakce bude jistě efektivnější, než jít do soudního sporu a s odstupem času získat zadostiučinění ve formě omluvy. Docílení satisfakce osob veřejného zájmu prostřednictvím médií konstatoval i Ústavní soud: „*Co největší bohatost diskuse o věcech veřejných by měla být státní mocí regulována jen v míře nezbytně nutné (srov. čl. 17 odst. 4 Listiny). Současně tím stát akceptuje, že jeho mocenský zásah do svobody projevu za účelem ochrany dobrého jména jiných občanů by měl přijít subsidiárně, tedy pouze tehdy, pokud nelze napravit škodu jinak. Škodu lze napravit jinak než zásahem státu, například užitím přípustných možností k oponování kontroverzním a zavádějícím názorům. Tak lze často minimalizovat škodlivý následek sporných výroků mnohem efektivněji než cestou soudního řízení. Pro osoby činné v oblasti veřejného života, ať již jde o politiky nebo o osobnosti veřejně známé, obecně platí, že disponují mnohem snadnějším přístupem k médiím, a mají tak mnohem snadnější možnost vyvrátit to, co ony samy považují za smyšlenky.*“³⁰¹

4.3. Prostředky ochrany v trestním právu

Jak bylo uvedeno výše, trestněprávní a občanskoprávní sankce se uplatňují nezávisle na sobě, přičemž někdy je dokonce žádoucí domáhat se ochrany svých práv v rámci obou těchto právních odvětví. To, že byl škůdce zproštěn obžaloby, neznamená, že bude poškozený neúspěšný v žalobě na ochranu osobnosti. Naopak pokud byl původce neoprávněného zásahu uznán vinným, může to již představovat formu satisfakce pro poškozeného, a tak mít vliv na rozhodnutí v občanskoprávním řízení.

Zatímco cílem civilní úpravy všeobecného osobnostního práva je především upuštění od neoprávněného zásahu, odstranění nemajetkové újmy a

---

³⁰¹ Nález Ústavního soudu ze dne 15. 3. 2005, sp. zn. I. ÚS 367/03.

poskytnutí přiměřeného zadostiučinění, sleduje trestní právo zejména cíl represivní a výchovný formou ukládání trestů pachatelů.

Na rozdíl od ryze objektivního pojetí zásahu do osobnostních práv dle občanského práva, je trestní právo založeno na subjektivní odpovědnosti a zavinění je obligatorním znakem subjektivní stránky trestného činu. Občanskoprávní ochrana je tak s ohledem na svůj širší dopad univerzálnější, když prostředky trestního práva, vázané striktně na zavinění, nemohou ve všech případech ochranu dostatečně zabezpečit.³⁰²

Vždy je také nutné řídit se zásadou subsidiarity trestní represe, kdy trestní represe jako prostředek *ultima ratio* nastupuje až tehdy, kdy jiné právní prostředky selhávají nebo nejsou dostatečně efektivní a skutek svou intenzitou dosahuje určitého stupně společenské nebezpečnosti.³⁰³

Trestné činy proti právu na ochranu osobnosti, soukromí a listovního tajemství jsou upraveny v 2. dílu hlavy II. zvláštní části trestního zákoníku.

4.3.1. Neoprávněné nakládání s osobními údaji

Dle § 180 trestního zákoníku se trestného činu neoprávněné nakládání s osobními údaji dopustí ten, kdo neoprávněně zveřejní, sdělí, zpřístupní, jinak zpracovává nebo si přisvojí osobní údaje a způsobí tím vážnou újmu na právech nebo oprávněných zájmech osoby, jíž se osobní údaje týkají. Nutnou podmínkou trestnosti je tedy nejen neoprávněné nakládání s osobními údaji, ale v jeho důsledku způsobená vážná újma, tou může být např. narušení rodinných vztahů, újma pověsti či poškození v zaměstnání.

Tento trestný čin má dvě skutkové podstaty. Jedna se týká údajů shromažďovaných v souvislosti s výkonem veřejné moci – např. údaje poskytnuté občany daňovým nebo statistickým orgánům, druhá skutková podstata rozlišuje

---

³⁰² KNAP, Karel. *Ochrana osobnosti podle občanského práva*. 4., podstatně přeprac. a dopl. vyd. Praha: Linde, 2004. ISBN 80-7201-484-6, s. 148.

³⁰³ Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 29. 7. 2009, sp. zn. 5 Tdo 764/2009.

údaje shromažďované v souvislosti s výkonem povolání, zaměstnání, či jiné funkce – např. údaje ve zdravotnické dokumentaci, ve spisech advokáta apod.³⁰⁴

4.3.2. Poškození cizích práv

Zatímco majetková práva jsou chráněna prostřednictvím trestného činu podvodu (§ 209 trestního zákoníku), nemajetková práva subjektů individuální či kolektivní povahy, a tedy i státu, jsou chráněna § 181 trestního zákoníku.

Trestný čin poškození cizích práv spočívá v tom, že pachatel jinému způsobí vážnou újmu na právech tím, že uvede někoho v omyl, nebo využije něčího omylu. Pachatel tedy buď předstírá okolnosti, které nejsou v souladu s realitou, nebo sice sám k omylu nepřispěje, ale po poznání omylu někoho jiného jedná tak, aby mu způsobil vážnou újmu na jeho právech.³⁰⁵

Tento dle mého názoru velmi pružný trestný čin tak lze vztáhnout právě na poškozování práv, jejichž ochrana je předmětem práva na ochranu osobnosti.

Příkladem toho, kdy bylo již nutné uplatnit prostředky trestního práva, je případ paní J. V., která našla ve fotoaparátu svého manžela intimní fotografie poškozené, a následně je nahrála na různé webové stránky spolu s textem, ve kterém jménem poškozené nabízela intimní služby. V textu inzerátu bylo i jméno poškozené, její adresa, telefonní číslo a soukromý e-mail.³⁰⁶ Případ se dostal až k Ústavnímu soudu, kde stěžovatelka namítala mimo jiné to, že nedošlo k naplnění skutkové podstaty trestného činu poškození cizích práv, když jejím jednáním nedošlo ke způsobení vážné újmy na právech poškozené. K tomu se Ústavní soud vyjádřil tak, že: *„Vážnou újmu na právech poškozené způsobila stěžovatelka zveřejněním jejích intimních fotografií, bez jejího souhlasu, na předmětných webových stránkách s uvedením čísla jejího mobilního telefonu a emailové schránky a s připojeným eroticky laděným inzerátem, čímž došlo k*

³⁰⁴ JELÍNEK, Jiří. *Trestní právo hmotné: obecná část, zvláštní část*. 3. vyd. Praha: Leges, 2013. Student (Leges). ISBN 978-80-87576-64-9, s. 586-587.

³⁰⁵ Tamtéž, s. 588.

³⁰⁶ SPÁČIL, Michal. *Zveřejněné cizí intimní fotky a ochrana soukromí na webu?* Dostupné z <http://www.svethardware.cz/zverejnene-cizi-intimni-fotky-a-ochrana-soukromi-na-webu/38305> (cit. dne 25. 2. 2017).

*následným kontaktům poškozené ze strany cizích mužů. Je zřejmé, že intenzita újmy poškozené na jejím právu na čest a důstojnost, resp. jak uvedlo Nejvyšší státní zastupitelství - nebýt veřejně dehonestujícím způsobem označována na osobu poskytující erotické služby, příp. na právu samostatně a svobodně se rozhodovat o veřejné prezentaci svých sexuálních aktivit a intimních fotografií, byla značná a škodlivý následek je již neodstranitelný.*³⁰⁷

4.3.3. Porušení tajemství dopravovaných zpráv

Obsah písemností nebo zpráv, které jsou dopravovány adresátovi, je chráněn ustanovením § 182 trestního zákoníku. Chrání se tajemství písemností zasílaných poštou nebo jiným dopravním zařízením a tajemství zpráv podávaných telefonem, telegrafem nebo obdobným veřejným zařízením. Co je obsahem dopravované zprávy je irelevantní a pro adresáta, odesílatele či pachatele nemusí mít sdělení vůbec žádnou hodnotu – může se např. jednat o reklamní leták. Pachatel spáchá tento trestný čin tak, že oznámí obsah zprávy jiné osobě, než které byla určena, otevře uzavřený list bez ohledu na to, zda obsah někomu oznámí, tajemství, o kterém se dozvěděl ze zprávy, prozradí, nebo jej využije, či písemnost pozmění nebo potlačí.³⁰⁸

4.3.4. Porušení tajemství listin a jiných dokumentů uchovávaných v soukromí

Ochrana soukromí a projevů osobní povahy je v trestním zákoníku zakotvena v § 183. Pachatelem tohoto trestného činu je ten, kdo neoprávněně poruší tajemství listiny nebo jiné písemnosti, fotografie, filmu nebo jiného záznamu, počítačových dat anebo jiného dokumentu uchovávaného v soukromí tím, že je zveřejní, zpřístupní třetí osobě nebo je jiným způsobem použije. Dle odstavce 2 je trestán ten, kdo spáchá takový čin v úmyslu získat pro sebe nebo pro jiného majetkový nebo jiný prospěch, způsobit jinému škodu nebo jinou vážnou

³⁰⁷ Usnesení Ústavního soudu ze dne 31. 3. 2009, sp. zn. I. ÚS 452/09.

³⁰⁸ JELÍNEK, Jiří. *Trestní právo hmotné: obecná část, zvláštní část*. 3. vyd. Praha: Leges, 2013. Student (Leges). ISBN 978-80-87576-64-9, s. 589-590.

újmu, anebo ohrozit jeho společenskou vážnost. Chráněny jsou údaje osobní i profesní povahy.³⁰⁹

V souvislosti s rozvojem moderní techniky a užíváním sociálních sítí je zpřístupňování soukromých listin stále snazší a způsobená újma citelnější. Závažným případem tohoto trestného činu mohou být i některé formy kyberšikany – např. zveřejnění fotografií z telefonu oběti.³¹⁰

4.3.5. Pomluva

Objektivní stránka trestného činu pomluvy dle § 184 trestního zákoníku záleží v tom, že pachatel o jiném sdělí nepravdivý údaj, který je způsobilý značnou měrou ohrozit jeho vážnost u spoluobčanů, zejména poškodit jej v zaměstnání, narušit jeho rodinné vztahy nebo způsobit mu jinou vážnou újmu.

Jedná se o trestný čin ohrožovací, ke skutečnému ohrožení vážnosti u spoluobčanů dojít nemusí, postačuje, aby k tomu byl nepravdivý údaj způsobilý.

Vzhledem k tomu, že se musí jednat o nepravdivý údaj, je vyloučen postih hodnotících soudů, které z povahy věci nejsou předmětem dokazování. Za pomluvu je možné považovat např. výroky, že je poškozený duševně nemocný, alkoholik či sexuální deviant. V případě urážek, např. prohlášení o jiném, že je darebák, se tedy nebude jednat o trestný čin, ale je možný postih v rámci přestupkového řízení. Jiná by byla situace v případě prohlášení o jiném, že je darebák, protože krade. Takový výrok, pokud by byl nepravdivý, by již mohl být považován za pomluvu.³¹¹

Skutková podstata je naplněna i sdělením pouze jedné osobě, pokud však pachatel spáchá výše popsané jednání tiskem, filmem, rozhlasem, televizí, veřejně

---

³⁰⁹ JELÍNEK, Jiří. *Trestní právo hmotné: obecná část, zvláštní část*. 3. vyd. Praha: Leges, 2013. Student (Leges). ISBN 978-80-87576-64-9, s. 591.

³¹⁰ Metodický pokyn ministryně školství, mládeže a tělovýchovy k prevenci a řešení šikany ve školách a školských zařízeních, č.j. MSMT-21149/2016, s. 13, dostupný z: <http://www.msmt.cz/ministerstvo/novinar/msmt-aktualizuje-metodicky-pokyn-k-reseni-sikany-ve-skolach> (cit. dne 25. 2. 2017).

³¹¹ HERCZEG, Jiří. *Meze svobody projevu*. Praha: Orac, 2004. Knihovnička Orac. ISBN 80-86199-94-0, s. 81.

přístupnou počítačovou sítí nebo jiným obdobně účinným způsobem, jedná se o okolnost podmiňující použití vyšší trestní sazby.³¹²

Zveřejnění pravdivého údaje, byť s cílem ohrozit vážnost jiného u spoluobčanů, není pomluvou a je namístě ochrana prostřednictvím žaloby na ochranu osobnosti.

4.4. Prostředky ochrany v dalších zákonech

Bránit se proti neoprávněným zásahům do osobnosti člověka lze i prostředky stanovenými ve zvláštních předpisech. Ty mohou s ohledem na jejich užší zaměření v konkrétních situacích odčinit způsobenou újmu rychleji a tedy účinněji.

4.4.1. Právo na odpověď a dodatečné sdělení

Právní ochranu dle tiskového zákona a občanského zákoníku lze uplatnit nezávisle na sobě, nicméně v případě, že bude újma odčiněna dle zvláštního předpisu, nelze dále požadovat občanskoprávní ochranu.³¹³

Prvopočátek práva na odpověď můžeme nalézt na konci 18. století ve Francii. Již tehdy byla vnímána soudní žaloba jako prostředek ochrany proti urážkám na cti zveřejněným v tisku jako nedostatečná a byl záměr postihnout i samotné redaktory novin.³¹⁴ Jeden z francouzských poslanců tehdy uvedl: „*Nechť uražený, místo co by byl vydán dalším urážkám svých odpůrců před soudem, ...jest vybaven účinným protijedem. Bude moci odrazit útok stejnými prostředky...*“³¹⁵ Tato citace dle mého názoru přesně vyjadřuje i současnou vhodnost zakotvení takového obranného právního prostředku. I s ohledem na

---

³¹² JELÍNEK, Jiří. *Trestní právo hmotné: obecná část, zvláštní část*. 3. vyd. Praha: Leges, 2013. Student (Leges). ISBN 978-80-87576-64-9, s. 591-593.

³¹³ DVORÁK, Jan, Jiří ŠVESTKA a Michaela ZUKLÍNOVÁ. *Občanské právo hmotné*. 2., aktualizované a doplněné vydání. Praha: Wolters Kluwer Česká republika, 2016. ISBN 978-80-7552-187-3, s. 256.

³¹⁴ POUPEŘOVÁ, Olga. *Regulace médií*. Praha: Leges, 2010. Student (Leges). ISBN 978-80-87212-48-6, s. 224-225.

³¹⁵ SOKOL, Tomáš. *Tisk a právo*. Praha: Orac, 2001. Iuris Context. ISBN 80-86199-17-7, s. 61.

dobu trvání soudního řízení, je pro čest a důstojnost člověka často efektivnější reagovat rychle a uvést věci na pravou míru včas.

Je důležité zopakovat, že odpovědný za obsah tisku nebo rozhlasového či televizního vysílání je vydavatel³¹⁶, respektive provozovatel³¹⁷ takového vysílání.

Pokud bylo v periodickém tisku uveřejněno sdělení obsahující skutkové tvrzení, které se dotýká cti, důstojnosti nebo soukromí určité fyzické osoby, anebo jména nebo dobré pověsti určité právnické osoby, má tato osoba právo požadovat na vydavateli uveřejnění odpovědi. Na žádost této osoby je vydavatel povinen odpověď uveřejnit³¹⁸. Základní podmínkou uplatnění ochrany formou odpovědi je, aby uveřejněné sdělení obsahovalo skutkové tvrzení (fakt), které je objektivně způsobilé dotknout se cti, důstojnosti a soukromí konkrétní fyzické osoby nebo jména či dobré pověsti určité právnické osoby.³¹⁹ Právo na odpověď se tedy týká pouze faktického tvrzení, o kterém je možné provést dokazování, a naopak nelze jej uplatnit na subjektivní názory – v takovém případě nezbývá než využít obecnou občanskoprávní ochranu. Skutkové tvrzení musí být navíc schopné narušit osobnostní právo objektivně, častým případem jsou tak tvrzení lživá, či pravdu zkreslující. Proti pravdivému tvrzení, které však zasahuje do intimní sféry fyzické osoby, je opět přípustná obrana dle občanského zákoníku.³²⁰

Ohledně práva na odpověď vychází česká právní úprava z požadavků článku 23 Směrnice č. 89/552/EHS ve znění Směrnice č. 97/36/ES, který stanoví povinnost uveřejnění odpovědi, pokud byla poškozena čest a dobrá pověst fyzické nebo právnické osoby uvedením nepravdivých skutečností v televizním pořadu. Tato odpověď má být vysílána v přiměřené lhůtě po odůvodnění žádosti, a to ve vhodném čase a vhodným způsobem. Povinnost uveřejnit odpověď dle směrnic se týká pouze televizního vysílání, česká právní úprava tedy upravuje tuto oblast

---

³¹⁶ § 4 tiskového zákona.

³¹⁷ § 35 odst. 1 zákona o rozhlasovém a televizním vysílání.

³¹⁸ § 10 odst. 1 tiskového zákona.

³¹⁹ KNAP, Karel. *Ochrana osobnosti podle občanského práva*. 4., podstatně přeprac. a dopl. vyd. Praha: Linde, 2004. ISBN 80-7201-484-6, s. 358.

³²⁰ Tamtéž, s. 359.

šířeji. Doporučení v oblasti tisku obsahuje rezoluce³²¹ Výboru ministrů Rady Evropy o právu na odpověď a postavení jednotlivce ve vztahu k tisku.

Než bylo právo na odpověď v našem právním řádu zakotveno, znal původní tiskový zákon³²² pouze institut tiskové opravy. V takovém případě se však jednalo o oznámení šéfredaktora, zatímco odpověď je sdělením samotné dotčené osoby.³²³

Dodatečné sdělení je upraveno v § 11 tiskového zákona a § 36 zákona o rozhlasovém a televizním vysílání. Týká se sdělení o trestním řízení, řízení ve věcech přestupků nebo řízení ve věcech správních deliktů, kdy má dotčená osoba právo požadovat uveřejnění dodatečného sdělení o konečném výsledku řízení. Tento prostředek tak směřuje k naplňování zásady presumpce nevinny.³²⁴

4.4.2. Ochrana dle zákona o ochraně osobních údajů

Zákon o ochraně osobních údajů je v oblasti ochrany osobnosti speciální vůči občanskému zákoníku. Pro posouzení, zda se uplatní soukromoprávní úprava v občanském zákoníku, nebo veřejnoprávní regulace, je zásadní to, zda se jednalo o zpracování osobních údajů dle zákona o ochraně osobních údajů („*jakákoliv operace nebo soustava operací, které správce nebo zpracovatel systematicky provádějí s osobními údaji, a to automatizovaně nebo jinými prostředky. Zpracováním osobních údajů se rozumí zejména shromažďování, ukládání na nosiče informací, zpřístupňování, úprava nebo pozměňování, vyhledávání, používání, předávání, šíření, zveřejňování, uchovávání, výměna, třídění nebo kombinování, blokování a likvidace*“)³²⁵. Pokud tedy fyzická osoba provádí zpracování výlučně pro svoji osobní potřebu³²⁶, osobní údaje jsou jen nahodile

³²¹ Rezoluce č. (74) 26 Výboru ministrů Rady Evropy o právu na odpověď ze dne 2. 7. 1974.

³²² Zákon č. 81/1966 Sb., o periodickém tisku a o ostatních hromadných informačních prostředcích.

³²³ POUPEROVÁ, Olga. *Regulace médií*. Praha: Leges, 2010. Student (Leges). ISBN 978-80-87212-48-6, s. 229.

³²⁴ KNAP, Karel. *Ochrana osobnosti podle občanského práva*. 4., podstatně přeprac. a dopl. vyd. Praha: Linde, 2004. ISBN 80-7201-484-6, s. 360.

³²⁵ § 4 písm. e) zákona č. 101/2000 Sb.

³²⁶ Výjimka z působnosti zákona o ochraně osobních údajů dle § 3 odst. 3.

shromažďovány bez dalšího zpracování³²⁷ či s těmito projevy osobní povahy není pracováno systematicky, použijí se ustanovení ochrany osobnosti dle občanského zákoníku. Za podmínky že intenzita zásahu dosáhne charakteru zpracování osobních údajů, je na místě ochrana dle zákona o ochraně osobních údajů.³²⁸

Dle § 21 odst. 2 zákona o ochraně osobních údajů se může dotčená osoba domáhat odstranění závadného stavu, omluvy nebo jiného zadostiučinění či zaplacení peněžité náhrady za stanovených podmínek.

Působnost k přijímání podnětů a stížností na porušování zákona o ochraně osobních údajů je svěřena nezávislému Úřadu pro ochranu osobních údajů.

4.5. Ústavní stížnost

Osobnostní práva jsou základní lidská práva zaručena ústavním pořádkem. Samozřejmostí je tedy možnost domáhat se jejich ochrany před Ústavním soudem v případech, kdy bylo do ústavně zaručených základních práv a svobod zasazeno. Právo na ochranu osobnostních práv zaručené v čl. 10 odst. 1 Listiny se také často střetává s dalším ústavně zaručeným právem a to svobodou projevu podle čl. 17 Listiny.

Ústavní soud ve svých nálezech neúnavně zdůrazňuje³²⁹, že není další odvolací instancí a v jeho pravomoci není zasahovat do rozhodování obecných soudů, pokud v jeho rámci, případně v průběhu samotného řízení, nedošlo k zásahu do základních práv a svobod. Výklad práva přísluší obecným soudům a Ústavní soud nemůže nahrazovat jejich skutkové a právní posouzení svým vlastním, což ostatně vyplývá ze skutečnosti, že Ústavní soud není součástí soustavy ostatních soudů³³⁰.

---

³²⁷ Výjimka z působnosti zákona o ochraně osobních údajů dle § 3 odst. 4.

³²⁸ NONNEMANN, František. *Právní úprava ochrany osobnosti v novém občanském zákoníku a její vztah k ochraně osobních údajů*. Právní rozhledy, 2012, č. 13-14, s. 505. ISSN 1210-6410.

³²⁹ Např. Usnesení Ústavního soudu ze dne 15. 11. 2016, sp. zn. IV. ÚS 3293/16.

³³⁰ Článek 83 Ústavy.

Ústavní stížnost je specifickým prostředkem ochrany ústavně zaručených práv a svobod. Protože Ústavní soud nechrání obecné právo, nýbrž pouze právo ústavní.³³¹ Nestačí tedy, aby napadené rozhodnutí bylo chybné, ale tato vada musí zasahovat do ústavně zaručených práv a svobod.³³²

Ústavní stížnost je možné podat až po vyčerpání všech jiných opravných prostředků a musí směřovat proti zásahu orgánu veřejné moci. Stěžovatel musí ústavní stížnost podat do dvou měsíců od doručení rozhodnutí o posledním možném procesním prostředku.³³³

4.6. Stížnost k ESLP

Úmluvou o ochraně lidských práv a svobod se většina států Evropy zavázala k dodržování určitých základních práv jednotlivců. Článkem 19 Úmluvy byl zřízen mezinárodní soudní orgán, oprávněný rozhodovat o stížnostech jednotlivců a států, namítajících porušování zaručených práv.

Pokud se stěžovatel ani ústavní stížností nedomohl svých práv, má možnost podat stížnost k Evropskému soudu pro lidská práva. Je však nutné vyčerpat všechny vnitrostátní prostředky nápravy, tedy právě i ústavní stížnost. To ovšem neznamená, že je dostačující ústavní stížnost pouze „na prázdno“ vyčerpat. Stěžovatel musí uplatnit veškeré námitky, které namítá u ESLP, již v rámci vnitrostátního řízení.³³⁴ Stížnost je nutné podat do šesti měsíců od konečného vnitrostátního rozhodnutí.³³⁵

Stěžovatel se může domáhat konstatování, že byla porušena Úmluva. V případě potřeby přizná ESLP poškozené straně spravedlivé zadostiučinění.³³⁶

---

³³¹ Nález Ústavního soudu ze dne 2. 3. 2000, sp. zn. III. ÚS 269/99.

³³² ŠIMÍČEK, Vojtěch. *Ústavní stížnost*. 2. zcela přeprac. a aktualiz. vyd. Praha: Linde, 2001. ISBN 80-7201-308-4, s. 69.

³³³ § 72 odst. 3, zákona č. 182/1993 Sb., o Ústavním soudu.

³³⁴ KRATOCHVÍL, Jan. *Jak napsat kvalitní stížnost k ESLP*. Dostupné z: <http://www.bulletin-advokacie.cz/jak-napsat-kvalitni-stiznost-k-eslp> (cit. dne 14. 3. 2017).

³³⁵ Čl. 35 Úmluvy.

³³⁶ Čl. 41 Úmluvy.

5. OCHRANA OSOBNOSTI PŘI VÝKONU SVOBODY PROJEVU

Právo na ochranu osobnosti je základním lidským právem a jako takové je garantováno v čl. 10 Listiny. Stejně tak jsou v čl. 17 Listiny zaručeny svoboda projevu a právo na informace. Každý má právo vyjadřovat své názory slovem, písmem, tiskem, obrazem nebo jiným způsobem, jakož i svobodně vyhledávat, přijímat a rozšiřovat ideje a informace bez ohledu na hranice státu.

S ohledem na to, že se ke svobodě projevu vážou i povinnosti, bych považovala za vhodné zakotvit v čl. 17 Listiny výslovně i odpovědnost při výkonu těchto práv tak, jak ji upravuje Úmluva o ochraně lidských práv a svobod³³⁷.

Evropský soud pro lidská práva popisuje svobodu projevu jako: „...*jeden ze základních pilířů demokratické společnosti, který je základním předpokladem pro pokrok společnosti jako celku a pro rozvoj každého jednotlivce.*“³³⁸ Svoboda projevu znamená právo mít názor a ten projevit navenek.

Svoboda projevu a právo na ochranu osobnosti jako základní práva stojí na stejné úrovni a i jejich ochrana je tedy rovnocenná.³³⁹ S ohledem na to, že čl. 17 Listiny garantuje volné šíření vlastních myšlenek a názorů a na druhé straně čl. 10 zaručuje ochranu lidské důstojnosti, dobré pověsti a soukromí, dostávají se tato práva poměrně často do kolize. „...*při střetu základního politického práva na informace a jejich šíření s právem na ochranu osobnosti a soukromého života, tedy základních práv, které stojí na stejné úrovni, bude vždy věcí nezávislých soudů, aby s přihlédnutím k okolnostem každého jednotlivého případu pečlivě zvážily, zda jednomu právu nebyla nedůvodně dána přednost před právem druhým.*“³⁴⁰

Obecné soudy při své rozhodovací činnosti musí tedy uplatňovat **princip proporcionality** těchto proti sobě stojících základních práv. To, které právo bude

---

³³⁷ Čl. 10 odst. 2 Úmluvy.

³³⁸ Rozsudek ESLP ze dne 7. 12. 1976, ve věci Handyside v. Spojené království.

³³⁹ Nález Ústavního soudu ze dne 10. 12. 1997, sp. zn. II. ÚS 357/96.

³⁴⁰ Nález Ústavního soudu ze dne 9. 2. 1998, sp. zn. IV. ÚS 154/97.

muset ustoupit, musí soud stanovit až na základě posouzení konkrétního skutkového stavu.

Tato kapitola bude věnována jednotlivým pojmům, respektive problematikám, které byly v rámci poměrování svobody projevu a ochrany osobnosti definovány judikaturou.

5.1. Meze svobody projevu

Svoboda projevu jako ústavně zaručené právo není bezbřehá a může být případně omezena buď zákonem³⁴¹, nebo právy jiných osob. Právo na svobodu projevu tak pozbývá ústavní ochrany, pokud obsah názorů naráží na zmíněné limity, ale i pokud forma jejich vyjádření překročí meze v demokratické společnosti uznávaných pravidel slušnosti.³⁴²

To ovšem neznamená, že by měl člověk právo vyjadřovat pouze pozitivně přijímané názory. Naopak pro rozvoj každého jednotlivce i společnosti je velice důležité, aby občané měli možnost kritizovat veřejné dění, se kterým nesouhlasí. „*Pro demokracii, chápanou jako vládu lidu, lidem a pro lid, je životní nutností šíření informací, myšlenek a názorů, ať už pochvalných či kritických, proto, aby byla veřejnost zásobena všemi dostupnými fakty nezbytnými pro vyvolání kvalitní debaty ve věcech celospolečenského zájmu a následného utváření názorů jednotlivců či k dosažení konsensu o řízení a obstarávání věcí celospolečenského zájmu... Informace může být podnětem pro adekvátní nápravu ze strany příslušných orgánů či vyvolat určité vzepětí veřejnosti vyjadřující nespokojenost s momentálním stavem, které může vést k rychlejšímu odstranění negativ. Otevřenost odlišným názorům a kritickým pohledům skýtá obohacení společnosti, dostatek informací může napomáhat k bourání názorových stereotypů a podporovat zvýšení tolerance.*“³⁴³ Proto i Evropský soud pro lidská práva

---

³⁴¹ Čl. 17 odst. 4 Listiny.

³⁴² Nález Ústavního soudu ze dne 10. 7. 1997, sp. zn. III. ÚS 359/96.

³⁴³ Nález Ústavního soudu ze dne 4. 4. 2005, sp. zn. IV. ÚS 146/04.

konstatoval, že **pod ochranou jsou rovněž „informace nebo myšlenky, které jsou nepříjemné, šokující či znepokojující“**.³⁴⁴

Za nepříjemné, šokující či znepokojující, a tedy přijatelné, se ovšem nedají považovat výrazy, které lze pokládat za útok na práva jiných.³⁴⁵ Tak jsou např. v kontextu náboženského vyznání nepřijatelné výrazy zhanobující a urážlivé.³⁴⁶

K tomu, aby bylo konkrétní tvrzení **difamační**, postačuje, aby mělo znevažující účinek u určité skupiny lidí z okolí dotčené osoby. Nevyžaduje se, aby působilo difamačně v rámci celé společnosti. Je nezbytné posuzovat celkový dojem a okolnosti, za kterých k tvrzení došlo, nikoliv pouze použité výrazy.³⁴⁷

5.2. Skutková tvrzení versus hodnotící soudy

Jak bylo uvedeno výše, musí soud v každém konkrétním případě zvážit, zda výrok v daných podmínkách neoprávněně zasáhl do osobnostních práv, nebo byl situaci přiměřený a je třeba upřednostnit svobodu projevu. Při posuzování přiměřenosti výroku je přitom zásadní rozlišit, zda se jedná o skutkové tvrzení nebo hodnotící soud. Často je ovšem hranice mezi těmito dvěma protipóly tenká, a tak nejnovější judikatura³⁴⁸ rozlišuje novou kategorii – výroky hybridní, tedy výroky, které v sobě kombinují skutkový základ i prvek hodnocení, nebo hodnotový soud se skutkovým základem.³⁴⁹

---

³⁴⁴ Rozsudek ESLP ze dne 9. 6. 1998, ve věci *Incal* proti Turecku.

³⁴⁵ Rozsudek ESLP ze dne 20. 9. 1994, ve věci *Otto-Preminger-Institut* proti Rakousku.

³⁴⁶ Rozsudek ESLP práva ze dne 25. 11. 1996, ve věci *Wingrove* proti Spojenému království Velké Británie a Severního Irsku.

³⁴⁷ Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 31. 5. 2012, sp. zn. 30 Cdo 3567/2010.

³⁴⁸ Nález Ústavního soudu ze dne 19. 1. 2016, sp. zn. I. ÚS 750/15.

³⁴⁹ Srov. KOSAR, David. *Kritika soudců v České republice*. Soudní rozhledy, Praha: C.H. Beck, 2011, XVII, č. 4, s. 118. ISSN 1211-4405.

5.2.1. Skutková tvrzení

Skutková tvrzení popisují skutečnost a pro posouzení jejich neoprávněnosti je zásadní, zda jsou pravdivá či nikoliv. Vzhledem k jejich objektivní povaze je možné jejich pravdivost v soudním řízení zjistit pomocí dokazování.

Sdělení pravdivého údaje je nepochybně zcela v mezích svobody projevu. Nicméně i uveřejnění pravdivé informace může neoprávněně zasáhnout do osobnostních práv, a to tehdy, když je pravdivý údaj podán tak, že zkresluje skutečnost či je natolik intimní, že odporuje právu na ochranu soukromí a lidské důstojnosti.³⁵⁰ Zveřejnění skutečností ze soukromého života poškozeného (např. informace o protialkoholním léčení) je tedy protiprávní bez ohledu na to, zda jsou pravdivé či nepravdivé, a to dokonce i tehdy, nejde-li vůbec o skutečnosti difamující.³⁵¹ Informace týkající se intimní sféry člověka zkrátka nesmí být rozšiřovány.

Uveřejnění nepravdivého údaje je, za podmínek naplnění příčinné souvislosti mezi zásahem a porušením osobnostní sféry a při překročení určité přípustné intenzity,³⁵² samo o sobě zpravidla považováno za zásah do práva fyzické osoby na ochranu její osobnosti.

Důkazní břemeno nese původce tvrzeného zásahu, který musí prokázat, že uvedená skutková tvrzení jsou pravdivá – tzv. **důkaz pravdy**.³⁵³ Žalobce tedy nemá povinnost prokazovat nepravdivost výroků. Přičemž tento princip se uplatňuje napříč Evropou.³⁵⁴

Z objektivní povahy práva na ochranu osobnosti vyplývá, že úmysl škůdce je nerozhodný. Aby se jednalo o neoprávněný zásah do osobnostních práv, musí být skutková tvrzení objektivně způsobila přivodit újmu v očích ostatních

³⁵⁰ Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 29. 11. 2007, sp. zn. 30 Cdo 1174/2007.

³⁵¹ KNAP, Karel. *Ochrana osobnosti podle občanského práva*. 4., podstatně přeprac. a dopl. vyd. Praha: Linde, 2004. ISBN 80-7201-484-6, s. 318.

³⁵² Nález Ústavního soudu ze dne 8. 2. 2000, sp. zn. I. ÚS 156/99.

³⁵³ Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 27. 9. 2000, sp. zn. 30 Cdo 964/2000.

³⁵⁴ Např. Rozsudek ESLP ze dne 17. 12. 2004 ve věci Pedersen a Baadsgaard proti Dánsku, Rozhodnutí Sněmovny lordů ze dne 28. 10. 1999 ve věci Reynolds proti Times News Papers Ltd, Rozhodnutí německého Spolkového ústavního soudu ze dne 3. 6. 1980 ve věci Böll.

fyzických osob. Není tedy podmínkou, aby k takovým tvrzením došlo již s úmyslem působit difamačně. Škůdce se nemůže ani odvolávat na fakt, že byl v dobré víře o pravdivosti vyřčených tvrzení.

5.2.2. Hodnotící soudy – oprávněnost kritiky

Hodnotící soudy jsou na rozdíl od skutkových tvrzení vždy subjektivní. Vyjadřují osobní názor autora, který daný fakt hodnotí na základě vlastních subjektivních kritérií, a proto je není možné jakkoliv dokazovat.³⁵⁵ Zatímco pravdivost skutečností je prokazatelná, hodnotící soudy není možné podrobit dokazování. Samotný požadavek na dokázání pravdivosti názorových soudů by byl v rozporu se svobodou slova.³⁵⁶ „*Vyslovování názorových soudů, byť kontroverzních, zásadně požívá ústavní ochrany.*“³⁵⁷

Kritika jako určitý souhrn hodnotících soudů je v rámci svobody projevu důležitým prvkem demokracie ve společnosti. Nicméně i v rámci kritiky musí existovat určité mantinely, kdy je ještě kritika přípustná a kdy již natolik zasahuje do práv jiných, že může způsobit vážnou újmu na osobnosti kritizovaného.

Ústavní soud pokládá za oprávněnou kritiku takovou, „*kteřá je přiměřená co do obsahu a formy, vychází z pravdivých podkladů a nevybočuje z hranic nutných k dosažení svého účelu.*“³⁵⁸

Oprávněná kritika musí být dle teorie věcná, konkrétní a přiměřená co do obsahu, formy a místa.³⁵⁹

Kritika je **věcná** za podmínky, že vychází z pravdivých podkladů a současně z nich vyvozuje odpovídající hodnotící závěry. Hodnotící soud tedy musí být založen na dostatečném faktickém podkladu.³⁶⁰ Pokud je dotčená osoba

³⁵⁵ Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 30. 4. 2007, sp. zn. 30 Cdo 3263/2006.

³⁵⁶ Rozsudek ESLP ze dne 8. 7. 1986, ve věci Lingens proti Rakousku.

³⁵⁷ Nález Ústavního soudu ze dne 15. 3. 2005, sp. zn. I. ÚS 367/03.

³⁵⁸ Nález Ústavního soudu ze dne 10. 7. 1997, sp. zn. III. ÚS 359/96.

³⁵⁹ KNAP, Karel. *Ochrana osobnosti podle občanského práva*. 4., podstatně přeprac. a dopl. vyd. Praha: Linde, 2004. ISBN 80-7201-484-6, s. 316.

³⁶⁰ Rozsudek ESLP ze dne 12. 7. 2001, ve věci Feldek proti Slovensku.

kritizována na základě pravdivých údajů, je taková kritika přípustná,³⁶¹ pokud je obsahem i formou přiměřená a pokud nepřekračuje meze věcné a konkrétní kritiky. Jestliže je hodnotící úsudek difamující, nelze považovat kritiku za přípustnou.³⁶²

Pokud škůdce poškozeného kritizuje, zavrhuje či jinak znevažuje na základě nepravdivých podkladů, představuje takové jednání citelný neoprávněný zásah do osobnosti člověka. Takový zásah má obvykle značnou intenzitu s pravděpodobnými nepříznivými následky na postavení fyzické osoby v rodině a ve společnosti.³⁶³ Nelze připustit ani kritiku, která nevychází z žádných skutkových podkladů.

Kritika musí být nadto i **konkrétní**. Nestačí, aby z pravdivých podkladů vycházela, musí je zároveň i uvést, aby bylo zřejmé, jak autor došel ke svým hodnotícím závěrům, a aby si příjemce těchto sdělení mohl na věc udělat vlastní názor. Obecná výtka bez uvedení konkrétních skutečností může být posouzena jako neoprávněný zásah do osobnostních práv kritizovaného.³⁶⁴

Forma kritiky nesmí vybočovat „z *mezi nutných k dosažení sledovaného a zároveň společensky uznávaného cíle*“³⁶⁵. Kritika formou silně expresivních výrazů, jejichž míra nekoresponduje s cílem kritiky, kterého by bylo možné dosáhnout i bez takových výrazů, a směřují spíše ke znevážení a uražení kritizované osoby, je zjevně nepřiměřená.³⁶⁶ Vždy je potřeba zkoumat vyváženost mezi zvolenými formulacemi a cílem, jehož chce kritizující dosáhnout. „*Někdy je totiž k dosažení účelu kritiky (např. k vzbuzení zájmu veřejnosti o určitý závažný společenský jev) namíste použití i relativně „ostřejších“ výrazů, které by za jiných okolností (např. v běžném rozhovoru) mohly být považovány až za urážlivé.*“³⁶⁷ Cílem ovšem nesmí být pomluva, zostuzení, urážka či skandalizace určité fyzické

³⁶¹ Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 3. 12. 2002, sp. zn. 28 Cdo 1524/2002.

³⁶² Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 11. 11. 2010, sp. zn. 30 Cdo 5161/2008.

³⁶³ Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 19. 7. 1995, sp. zn. Cdon 24/95.

³⁶⁴ KNAP, Karel. *Ochrana osobnosti podle občanského práva*. 4., podstatně přeprac. a dopl. vyd. Praha: Linde, 2004. ISBN 80-7201-484-6, s. 316.

³⁶⁵ Tamtéž.

³⁶⁶ Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 31. 1. 2007, sp. zn. 30 Cdo 1941/2007.

³⁶⁷ Rozsudek Krajského soudu v Ostravě ze dne 15. 1. 1996, sp. zn. 23 C 96/95.

osoby.³⁶⁸ Nakolik lze ovšem v soudním řízení zjistit, zda bylo cílem např. osobu zesměšnit? Vodítkem pro posouzení sledovaného cíle může být obsah, forma a místo přednesu kritiky.³⁶⁹

Vždy je tedy nutné zkoumat, zda jsou výroky založeny na pravdivém podkladu, zda způsob jejich prezentace je přiměřený a zda primárním cílem kritiky není hanobení a zneuctění kritizované osoby.

5.3. Postavení sdělovacích prostředků

Pojmy „*sdělovací prostředky*“ nebo „*média*“ nejsou v českém právu legálně definované. V této práci je používám jako souhrnné označení periodického tisku a rozhlasového a televizního vysílání.

Média jsou sice poměrně mladým, ale v dnešní společnosti již pevně zabudovaným institutem, který bohatě přispívá k informovanosti a vzdělanosti veřejnosti. Prostřednictvím sdělovacích prostředků se naplňuje svoboda slova a právo občanů na informace, kdy právě šíření informací je jednou ze základních podmínek rozvoje společenského života. Svoboda médií je i zárukou demokracie. Občané získávají z tisku, televize a rozhlasu informace o veřejném dění, na základě kterých se rozhodují např. o volbě svého politického zastoupení. Média tak mají silnou pozici v rámci spoluutváření veřejného mínění, která se dá jednoduše zneužít, a proto musí existovat vyváženost mezi regulací sdělovacích prostředků a jejich svobodou.

Šíření informací je esenciální funkcí sdělovacích prostředků, které odpovídá právo veřejnosti tyto informace přijímat. Kdyby tomu tak nebylo, nemohl by tisk plnit svoji roli „hlídacího psa demokracie“.³⁷⁰ Toto právo veřejnosti na informace se však vztahuje pouze na informace pravdivé a

---

³⁶⁸ Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 30. 6. 2005, sp. zn. 30 Cdo 1872/2004.

³⁶⁹ Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 7. 5. 2002, sp. zn. 28 Cdo 662/2002.

³⁷⁰ Rozsudek ESLP ze dne 25. 6. 1992, ve věci Thorgeir Thorgeirson proti Islandu.

objektivní.³⁷¹ Stále je nutné brát na zřetel, že i pravdivý údaj může zasáhnout do práva na soukromí a lidské důstojnosti, pokud je zkreslující či příliš intimní.³⁷²

Zpravodajská činnost médií (informování o faktech, kritických pohledech, organizování diskuzí či rozvíjení společensky prospěšné kritiky) je ve veřejném zájmu. Nicméně leckteré zprávy jsou s veřejným zájmem dokonce v rozporu – typicky senzace bulvárního tisku.³⁷³

I v mediální oblasti se uplatní objektivní princip práva na ochranu osobnosti. Novináři se tak nemohou bránit tvrzením, že kvůli požadavku na co nejrychleji podané informace nebylo možné dostatečně ověřit pravdivost zprávy. Tím spíše, že uveřejnění nepravdivé informace např. v celostátním tisku zpravidla znamená znatelnou újmu na osobnosti, která může vést až k úplnému společenskému znemožnění fyzické osoby. Zavinění tak není ani v těchto případech vůbec relevantní.³⁷⁴ Přesto fakt, jak novináři ke zpracovávané informaci přistupují, může mít vliv na jejich odpovědnost – i v případě otázek vážného veřejného zájmu může nastoupit odpovědnost novináře, pokud jím zveřejněná zpráva zasáhla do pověsti fyzické osoby, a to za podmínky, že nejednal v dobré víře s cílem poskytnout přesné a důvěryhodné informace v souladu s novinářskou etikou.³⁷⁵

Odpovědnou osobou je zpravidla vydavatel. Vydavatel odpovídá za celý obsah článku, a to i za **výroky třetích osob**, které přejal, či byly sděleny autorovi článku při rozhovoru. Před publikací článku je na vydavateli posoudit, zda jeho zveřejnění může zasáhnout do práva na ochranu osobnosti dotčené osoby a je nerozhodné, že autorem difamujících výroků publikovaných ve sdělovacím prostředku je osoba odlišná od vydavatele i autora článku. Vydavatel se tak

---

³⁷¹ Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 28. 6. 2007, sp. zn. 30 Cdo 664/2007.

³⁷² Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 20. 1. 2010, sp. zn. 30 Cdo 2900/2008.

³⁷³ KNAP, Karel. *Ochrana osobnosti podle občanského práva*. 4., podstatně přeprac. a dopl. vyd. Praha: Linde, 2004. ISBN 80-7201-484-6, s. 347-349.

³⁷⁴ Tamtéž, s. 350.

³⁷⁵ Rozsudek ESLP ze dne 20. 5. 1999 ve věci Věc Bladet Tromsø a Stensaas proti Norsku, Rozsudek ESLP ze dne 17. 12. 2004, ve věci Cumpăna a Mazăre proti Rumunsku.

nemůže zprostit své odpovědnosti sdělením, že předmětné výroky nevyjadřují názor redakce, popř. tím, že použil přímé řeči autora těchto výroků.³⁷⁶

Odpovědností vydavatele za publikované citace se zabýval i Ústavní soud, který judikoval, že při posuzování odpovědnosti vydavatele za převzaté sdělení (citaci), je nutné se zabývat tím, zda předmětné výroky byly oprávněné a přiměřené. Vydavatel tisku se tak ne vždy zproští odpovědnosti proto, že zpráva, která je předmětem sporu, obsahuje citaci třetí osoby.³⁷⁷ Ústavní soud se v předmětném nálezu ztotožňuje s názorem Nejvyššího soudu ČR, který se týká publikování rozhovoru, kdy žalovaný vydavatel se bránil tím, že otiskem odpovědí dotazovaného plnil svoji povinnost informovat veřejnost. *„Je však třeba uvážit, že interview jako forma rozhovoru mezi dvěma nebo více osobami zaměřený na získání informací, argumentů a názorů a určený k publikaci, se liší od běžného rozhovoru tím, že v zájmu publicistického záměru vydavatele vedením tohoto rozhovoru tazatelem, jsou cíleně kladeny otázky vyplývající z tématu, ze záměru a z konkrétní situace. Nelze proto mít za to, že bez dalšího v takových případech jde pouze (v rámci plnění povinnosti veřejnost informovat) o reprodukci tvrzení určité osoby, ale je nutno současně přihlížet i k faktu publicistické součinnosti vydavatele (resp. jeho pracovníků či spolupracovníků apod. na interview) a tím i jeho podílu na obsahu a vyznění rozhovoru, resp. vlivu na to, zda interview bude uveřejněn.“*³⁷⁸

Nicméně Ústavní soud v dalším nálezu uznává, že je zároveň třeba individuálně přihlídnout k tomu, kdo je autorem převzatého tvrzení. Jinak je tomu v případě, kdy novinář převezme názor „nahodilé třetí osoby“, a kdy cituje názor člověka, který o dané věci musel mít, jako odborník v oboru, dostatečné a relevantní informace. *„Od novináře, který byl samozřejmě laikem a nikoliv specialistou na danou oblast a který neměl a v konečném důsledku ani neměl mít ambici informovat čtenáře o odborných záležitostech, jelikož daný článek byl určen pro nejširší okruh čtenářů a nikoliv pro odborníky, proto nelze důvodně očekávat, že jím poskytované informace a jejich celkové vyznění bude zcela přesné*

---

³⁷⁶ Rozsudek Krajského soudu v Ostravě ze dne 2. 7. 1997, sp. zn. 23 C 102/96.

³⁷⁷ Nález Ústavního soudu ze dne 17. 2. 2004, sp. zn. III. ÚS 73/02.

³⁷⁸ Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 7. 2. 2001, sp. zn. 30 Cdo 214/2000.

či dokonce objektivní. Takovéto požadavky kladené na média by totiž byly v konečném důsledku značně nereálné.³⁷⁹

Podle názoru Ústavního soudu je nutné určitá specifika periodického tisku respektovat. „Běžný periodický tisk, určený pro informování nejširší veřejnosti (na rozdíl např. od publikací odborných), musí v určitých případech – především s ohledem na rozsah jednotlivých příspěvků a čtenářský zájem – přistupovat k určitým zjednodušením, a nelze bez dalšího tvrdit, že každé zjednodušení (či zkreslení) musí nutně vést k zásahu do osobnostních práv dotčených osob. Lze tedy s těžší trvat na naprosté přesnosti skutkových tvrzení a klást tak na novináře – ve svých důsledcích – nesplnitelné nároky. Významné proto musí vždy být to, aby celkové vyznění určité informace odpovídalo pravdě.“³⁸⁰

Novináři se také v rámci své svobody projevu mohou uchýlit k určitému stupni nadsázky nebo dokonce provokace, chráněny nejsou pouze příznivě očekávané, neútočné myšlenky.³⁸¹

Avšak pokud jde o pověst a práva jiných, nemůže tisk překračovat určité hranice.³⁸² Zejména bulvární média pravidelně prohrávají spory na ochranu osobnosti, když nerespektují soukromý život a lidskou důstojnost. Ustálenou judikaturu obecných soudů posvětil i Ústavní soud: „Legitimitu zveřejnění nelze dovést a ústavní ochranu svobodou projevu nelze poskytnout informaci, pokud byla dominantně motivována touhou poškodit difamovanou osobu, pokud šířitel sám informaci nevěřil anebo pokud ji poskytl bezohledně, aniž by se řádně staral o to, zda je či není pravdivá. Na nutnosti dbát těchto zásad nic nemění skutečnost, že jistá část tisku má sklon před fakty (ověřenými skutečnostmi) dávat přednost až „bombastické“ síle výrazů, jimiž „své názory“ tlumočí a prezentuje, neboť zasáhne-li do ústavně garantovaných práv jednotlivců nebo jiných ústavou či zákonem chráněných hodnot a zájmů, musí být připravena nést z takových jednání důsledky, byť má na nich založenou svou marketingovou strategii a dokonce i

³⁷⁹ Nález Ústavního soudu ze dne 14. 4. 2015, sp. zn. II. ÚS 2296/14.

³⁸⁰ Nález Ústavního soudu ze dne 8. 2. 2000, sp. zn. I. ÚS 156/99.

³⁸¹ Rozsudek ESLP ze dne 26. 4. 1995 ve věci Prager a Oberschlick proti Rakousku.

³⁸² Rozsudek ESLP ze dne 24. 2. 1997, ve věci De Haes a Gijssels proti Belgii.

*samotný účel své existence. Z toho důvodu je nepřijatelné, pokud se tyto subjekty při takovém způsobu jednání, téměř permanentně zasahujícím do osobnostních práv jednotlivců, dovolávají ochrany svobodou projevu, neboť zlému úmyslu nelze v žádném případě takovou ochranu poskytnout.*³⁸³ Ústavní soud vyslovil názor, že nehledě na to, jestli se jedná o jednotlivce veřejně činného, známého či nikoliv, je jakýkoliv zásah do jeho důstojnosti velmi závažný, k čemuž je nutné přihlížet při úvaze o výši náhrady nemajetkové újmy v penězích, která je v takových případech zpravidla přiznávána.

5.4. Osoby veřejného zájmu

V rámci rozhodování soudů po celém světě se postupem času vyčlenila kategorie osob označovaných jako osoby veřejného zájmu. Nejedná se přitom o žádnou speciální legislativní úpravu, ale pouze o odlišné posuzování konkrétních případů na základě judikatury. V případě střetu osobnostních práv a svobody slova a práva na informace se totiž ohledně známých osob uplatní jiná pravidla vytvořená právě judikaturou v průběhu času.

Za osoby veřejného zájmu pokládáme všechny osoby, o kterých má společnost oprávněný veřejný zájem být informována. Osoby, které svou činnost vykonávají veřejně např. v oblasti politické, kulturní, hospodářské, sportovní a jiné (např. politici, herci, zpěváci, sportovci), nemohou a často ani nechtějí zamezit tomu, aby byly v médiích označovány jménem, fotografií a aby o nich byly zveřejňovány relevantní informace.³⁸⁴

Veřejně známé osoby můžeme dělit podle toho, zda se staly předmětem veřejného zájmu na základě vlastního rozhodnutí či nikoliv. Osoby, které mají na veřejnost určitý vliv dobrovolně, musí počítat s tím, že společnost je oprávněna vykonávat nad nimi širší kontrolu. Tím, že daná osoba např. vstoupí do politiky, vyslovuje konkludentní souhlas s větší mírou zveřejňování informací o své osobě,

---

³⁸³ Nález Ústavního soudu ze dne 6. 3. 2012, sp. zn. I. ÚS 1586/09.

³⁸⁴ KNAP, Karel. *Ochrana osobnosti podle občanského práva*. 4., podstatně přeprac. a dopl. vyd. Praha: Linde, 2004. ISBN 80-7201-484-6, s. 366.

a to nejen informací pozitivních.³⁸⁵ Je na rozhodnutí každé konkrétní fyzické osoby, zda je ochotna tuto větší míru tolerance k negativním hodnocením snášet.³⁸⁶ Naopak osoby, které se dostaly pod drobnohled médií bez vlastního přičinění (např. oběti trestných činů), mají ochranu osobnostních práv zachovánu v plném rozsahu.³⁸⁷

Rozdíl mezi veřejně vystupující osobou a běžným člověkem v rozhodování Evropského soudu pro lidská práva můžeme demonstrovat na dvou podobných případech, lišících se právě v postavení dotčených osob. Na jedné straně je paní Carmela Sciacca³⁸⁸, která byla vyšetřována pro spáchání trestného činu, a fotografie z policejního spisu byly několikrát zveřejněny v tisku. ESLP shledal, že publikace fotografií osoby, která nevystupuje ve veřejné sféře jako např. celebrita, ale jako subjekt trestního řízení, je zásahem do práva na soukromý život dle čl. 8 Úmluvy. Naproti tomu Wolfgang Schüssel³⁸⁹, toho času kancléř Rakouska, musel dle ESLP snášet distribuování letáků s jeho fotkou, kde byl navíc jeho obličej napůl překryt obličejem jiného politika s doprovodným textem. Takové prostředky jsou v rámci politického boje dovolené a hranice přípustné kritiky jsou, co se týče politika, širší než u běžného člověka.

To ovšem neznamená, že by ESLP toleroval veškeré zveřejňování a rozšiřování fotografií osob veřejného zájmu. V každém případě musí soud vyvažovat ochranu soukromého života a svobodu slova. Co v jednom případě může být považováno za zásah do osobnosti, může být jindy ospravedlněno veřejným zájmem. Rozdíl je podle ESLP v přínosu, který zveřejněné informace či fotografie mají pro veřejnou debatu ve všeobecném zájmu, např. pokud mají informace vliv na výkon veřejné funkce. Pokud se ovšem jedná o fotografie zachycující čistě soukromý až intimní život dotčené osoby, je i taková veřejně známá osoba pod ochranou Úmluvy.³⁹⁰

---

³⁸⁵ Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 19. 11. 2004, sp. zn. 30 Cdo 923/2004.

³⁸⁶ Usnesení Ústavního soudu ze dne 17. 2. 2005, sp. zn. III. ÚS 11/04.

³⁸⁷ KNAP, Karel. *Ochrana osobnosti podle občanského práva*. 4., podstatně přeprac. a dopl. vyd. Praha: Linde, 2004. ISBN 80-7201-484-6, s. 369.

³⁸⁸ Rozsudek ESLP ze dne 11. 1. 2005 ve věci Sciacca proti Itálii.

³⁸⁹ Rozsudek ESLP ze dne 21. 2. 2002 ve věci Schüssel proti Rakousku.

³⁹⁰ Rozsudek ESLP ze dne 24. 6. 2004, ve věci Von Hannover proti Německu.

Tuto linii rozhodování ESLP následuje i Ústavní soud. „*Veřejně činné osoby musejí počítat s tím, že jejich aktivity či projevy budou hodnoceny i nelichotivě. Takovému projevu, i expresivnímu a kritickému, je v zásadě poskytována ochrana ve smyslu čl. 17 Listiny a zpravidla nezasahuje do osobnostních práv kritizované veřejně činné osoby. Tato ochrana však nesvědčí např. osobním samoučelným urážkám, jejichž intenzita není adekvátní ve vztahu ke kritizované skutečnosti.*“³⁹¹ V tomto konkrétním případě se jednalo o hodnocení projevu místního politika slovy „*bezobsažná megalomanská spoušť*“ či „*tuny balastu*“. Ústavní soud zhodnotil, že se nepochybně jedná o čistě subjektivní hodnotící soudy, na které má původce těchto výroků právo, i kdyby takový názor zastával sám. Právě naopak protichůdné a odlišné názory jsou zásadní pro svobodnou diskuzi, která je v moderní společnosti nezbytná, a to zejména ve vztahu ke kritice představitelů veřejné moci.

Veřejně činné osoby musí snášet větší míru kritiky i proto, že ze své pozice mohou snadno a účelně na kritiku reagovat. Známé osobnosti tak mohou situaci efektivně uvést na pravou míru jen svou vlastní reakcí bez nutnosti soudního sporu. „*Výjimečná ingerence veřejné moci (tedy soudů v řízení na ochranu osobnosti) pak bude namístě pouze při zjevně excesivní formě prezentace názorů, typicky u vulgárních projevů.*“³⁹²

5.4.1. Případ Rejžek versus Vondráčková

Nejnámějším rozhodnutím v oblasti ochrany osobnosti je zcela jistě to ve věci zpěvačky Heleny Vondráčkové. Žalobou byl napadán výrok hudebního kritika Jana Rejžka v Lidových novinách, že „*Vondráčková za svůj polistopadový comeback zřejmě vděčí tomu, že neztratila kontakty na mafiány, kteří ji v sedmdesátých a osmdesátých letech tlačili do médií*“. Vrchní soud v Praze uložil Rejžkovi povinnost uveřejnit v novinách omluvu³⁹³, jeho dovolání bylo

---

³⁹¹ Nález Ústavního soudu ze dne 20. 5. 2014, sp. zn. IV. ÚS 1511/13.

³⁹² Tamtéž.

³⁹³ Rozsudek Vrchního soudu v Praze ze dne 25. 7. 2002, sp. zn. 1 Co 106/2002.

Nejvyšším soudem zamítnuto³⁹⁴ a případ se dostal až k Ústavnímu soudu. Ústavní soud upozornil zejména na to, že pro určení, zda se jedná o tvrzení skutečnosti nebo hodnotový soud, nelze vytrhnout výrok z kontextu, nýbrž je třeba posuzovat celý článek. Rejžek se ve své kritice věnoval obecně poměrům v české populární hudbě a průměrný čtenář tak nemůže vnímat jeho odkaz na mafiány jako tvrzení, že se zpěvačka stýkala se členy mezinárodní zločinecké organizace, nýbrž kritiku společnosti založené na konexích a neprůhledných vazbách. Výrok tak v kontextu celého článku není tvrzením skutečnosti, ale hodnotovým soudem, přičemž není možné požadovat dokázání jeho pravdivosti. I nadnesený, kontroverzní názor tak požívá ústavní ochrany. Dále Ústavní soud vytkl obecným soudům, že nezohlednily postavení zpěvačky jako osoby veřejně známé, která musí snést větší rozsah kritiky. Sama Vondráčková využila svého přístupu k médiím a na kritiku reagovala rovněž v tisku. „*Je na čtenářích, a nikoliv na soudech, aby sami posoudili, zda je či není stěžovatelovo hodnocení stavu české populární hudby rozumné a přesvědčivé.*“³⁹⁵

5.5. Shrnutí

Obecná východiska pro nalezení rovnováhy mezi ochranou osobnosti a svobodou projevu, tedy dvěma ústavně zaručenými právy, shrnul Ústavní soud do následujících bodů, které musejí být brány v potaz: „1) *povaha výroku (tj. zda jde o skutkové tvrzení či o hodnotový soud), 2) obsah výroku (např. zda jde o projev "politický" či "komerční"), 3) forma výroku (zejména nakolik je předmětný výrok expresivní či dokonce vulgární), 4) postavení kritizované osoby (např. zda jde o osobu veřejně činnou či dokonce o osobu aktivní v politickém životě, případně o osobu veřejně známou - typicky "hvězdy či hvězdičky showbyznysu"), 5) zda se výrok (kritika) dotýká soukromé či veřejné sféry této kritizované osoby, 6) chování kritizované osoby (např. zda kritiku sama "vyprovokovala" či jak se posléze ke kritice postavila), 7) kdo výrok pronáší (např. zda se jedná o novináře, běžného občana, politika apod.) a konečně, 8) kdy tak učiní (tzn. např. jaké měl či mohl mít*

³⁹⁴ Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 24. 4. 2003, sp. zn. 28 Cdo 2194/2002.

³⁹⁵ Nález Ústavního soudu ze dne 15. 3. 2005, sp. zn. I. ÚS 367/03.

*jeho autor v daný okamžik k dispozici konkrétní údaje, z nichž vycházel, a v jaké situaci tak učinil).*³⁹⁶

Tyto aspekty, které jsou výše rozebrány izolovaně, se často v individuálních případech vyskytují současně a je třeba je vždy zkoumat.

---

³⁹⁶ Nález Ústavního soudu ze dne 3. 2. 2015, sp. zn. II. ÚS 2051/14.

6. ÚPRAVA OSOBNOSTNÍCH PRÁV VE FRANCII

V české právní úpravě najdeme samostatný oddíl občanského zákoníku, který upravuje osobnost člověka. Francie, ač přijala koncept přirozených práv již na konci 18. století, takovou souhrnnou úpravu práva na ochranu osobnosti nemá. Možná právě kvůli historickému vývoji, kdy občanský zákoník – *Code civil*, z r. 1804 platný dodnes, byl revidován mnoha dílčími, ale v oblasti osobnosti člověka nikoliv komplexními novelizacemi. Stěžejní roli hraje ve francouzském právu judikatura, která v minulosti osobnostní práva zaručila a v dnešní době je dále rozvíjí. Přestože zákonná úprava ochrany osobnosti není tolik ucelená jako v České republice, poskytuje francouzské právo minimálně stejnou záruku ochrany osobnostních práv.

6.1. Ústavněprávní zakotvení osobnostních práv ve Francii

Francie jako kolébka teorie přirozených práv stála na počátku moderní právní úpravy ochrany osobnosti. Dne 26. 8. 1789 byla vydána Deklarace práv člověka a občana, dle které byla uznána vrozená práva člověka. Do té doby vrchnostenská společnost byla „rozbita“ převratným prohlášením, že lidé se rodí a zůstávají svobodnými a rovnými ve svých právech. Přirozená a nezadatelná práva člověka jsou dle bodu 2 Deklarace: svoboda, vlastnictví, bezpečnost a právo na odpor proti útlaku. Deklarace se stala vzorem a inspirací pro určení základních práv člověka po celé Evropě.

Deklarace práv člověka a občana je dodnes součástí ústavního pořádku Francie. Ochranu osobnostních práv tak lze poskytovat již na základě jednotlivých článků tohoto prohlášení.

6.2. Vývoj osobnostních práv ve Francii

Francouzský občanský zákoník – *Code civil* přijatý roku 1804 je dodnes základem francouzského občanského práva a rovněž inspirací pro ostatní evropské státy. Vychází z myšlenek Velké francouzské revoluce a pod vlivem Deklarace práv člověka a občana dále rozvíjí přirozenoprávní ideje. *Code civil* klade především důraz na rovnost lidí před zákonem a svobodu každého člověka jako individuality.³⁹⁷

V době svého vzniku obsahoval *Code civil* úpravu jediného dílčího osobnostního práva – práva na jméno. I tak se jednalo pouze o náznaky práva na jméno, jak ho známe v dnešní podobě, a rysy tohoto práva byly vytvořeny především zvyklostmi, judikaturou a správní praxí.³⁹⁸

V polovině 19. století sice stále ještě nebylo postaveno na jisto, zda je právo na jméno a na podobu spíše osobnostním nebo majetkovým právem, nicméně občanské právo jim tak jako tak poskytovalo ochranu. Na druhou stranu ochrana soukromého života nebyla v rámci občanského práva realizována vůbec. Upravena byla pouze právem trestním, a to jen z hlediska listovního tajemství.

První občanskoprávní úprava přišla až s tiskovým zákonem z roku 1868, který sankcionoval zveřejňování informací soukromého života. Ochrana cti byla poprvé upravena v zákoně o svobodě tisku z roku 1881, který zakazoval pomluvu. Konec 19. století tak můžeme označit jako počátek osobnostních práv ve Francii. Jako první tato práva označil jako osobnostní E. H. Perreau ve stejnojmenném článku („*Des droits de la personnalité*“) v periodiku *Revue trimestrielle de droit civil* v roce 1909.³⁹⁹

Ochrana osobnosti byla a je občanským právem poskytována v rámci odpovědnosti za neoprávněné zaviněné jednání, která byla původně upravena v čl.

³⁹⁷ CARBONNIER, Jean. *Droit civil: introduction*. 23. éd., mise à jour. Paris: Presses universitaires de France, 1995. ISBN 2130472575, s. 114.

³⁹⁸ CARBONNIER, Jean. *Droit civil*. 21. éd. refondue pour *Les personnes*, 17. éd. refondue pour *Les incapacités*. Paris: Presses universitaires de France, 2000. ISBN 2130505279, s. 60.

³⁹⁹ BEVERLEY-SMITH, Huw, Ansgar OHLY a Agnès LUCAS-SCHLOETTER. *Privacy, property and personality: civil law perspectives on commercial appropriation*. Cambridge: Cambridge University Press, 2005. Cambridge studies in intellectual property rights. ISBN 0-521-82080-4, s. 148-151.

1382, po reformě je s účinností od 1. 10. 2016 obsažena v čl. 1240, kdy každý je povinen nahradit škodu, kterou způsobil svým jednáním („*Tout fait quelconque de l'homme, qui cause à autrui un dommage, oblige celui par la faute duquel il est arrivé à le réparer.*“)

Díky této obšírné formulaci bylo možné postihovat neoprávněné zásahy do osobnostních práv bez nutnosti jejich konkrétního zákonného zakotvení. Na základě toho se ale v teorii objevoval i názor, že žádná osobnostní práva neexistují, existuje pouze právo bránit se proti již vzniklé škodě, ke kterému zmocňuje čl. 1240 (dříve 1382) *Code civil*.⁴⁰⁰ Od poloviny 20. století nicméně převládá nazírání na osobnostní práva jako na samostatnou kategorii práv. V té době byla dokonce připravována novelizace občanského zákoníku, která by jej doplnila o kapitolu týkající se osobnostních práv, leč nakonec nebyla přijata.⁴⁰¹

Na základě mnohaleté soudní praxe, využívající ustanovení o obecné odpovědnosti za škodu, byla mnohá osobnostní práva uznána judikaturou – např. právo na podobiznu.⁴⁰²

6.3. Úprava v *Code civil*

Stejně jako v českém právu i ve Francii zajišťují právo na ochranu osobnosti rozličné zákony, např. § 184 trestního zákoníku postihuje narušení soukromí obydlí či zákon ze 17. 7. 1970 je zaměřen na neoprávněné audio-vizuální záznamy soukromého života ostatních osob. Tato ustanovení jsou ovšem zaměřena na jednotlivé případy a nedokáží zajistit kompletní ochranu osobnosti člověka.

Po vzoru římského práva upravuje *Code civil* práva osob hned v první knize (části). S ohledem na to, že tento kodex vznikl na počátku 19. století, kdy

---

⁴⁰⁰ NERSON, R. *Les droits extrapatrimoniaux*. Lyon: Bosc freres M. & L. Riou, 1939, s. 363 nebo ROUBIER, Paul. *Droits subjectifs et situations juridiques*. Paris: Dalloz, 1963, s. 375.

⁴⁰¹ Travaux de la commission de réforme du Code civil. In: *Revue internationale de droit comparé*. Vol. 5 N°4, Octobre-décembre 1953. s. 800-802, dostupné z: http://www.persee.fr/doc/ridc_0035-3337_1953_num_5_4_17719 (cit. dne 11. 3. 2017).

⁴⁰² CARBONNIER, Jean. *Droit civil*. 21. éd. refondue pour Les personnes, 17. éd. refondue pour Les incapacités. Paris: Presses universitaires de France, 2000. ISBN 2130505279, s. 148.

ještě nebylo běžné upravovat rodinné právo v rámci vlastní části, jsou v této části upravena částečně i práva rodinná. Francouzský občanský zákoník vychází z dělení práv na majetková a nemajetková, kdy nemajetková práva se dělí právě na práva osobnostní a rodinná.⁴⁰³

Dle čl. 9 *Code civil* má každý právo na respektování svého soukromého života. Soud může učinit veškerá opatření nutná k předcházení nebo zastavení rušení soukromého života („*Chacun a droit au respect de sa vie privée. Les juges peuvent, sans préjudice de la réparation du dommage subi, prescrire toutes mesures, telles que séquestre, saisie et autres, propres à empêcher ou faire cesser une atteinte à l'intimité de la vie privée : ces mesures peuvent, s'il y a urgence, être ordonnées en référé.*“) Obecné pojetí tohoto ustanovení umožňuje, podobně jako v českém právu, obsáhnout všechny možné situace rušení soukromí, kdy záleží na soudu, aby v každém konkrétním případě rozhodl, zda se jedná o neoprávněný zásah či nikoliv. Jako narušení soukromí bylo např. posouzeno zveřejnění informací o zdravotním stavu fyzické osoby, prozrazení těhotenství ženy nebo odhalení velké části veřejnosti bydliště konkrétní osoby.⁴⁰⁴ Pod výraz „soukromý život“ je tak na základě judikatury možno zahrnout rodinný život, citový život, listovní tajemství, záznam hlasu, nedotknutelnost obydlí, volbu náboženství, sexuální orientaci atd.⁴⁰⁵

Zajímavostí je, že v čl. 9-1 *Code civil* je v rámci práva na soukromý život i výslovně zakotvena presumpce nevinoty („*Chacun a droit au respect de la présomption d'innocence.*“) Nerespektování presumpce nevinoty např. v tisku se i v českém právu posuzuje jako neoprávněný zásah do osobnosti člověka.

Do ochrany osobnosti řadí francouzská právní teorie ochranu integrity člověka, a to jak fyzickou, tak psychickou. Základem práva na fyzickou integritu je zejména právo na život. Každý jedinec má vládu nad svým vlastním tělem a

---

⁴⁰³ TOMAŠČÍNOVÁ, Jana. *Introduction au français juridique: Úvod do právnické francouzštiny*. Praha: Univerzita Karlova v Praze, Právnická fakulta, 2011. Scripta iuridica. ISBN 978-80-87146-44-6, s. 86.

⁴⁰⁴ LEGRAND, C. *Droit civil*. Paris: Technip, 1991. ISBN 2852326175, s. 40-41.

⁴⁰⁵ BERTHIER, Cécile. *N° 3340 – Les droits de la personnalité : droit au respect de la vie privée et droit à l'image*. Dostupné z: http://www.lexisnexis.fr/pdf/2016/N_3340_-_Les_droits_de_la_personnalite_droit_au_respect_de_la_vie_privée.pdf (cit. dne 12. 3. 2017).

svobodu s ním disponovat. Dle čl. 16-1 *Code civil* nesmí být lidské tělo ani jeho části či produkty předmětem majetkoprávních vztahů („*Le corps humain, ses éléments et ses produits ne peuvent faire l'objet d'un droit patrimonial.*“) Zásah do integrity lidského těla je možný pouze v případě nutného lékařského ošetření za podmínky souhlasu dotčené osoby. Ochrana psychické integrity byla do *Code civil* zařazena až novelou z roku 1970 a zahrnuje zejména právo na soukromý život, na jméno, na čest či podobu.⁴⁰⁶

Článek 16 *Code civil* zakazuje jakýkoliv zásah do důstojnosti člověka a garantuje respektování lidské bytosti od počátku života („*La loi assure la primauté de la personne, interdit toute atteinte à la dignité de celle-ci et garantit le respect de l'être humain dès le commencement de sa vie.*“) Drobná odchylka od českého práva je v pojetí *nascitura*, kdy ve francouzském právu je vedle toho, že se dítě musí narodit živé, vyžadována i podmínka jeho životaschopnosti. Odlišný právní režim by nastal v případě, kdy by se sice dítě narodilo živé, ale brzy po narození by zemřelo. Úcta k lidskému tělu trvá i ve francouzském právu i po smrti člověka („*Le respect dû au corps humain ne cesse pas avec la mort*“).

Francouzský občanský zákoník v čl. 16-4 výslovně zakazuje i veškeré eugenické metody a klonování („*Toute pratique eugénique tendant à l'organisation de la sélection des personnes est interdite. Est interdite toute intervention ayant pour but de faire naître un enfant génétiquement identique à une autre personne vivante ou décédée.*„) Podmínky genetických vyšetření jsou v českém právu upraveny speciálním zákonem č. 373/2011 Sb., o specifických zdravotních službách.

Prostředky ochrany osobnosti v intencích francouzského občanského práva jsou žaloba na zanechání činnosti a žaloba na náhradu škody. Možné jsou i preventivní sankce, které umožňují zamezení škodného následku před jeho vznikem – tedy obdoba předběžného opatření v českém právu. Soud může např. zakázat televizní vysílání, pokud by mohlo znamenat nenapravitelný zásah do

---

⁴⁰⁶ MALAURIE, Philippe a Laurent. AYNÈS. *Cours de droit civil*. 3. éd., Paris: Cujas, 1994. ISBN 2254943219, s. 112,121.

osobnostních práv. Jedná se ale o výjimečný prostředek v případech, kdy není možné zjednat nápravu jiným způsobem.⁴⁰⁷

Předběžné opatření francouzského soudu bylo shledáno oprávněným i Evropským soudem pro lidská práva v případě, kdy národní soud prozatímně zakázal distribuci knihy o zdravotním stavu zesnulého prezidenta F. Mitterranda, dokud nebude soudem rozhodnuto, zda neporušuje lékařské tajemství a nezasahuje do práva na soukromý život pozůstalých.⁴⁰⁸

Náhrada škody je přiznávána na základě obecné odpovědnosti dle čl. 1240 (dříve 1382) *Code civil*. Stále více se v judikatuře prosazuje také náhrada nemajetkové újmy, která byla ovšem ve Francii přiznávána již od r. 1804.⁴⁰⁹ Pokud zásah neměl za následek zesměšnění dotčené osoby, je typickým rysem francouzské judikatury přiznávání symbolické kompenzace – *euro (franc) symbolique*.⁴¹⁰

Soud může také nařídit jakékoliv jiné opatření – např. vystřihnutí části filmu, zničení plakátů či zveřejnění opravy. Na základě zákona o svobodě tisku z r. 1881 přísluší poškozeným právo na odpověď.⁴¹¹

---

⁴⁰⁷ MALAURIE, Philippe a Laurent. AYNÈS. *Cours de droit civil*. 3. éd., Paris: Cujas, 1994. ISBN 2254943219, s. 129.

⁴⁰⁸ Rozsudek ESLP ze dne 18. 5. 2004, ve věci Éditions Plon proti Francii.

⁴⁰⁹ MELZER, Filip, TÉGL, Petr a kol.: *Občanský zákoník – velký komentář. Svazek I. § 1-117*. Praha: Leges, 2013, ISBN 978-80-87576-73-1, s. 505.

⁴¹⁰ KNAP, Karel. *Ochrana osobnosti podle občanského práva*. 4., podstatně přeprac. a dopl. vyd. Praha: Linde, 2004. ISBN 80-7201-484-6, s. 48.

⁴¹¹ MALAURIE, Philippe a Laurent. AYNÈS. *Cours de droit civil*. 3. éd., Paris: Cujas, 1994. ISBN 2254943219, s. 131-132.

ZÁVĚR

Diplomová práce si kladla za cíl představit teoretický základ ochrany osobnosti a přiblížit judikaturu v této oblasti. Pro lepší pochopení této problematiky byla zahrnuta i historická exkurze do vývoje právní úpravy osobnostních práv. Důraz byl kladen zejména na soudní rozhodnutí, jelikož pro ochranu osobnosti je typické, že se často subjektivní práva fyzických osob dostávají do konfliktu. Je pak na soudu rozhodnout na základě principu proporcionality, kterému právu je třeba v individuálním případě dát přednost. Judikatura tak oblast ochrany osobnosti významně dotváří. V průběhu práce byla proto daná problematika ilustrována na konkrétních případech.

Po vymezení historického kontextu v první kapitole se práce zaměřila na teoretické pojetí osobnostního práva. Nicméně kde to bylo vhodné, zejména u jednotlivých dílčích osobnostních práv, bylo i na tomto místě upozorněno na rozhodovací soudní praxi.

Samozřejmostí bylo podat výklad o platné právní úpravě. Kapitola třetí se tak soustředila na mezinárodní dohody a právní předpisy upravující osobnostní práva. Téma ochrany osobnosti nabralo na aktuálnosti i s rekodifikací soukromého práva. Proto bylo v práci nezbytné obsáhnout novou právní úpravu, obsaženou v občanském zákoníku č. 89/2012 Sb., a porovnat ji s úpravou předchozí. Převratné koncepční změny občanský zákoník č. 89/2012 Sb. sice nepřináší, nicméně odklání se od upřednostňování majetkových práv před osobnostními a klade důraz na tradiční zásady soukromého práva. Přes mírnou kritiku podrobněji rozebranou v práci hodnotím novou úpravu občanského práva v oblasti ochrany osobnosti jako zdařilou. Jako zásadní pozitivum vnímám to, že občanský zákoník srozumitelně vyjadřuje práva dotčených osob.

Úprava prostředků ochrany před neoprávněnými zásahy do osobnosti člověka byla začleněna do čtvrté kapitoly, která shrnula nejen možnosti občanskoprávní obrany, ale také se věnovala prostředkům práva trestního a prostředkům vymezených zvláštními zákony – zejména právu na odpověď.

Pátá kapitola reflektovala judikaturu v oblasti kolize práva na ochranu osobnosti a svobody projevu. V jednotlivých podkapitolách byly představeny pojmy využívané soudní praxí, bez jejichž znalosti není možné se v problematice orientovat. Na závěr práce nabídla pohled na úpravu francouzskou.

Poměrně překvapivé je, že přes vývoj techniky, kdy je mnohem snazší do osobnostních práv zasáhnout a existuje nepřehledné množství způsobů, jak tak učinit, se počet soudních sporů na ochranu osobnosti nezvýšil. Tedy přesněji řečeno, nezvýšil se počet pravomocně ukončených sporů, což nemusí znamenat jedno a totéž. Zatímco v roce 2006 bylo v České republice pravomocně ukončeno celkem 614⁴¹² sporů na ochranu osobnosti, o deset let později, v roce 2016 jich bylo pouze 447⁴¹³. Je otázkou, zdali je to způsobeno přehlcním soudů nebo je skutečně sporů na ochranu osobnosti méně. Osobně se domnívám, že s přesunutím agendy ochrany osobnosti z krajských soudů na soudy okresní se prodloužila délka řízení. Ve sledovaných letech je rozdíl průměrné délky řízení v České republice ode dne nápadu do dne právní moci více než 150 dní – v roce 2006 trvalo řízení průměrně 729 dní⁴¹⁴, v roce 2016 to bylo již 882 dní⁴¹⁵. V oblasti ochrany osobnosti je přitom rychlost řízení pro adekvátní odčinění způsobené újmy stěžejní. Proto podporuji, tak jak tomu u některých soudů je, zřízení specializovaných senátů, zabývajících se výhradně ochranou osobnosti.

---

⁴¹² *Statistický přehled soudních agend*. Druhá část. Rok 2011. Ministerstvo spravedlnosti. s. 37. Dostupné z: <http://cslav.justice.cz/InfoData/statisticke-rocenky.html>. (cit. dne 27. 3. 2017)

⁴¹³ *Přehled pravomocných rozhodnutí soudů v občanskoprávních sporech podle druhů sporů za rok 2016*, ze dne 8. 2. 2017. Dostupné z: http://cslav.justice.cz/InfoData/servlet/FileServlet?tabulka=ccav_dokument_sestavy&sloupec=obsah_dokumentu_html&where=id_dokumentu=1172517&typSloupce=html&fileName=null. (cit. dne 27. 3. 2017).

⁴¹⁴ *Statistický přehled soudních agend*. Druhá část. Rok 2011. Ministerstvo spravedlnosti. s. 43. Dostupné z: <http://cslav.justice.cz/InfoData/statisticke-rocenky.html>. (cit. dne 27. 3. 2017)

⁴¹⁵ *Přehled o průměrných délkách řízení ode dne nápadu do dne právní moci ve dnech za rok 2016*, ze dne 8. 2. 2017. Dostupné z: http://cslav.justice.cz/InfoData/servlet/FileServlet?tabulka=ccav_dokument_sestavy&sloupec=obsah_dokumentu_html&where=id_dokumentu=1172518&typSloupce=html&fileName=null (cit. dne 7. 4. 2017).

ABSTRAKT

Diplomová práce je zaměřena na právní úpravu ochrany osobnosti. Nejen kvůli mediální atraktivnosti, ale i s ohledem na rekonstrukci soukromého práva, je dané téma stále aktuální. V práci je kladen důraz na úpravu v občanském zákoníku č. 89/2012 Sb., přičemž je upozorněno na novinky oproti úpravě předchozí. Vzhledem k tomu, že právo na ochranu osobnosti je základním lidským právem, obsahuje práce ústavněprávní přesah a výklad o mezinárodních dohodách.

Práce je rozdělena do šesti kapitol. V první kapitole je pojednáno o vývoji osobnostních práv z historického pohledu, zvláště je zmíněna právní úprava Československa, respektive České republiky. Druhá kapitola se věnuje výkladu pojmu osobnost, teoretickému pojetí všeobecného osobnostního práva a možnostem jeho omezení. Součástí této kapitoly je také demonstrativní vymezení jednotlivých hodnot, chráněných všeobecným osobnostním právem, a to konkrétně právo na tělesnou a duševní integritu, právo na osobní svobodu, právo na jméno, právo na podobu, právo na čest a důstojnost a právo na soukromí. Třetí kapitola je zaměřena na zakotvení práva na ochranu osobnosti na mezinárodní úrovni, jeho ústavněprávní úpravu, obecné pojetí v občanském zákoníku a speciální úpravu zvláštních zákonů, a to zejména v oblasti mediální a zdravotnické. Prostředky ochrany osobnostních práv jsou předmětem kapitoly čtvrté. V úvodu jsou vymezeny obecné pojmy (neoprávněný zásah, aktivní a pasivní legitimace) a následně jsou rozebrány jednotlivé prostředky ochrany dle občanského zákoníku, ale i skutkové podstaty dle trestního práva a možnosti obrany stanovené v jiných zákonech – zejména právo na odpověď. Zmíněna je i možnost podání ústavní stížnosti a stížnosti k Evropskému soudu pro lidská práva. Pátá kapitola četnými odkazy na judikaturu předkládá možnosti řešení konfliktu mezi právem na ochranu osobnosti a svobodou projevu. Šestá kapitola obsahuje stručný popis ochrany osobnostních práv ve Francii.

ABSTRACT

The thesis is focused on the legal regulation of protection of personality rights. This topic is up to date not only because of the media exposure, but also with regard to the recodification of private law. The focus of this thesis lies on Act no. 89/2012 Coll., Civil Code, which is compared to the antecedent legal regulation. The personality protection belongs to fundamental human rights therefore the thesis includes the constitutional overlap and interpretation of international agreements.

The work is divided into six chapters. The first chapter deals with the development of personal rights from a historical perspective. There is also mentioned legislation of Czechoslovakia and the Czech Republic. The second chapter deals with the interpretation of the concept of personality, the theoretical concept of general personality right and possibilities of its limitations. Part of this chapter shows a non-exhaustive list of values protected by the general personality right, namely the right to physical and mental integrity, the right to personal liberty, the right to a name, the right to likeness, the right to honor and dignity and right to privacy. The third chapter provides an overview of legal regulation of personality rights at the international and constitutional level, the general Civil Code regulation and special laws regulation, especially in media and healthcare. The fourth chapter is aimed at the legal means of protection of personal rights. In the beginning this chapter defines general concepts (unauthorized intervention, active and passive legitimation) and subsequently it deals with the various legal means of protection under the Civil Code, as well as the protection under criminal law and the possibilities specified in other laws - particularly the right of reply. This chapter also briefly mentions the possibility of filing a constitutional complaint and complaint to the European Court of Human Rights. The fifth chapter outlines a possible solution of the conflict between the personality rights and freedom of expression with numerous references to the case law. The sixth chapter contains a brief description of the protection of personality rights in France.

SEZNAM ZDROJŮ

Literatura

- KINCL, Jaromír, Michal SKŘEJPEK a Valentin URFUS. *Římské právo*. Praha: C.H. Beck, 1995. Beckovy právnické učebnice. ISBN 80-7179-031-1.
- SKŘEJPEK, Michal. *Římské soukromé právo: systém a instituce*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2011. Vysokoškolské učebnice (Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk). ISBN 978-80-7380-334-6.
- KNAP, Karel. *Ochrana osobnosti podle občanského práva*. 4., podstatně přeprac. a dopl. vyd. Praha: Linde, 2004. ISBN 80-7201-484-6.
- MALÝ, Karel. *České právo v minulosti*. Praha: Orac, 1995. 269 s. ISBN 8085903016.
- HOLLÄNDER, Pavel. *Základy všeobecné státovědy*. 3. vyd. Plzeň: Nakladatelství a vydavatelství Aleš Čeněk, 2012. ISBN 978-80-7380-395-7.
- HELLER, Daniel. *Psychologie vývojová a osobnosti*. Praha: Univerzita Karlova v Praze, Pedagogická fakulta, 2014. 56 s. ISBN 978-80-7290-681-9.
- DVORÁK, Jan; JIŘÍ ŠVESTKA a MICHAELA ZUKLÍNOVÁ. *Občanské právo hmotné*. 2., aktualizované a doplněné vydání. Praha: Wolters Kluwer Česká republika, 2016. ISBN 978-80-7552-187-3.
- LAVICKÝ, Petr. *Občanský zákoník: komentář*. V Praze: C.H. Beck, 2014. Velké komentáře. ISBN 978-80-7400-529-9.
- ŠVESTKA, Jiří; DVORÁK, Jan.; FIALA, Josef a kol. *Občanský zákoník. Komentář. Svazek I*. Praha: Wolters Kluwer, a.s., 2014, ISBN 978-80-7478-369-2.
- MELZER, Filip, TÉGL, Petr a kol.: *Občanský zákoník – velký komentář. Svazek I. § 1-117*. Praha: Leges, 2013, ISBN 978-80-87576-73-1.
- ŠUSTEK, Petr; HOLČAPEK, Tomáš a kol. *Zdravotnické právo*. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2016. ISBN 978-80-7552-321-1.
- DIBLÍK, Jan a François VEIT. *Mediální právo a práva k nehmotným statkům v České republice: Media law and intellectual property law in the Czech Republic*. Praha: Linde, 2012. ISBN 978-80-7201-863-5.
- DOLEŽÍLEK, Jiří. *Přehled judikatury ve věcech ochrany osobnosti*. 3. aktualizované a rozšířené vydání. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2016. Judikatura (Wolters Kluwer ČR). ISBN 978-80-7552-074-6.

- CÍSAŘOVÁ, Dagmar a Olga SOVOVÁ. *Trestní právo a zdravotnictví*. 2., upr. a rozš. vyd. Praha: Orac, 2000. Studijní texty (Orac). ISBN 80-86199-75-4.
- JEHLIČKA, Oldřich, Jiří ŠVESTKA a Marta ŠKÁROVÁ. *Občanský zákoník: komentář*. 8. vyd. Praha: Beck, 2003. Komentované zákony. ISBN 80-7179-797-9.
- MACH, Jan. *Zdravotnictví a právo: komentované předpisy*. Praha: Orac, 2003. Digesta (Orac). ISBN 80-86199-50-9.
- ŠVESTKA, Jiří; DVOŘÁK, Jan; FIALA, Josef a kol. *Občanský zákoník. Komentář. Svazek IV*. Praha: Wolters Kluwer, a.s., 2014. ISBN 978-80-7478-579-5.
- BEZOUŠKA, Petr a kol. *Soudní judikatura ve světle nového občanského zákoníku. Komentovaný rejstřík judikatury a její použití po rekodifikaci*. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2016. ISBN 978-80-7552-090-6.
- JELÍNEK, Jiří. *Trestní právo hmotné: obecná část, zvláštní část*. 3. vyd. Praha: Leges, 2013. Student (Leges). ISBN 978-80-87576-64-9.
- HERCZEG, Jiří. *Meze svobody projevu*. Praha: Orac, 2004. Knihovnička Orac. ISBN 80-86199-94-0.
- POUPEROVÁ, Olga. *Regulace médií*. Praha: Leges, 2010. Student (Leges). ISBN 978-80-87212-48-6.
- ŠIMÍČEK, Vojtěch. *Ústavní stížnost*. 2. zcela přeprac. a aktualiz. vyd. Praha: Linde, 2001. ISBN 80-7201-308-4.
- TOMAŠČÍNOVÁ, Jana. *Introduction au français juridique: Úvod do právnické francouzštiny*. Praha: Univerzita Karlova v Praze, Právnická fakulta, 2011. Scripta iuridica. ISBN 978-80-87146-44-6.

Odborné články

- SIGMUNDOVÁ, Michaela, TELEC, Ivo. *Přehled některých právních a etických otázek ochrany osobnosti*. Soudní rozhledy, 2003, č. 3, s. 73. ISSN 1211-4405.
- TELEC, Ivo. *Svolení, nebo zákonné licence v právu osobnostním*. Právní rozhledy, 2007, č. 24, s. 879. ISSN 1210-6410.
- MACH, Jan.: *Novela zákona o zdravotních službách a nový registr zdravotnických pracovníků*. Tempus Medicorum, 2016, č. 7-8, s. 45. ISSN 1214-7524.
- RYŠKA, Michal. *Výše a účel náhrady nemajetkové újmy v penězích při ochraně osobnosti*. Právní rozhledy. 2009, č. 9, s. 305 a násl. ISSN 1210-6410.

- NONNEMANN, František. *Právní úprava ochrany osobnosti v novém občanském zákoníku a její vztah k ochraně osobních údajů*. Právní rozhledy, 2012, č. 13-14, s. 505. ISSN 1210-6410.
- KOSAŘ, David. *Kritika soudců v České republice*. Soudní rozhledy, Praha: C.H. Beck, 2011, XVII, č. 4, s. 118. ISSN 1211-4405.
- RYŠKA, Michal. *Výše a účel náhrady nemajetkové újmy v penězích při ochraně osobnosti*. Právní rozhledy. 2009, č. 9, s. 305 a násl. ISSN 1210-6410.

Elektronické zdroje

- www.nalus.usoud.cz
- www.kraken.slv.cz
- www.nsoud.cz
- www.hudoc.echr.coe.int
- ČUŘÍKOVÁ, Pavla. *Nemajetková újma dle nového občanského zákoníku*. Dostupné z: <http://www.bulletin-advokacie.cz/nemajetkova-ujma-dle-noveho-obcanskeho-zakoniku?browser=mobi> (cit. dne 26. 3. 2017).
- KÜHN, Zdeněk. *K přípustnosti důkazu utajenou audiovizuální nahrávkou v civilním řízení*. Dostupné z: <http://jinepravo.blogspot.cz/2009/12/k-pripustnosti-dukazu-audiovizualni.html> (cit. dne 26. 3. 2017).
- LUXOVÁ, Lucie. *Ochrana lidského těla po smrti*. Dostupné z: <https://www.epravo.cz/top/clanky/ochrana-lidskeho-tela-po-smrti-95424.html?mail> (cit. dne 27. 3. 2017).
- *Důvodová zpráva k zákonu č. 89/2012 Sb., občanský zákoník (konsolidovaná verze) ze dne 3. 2. 2012*, s. 61. Dostupné z: <http://obcanskyzakonik.justice.cz/images/pdf/Duvodova-zprava-NOZ-konsolidovana-verze.pdf> (cit. dne 28. 1. 2017).
- CEPL, Vojtěch. *Wergeld: Jak to funguje?* Dostupné z <http://jinepravo.blogspot.cz/2008/06/wergeld-jak-to-funguje.html> (cit. dne 29. 1. 2017).
- ONDŘEJOVÁ, Eva. *Brožura Ochrana osobnosti v Novém občanském zákoníku*. Dostupné z: http://www.ondrejova.cz/docs/140812_ochrana-osobnosti-v-novem-obcanskem-zakoniku.pdf (cit. dne 2. 7. 2016).
- JOUZA, Ladislav. *Ochrana osobnosti zaměstnance v pracovněprávních vztazích*. Dostupné z: <http://www.bulletin-advokacie.cz/ochrana-osobnosti-zamestnance-v-pracovnepravnich-vztazich?browser=mobi> (cit. dne 25. 9. 2016).

- Diskriminace. *Veřejný ochránce práv*. Dostupné z: <http://www.ochrance.cz/diskriminace/> (cit. dne 5. 1. 2017).
- BROUMOVÁ, Anna. *Ochrana osobnosti a zavinění škůdce*. Dostupné z <https://www.epravo.cz/top/clanky/ochrana-osobnosti-a-zavineni-skudce-94283.html> (cit. dne 3. 2. 2017).
- RYŠKA, Michal. *Ochrana osobnosti v aktuální soudní praxi*. Brno, 2010. Dostupné z: http://is.muni.cz/th/31388/pravf_r/ (cit. dne 13. 3. 2017).
- SPÁČIL, Michal. *Zveřejněné cizí intimní fotky a ochrana soukromí na webu?* Dostupné z <http://www.svethardware.cz/zverejnene-cizi-intimni-fotky-a-ochrana-soukromi-na-webu/38305> (cit. dne 25. 2. 2017).
- Metodický pokyn ministryně školství, mládeže a tělovýchovy k prevenci a řešení šikany ve školách a školských zařízeních, č.j. MSMT-21149/2016, dostupný z: <http://www.msmt.cz/ministerstvo/novinar/msmt-aktualizuje-metodicky-pokyn-k-reseni-sikany-ve-skolach> (cit. dne 25. 2. 2017).
- KRATOCHVÍL, Jan. *Jak napsat kvalitní stížnost k ESLP*. Dostupné z: <http://www.bulletin-advokacie.cz/jak-napsat-kvalitni-stiznost-k-eslp> (cit. dne 14. 3. 2017).
- *Statistický přehled soudních agend*. Druhá část. Rok 2011. Ministerstvo spravedlnosti. s. 37. Dostupné z: <http://cslav.justice.cz/InfoData/statisticke-rocenky.html>. (cit. dne 27. 3. 2017)
- *Přehled pravomocných rozhodnutí soudů v občanskoprávních sporech podle druhů sporů za rok 2016*, ze dne 8. 2. 2017. Dostupné z: http://cslav.justice.cz/InfoData/servlet/FileServlet?tabulka=ccav_dokument_sestavy&sloupec=obsah_dokumentu_html&where=id_dokumentu=1172517&typSloupce=html&fileName=null. (cit. dne 27. 3. 2017).
- *Přehled o průměrných délkách řízení ode dne nápadu do dne právní moci ve dnech za rok 2016*, ze dne 8. 2. 2017. Dostupné z: http://cslav.justice.cz/InfoData/servlet/FileServlet?tabulka=ccav_dokument_sestavy&sloupec=obsah_dokumentu_html&where=id_dokumentu=1172518&typSloupce=html&fileName=null (cit. dne 7. 4. 2017).

Zahraniční literatura

- TOMUSCHAT, Christian. *Human rights: between idealism and realism*. New York: Oxford University Press, 2003. ISBN 0199268622.

- Přednáška Dr Jarny Petman, (LL.D., Docent) dne 21.9. 2016, Právnická fakulta, University of Helsinki.
- LETTO-VANAMO, Pia. *Law and (Social) Justice – Nordic Perspectives*. Helsinki Legal Studies Research Paper No. 5. Dostupné z: <https://ssrn.com/abstract=1823386> (cit. dne 28. 3. 2017).
- CARBONNIER, Jean. *Droit civil: introduction*. 23. éd., mise à jour. Paris: Presses universitaires de France, 1995. ISBN 2130472575.
- CARBONNIER, Jean. *Droit civil. 21. éd. refondue pour Les personnes*, 17. éd. refondue pour Les incapacités. Paris: Presses universitaires de France, 2000. ISBN 2130505279.
- BEVERLEY-SMITH, Huw, Ansgar OHLY a Agnès LUCAS-SCHLOETTER. *Privacy, property and personality: civil law perspectives on commercial appropriation*. Cambridge: Cambridge University Press, 2005. Cambridge studies in intellectual property rights. ISBN 0-521-82080-4.
- NERSON, R. *Les droits extrapatrimoniaux*. Lyon: Bosc freres M. & L. Riou, 1939.
- ROUBIER, Paul. *Droits subjectifs et situations juridiques*. Paris: Dalloz, 1963.
- Travaux de la commission de réforme du Code civil. In: *Revue internationale de droit comparé*. Vol. 5 N°4, Octobre-décembre 1953. s. 800-802, dostupné z: http://www.persee.fr/doc/ridc_0035-3337_1953_num_5_4_17719 (cit. dne 11. 3. 2017).
- LEGRAND, C. *Droit civil*. Paris: Techniplus, 1991. ISBN 2852326175.
- BERTHIER, Cécile. N° 3340 – *Les droits de la personnalité : droit au respect de la vie privée et droit à l'image*. Dostupné z: http://www.lexisnexis.fr/pdf/2016/N_3340_-_Les_droits_de_la_personnalite_droit_au_respect_de_la_vie_privree.pdf/ (cit. dne 12. 3. 2017).
- MALAURIE, Philippe a Laurent. AYNÈS. *Cours de droit civil*. 3. éd., Paris: Cujas, 1994. ISBN 2254943219.

Právní předpisy

- Zákon č. 11/1918 Sb. z. a n., o zřízení samostatného státu československého
- Zákon č. 108/1933 Sb., o ochraně cti.
- Zákon č. 115/1953 Sb., o právu autorském.

- Zákon č. 40/1964 Sb., občanský zákoník.
- Ústavní zákon č. 1/1993 Sb., Ústava České republiky.
- Ústavní zákon č. 2/1993 Sb., Listina základních práv a svobod.
- Zákon č. 46/2000 Sb., o právech a povinnostech při vydávání periodického tisku a o změně některých dalších zákonů (tiskový zákon).
- Zákon č. 231/2001 Sb., o právech a povinnostech při vydávání periodického tisku.
- Zákon č. 101/2000 Sb., o ochraně osobních údajů.
- Úmluva o lidských právech a biomedicíně (č. 96/2001 Sb. m. s.).
- Zákon č. 285/2002 Sb., o darování, odběrech a transplantacích tkání a orgánů.
- Zákon č. 372/2011 Sb., o zdravotních službách a podmínkách jejich poskytování.
- Zákon č. 373/2011 Sb., o specifických zdravotních službách.
- Zákon č. 147/2016 Sb., kterým se mění zákon č. 372/2011 Sb., o zdravotnických službách a podmínkách jejich poskytování.
- Zákon č. 89/2012, občanský zákoník.
- Zákon č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním (trestní řád).
- Zákon č. 460/2016 Sb., kterým se mění zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, a další související zákony.
- Zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník.
- Zákon č. 52/2009 Sb., kterým se mění zákon č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním (trestní řád), ve znění pozdějších předpisů, a některé další zákony.
- Vyhláška Ministerstva zahraničních věcí Československé socialistické republiky č. 120/1967 Sb.
- Úmluva o ochraně lidských práv a svobod (č. 209/1992 Sb.).
- Úmluva o právech dítěte (č. 104/1991 Sb.).
- Zákon č. 198/2009 Sb., o rovném zacházení a o právních prostředcích ochrany před diskriminací (antidiskriminační zákon).
- Zákona č. 20/1996 Sb., o péči a zdraví lidu.
- Zákon č. 293/2013 Sb., kterým se mění zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů, a některé další zákony.
- Zákon č. 231/2001 Sb., o provozování rozhlasového a televizního vysílání.
- Zákon č. 81/1966 Sb., o periodickém tisku a o ostatních hromadných informačních prostředcích.
- Zákon č. 182/1993 Sb., o Ústavním soudu.
- Code civil des Français.

- Rezoluce č. (74) 26 Výboru ministrů Rady Evropy o právu na odpověď ze dne 2. 7. 1974.

Judikatura

Evropský soud pro lidská práva

- Rozsudek ESLP ze dne 7. 12. 1976, ve věci Handyside v. Spojené království.
- Rozsudek ESLP ze dne 16. 12. 1992 ve věci Niemietz versus Německo.
- Rozsudek ESLP ze dne 26. 3. 1992 ve věci Beldjoudi proti Francii.
- Rozsudek ESLP ze dne 2. 8. 2001 ve věci Boultif proti Švýcarsku,
- Rozsudek ESLP ze dne 17. 3. 2003 ve věci Yilmaz proti Německu.
- Rozsudek ESLP ze dne 13. 6. 1979 ve věci Marckx proti Belgii.
- Rozsudek ESLP ze dne 26. 3. 2009, ve věci Krejčíř proti České republice.
- Rozsudek ESLP ze dne 9. 6. 1998, ve věci Incal proti Turecku.
- Rozsudek ESLP ze dne 20. 9. 1994, ve věci Otto-Preminger-Institut proti Rakousku.
- Rozsudek ESLP práva ze dne 25. 11. 1996, ve věci Wingrove proti Spojenému království Velké Británie a Severního Irska.
- Rozsudek ESLP ze dne 17. 12. 2004 ve věci Pedersen a Baadsgaard proti Dánsku.
- Rozsudek ESLP ze dne 8. 7. 1986, ve věci Lingens proti Rakousku.
- Rozsudek ESLP ze dne 12. 7. 2001, ve věci Feldek proti Slovensku.
- Rozsudek ESLP ze dne 25. 6. 1992, ve věci Thorgeir Thorgeirson proti Islandu.
- Rozsudek ESLP ze dne 20. 5. 1999 ve věci Věc Bladet Tromsø a Stensaas proti Norsku.
- Rozsudek ESLP ze dne 17. 12. 2004, ve věci Cumpănă a Mazăre proti Rumunsku.
- Rozsudek ESLP ze dne 26. 4. 1995 ve věci Prager a Oberschlick proti Rakousku.
- Rozsudek ESLP ze dne 24. 2. 1997, ve věci De Haes a Gijssels proti Belgii.
- Rozsudek ESLP ze dne 11. 1. 2005 ve věci Sciacca proti Itálii.
- Rozsudek ESLP ze dne 21. 2. 2002 ve věci Schüssel proti Rakousku.
- Rozsudek ESLP ze dne 24. 6. 2004, ve věci Von Hannover proti Německu.
- Rozsudek ESLP ze dne 18. 5. 2004, ve věci Éditions Plon proti Francii.
- Rozsudek ESLP ze dne 15. 1. 2009 ve věci Reklos a Davourlis proti Řecku, sp. zn. 1234/05.

Ústavní soud ČR

- Nález Ústavního soudu ze dne 13. 9. 2006, sp. zn. I. ÚS 191/05.
- Nález Ústavního soudu ze dne 9. 12. 2014, sp. zn. II. ÚS 177/14.
- Nález Ústavního soudu ze dne 24. 10. 1995, sp. zn. I. ÚS 15/95.
- Nález Ústavního soudu ze dne 1. 3. 2000, sp. zn. II. ÚS 517/99.
- Usnesení Ústavního soudu ze dne 20. 5. 2002, sp. zn. IV. ÚS 315/01.
- Nález Ústavního soudu ze dne 8. 8. 2013, sp. zn. II. ÚS 3403/11.
- Nález Ústavního soudu ze dne 17. 2. 2004, sp. zn. III. ÚS 73/02.
- Nález Ústavního soudu ze dne 14. 4. 2015, sp. zn. II. ÚS 2296/14.
- Nález Ústavního soudu ze dne 31. 5. 2001, sp. zn. IV. ÚS 581/99.
- Nález Ústavního soudu ze dne 18. 2. 2004, sp. zn. III. ÚS 281/03.
- Odlišné stanovisko JUDr. Ivany Janů k výroku a k odůvodnění nálezu Ústavního soudu ze dne 6. 3. 2012, sp. zn. I. ÚS 1586/09.
- Nález Ústavního soudu ze dne 23. 3. 2010, sp. zn. I. ÚS 1200/09.
- Nález Ústavního soudu ze dne 15. 3. 2005, sp. zn. I. ÚS 367/03.
- Usnesení Ústavního soudu ze dne 31. 3. 2009, sp. zn. I. ÚS 452/09.
- Usnesení Ústavního soudu ze dne 15. 11. 2016, sp. zn. IV. ÚS 3293/16.
- Nález Ústavního soudu ze dne 2. 3. 2000, sp. zn. III. ÚS 269/99.
- Nález Ústavního soudu ze dne 10. 12. 1997, sp. zn. II. ÚS 357/96.
- Nález Ústavního soudu ze dne 9. 2. 1998, sp. zn. IV. ÚS 154/97.
- Nález Ústavního soudu ze dne 10. 7. 1997, sp. zn. III. ÚS 359/96.
- Nález Ústavního soudu ze dne 4. 4. 2005, sp. zn. IV. ÚS 146/04.
- Nález Ústavního soudu ze dne 19. 1. 2016, sp. zn. I. ÚS 750/15.
- Nález Ústavního soudu ze dne 8. 2. 2000, sp. zn. I. ÚS 156/99.
- Nález Ústavního soudu ze dne 6. 3. 2012, sp. zn. I. ÚS 1586/09.
- Usnesení Ústavního soudu ze dne 17. 2. 2005, sp. zn. III. ÚS 11/04.
- Nález Ústavního soudu ze dne 20. 5. 2014, sp. zn. IV. ÚS 1511/13.
- Nález Ústavního soudu ze dne 3. 2. 2015, sp. zn. II. ÚS 2051/14.

Nejvyšší soud ČR

- Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 26. 7. 2000, sp.zn. 30 Cdo 2304/99.
- Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 21. 10. 1998, sp.zn. 21 Cdo 1009/99.

- Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 31. 10. 2000, sp. zn. 30 Cdo 1683/2000.
- Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 31. 10. 2006, sp. zn. 30 Cdo 2116/2006.
- Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 22. 9. 2004, sp. zn. 30 Cdo 181/2004.
- Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 19. 10. 2005, sp. zn. 30 Cdo 936/2005.
- Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 28. 2. 2007, sp. zn. 30 Cdo 1873/2006.
- Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 29. 3. 2012, sp. zn. 30 Cdo 42/2011.
- Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 25. 6. 2014, sp. zn. 30 Cdo 252/2014.
- Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 12. 10. 2006, sp. zn. 30 Cdo 2232/2006.
- Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 29. 11. 2012, sp. zn. 30 Cdo 1092/2011.
- Stanovisko bývalého Nejvyššího soudu ČSSR ze dne 31. 10. 1967, sp. zn. Prz 33/67.
- Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 28. 2. 2005, sp. zn. 30 Cdo 1678/2004.
- Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 31. 1. 2008, sp. zn. 30 Cdo 3361/2007.
- Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 16. 8. 2007, sp. zn. 30 Cdo 2782/2007.
- Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 25. 9. 2003, sp. zn. 30 Cdo 1542/2003.
- Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 28. 6. 2007, sp. zn. 30 Cdo 792/2007.
- Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 7. 1. 2009, sp. zn. 30 Cdo 1798/2007.
- Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 30. 9. 2004, sp. zn. 30 Cdo 179/2004.
- Rozsudek bývalého Nejvyššího soudu SSR ze dne 26. 4. 1978, sp. zn. 1 Cz 32/78.
- Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 18. 6. 2003, sp. zn. 28 Cdo 1523/2002.
- Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 15. 12. 2011, sp. zn. 30 Cdo 519/2010.
- Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 31. 3. 2011, sp. zn. 30 Cdo 5421/2008.
- Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 25. 5. 2006, sp. zn. 30 Cdo 1218/2006.
- Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 14. 5. 2013, sp. zn. 30 Cdo 3223/2011.
- Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 21. 5. 2002, sp. zn. 28 Cdo 416/2002.
- Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 27. 9. 2005, sp. zn. 30 Cdo 1051/2005.
- Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 9. 4. 2009, sp. zn. 30 Cdo 1105/2009.
- Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 11. 6. 2002, sp. zn. 28 Cdo 931/2002.
- Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 11. 12. 2003, sp. zn. 30 Cdo 73/2003.
- Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 3. 10. 2011, sp. zn. 30 Cdo 1509/2011.
- Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 7. 2. 2001, sp. zn. 30 Cdo 214/2000.
- Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 29. 11. 2001, sp. zn. 30 Cdo 79/2001.
- Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 22. 6. 2006, sp. zn. 30 Cdo 2712/2005.
- Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 21. 5. 2003, sp. zn. 28 Cdo 2162/2002.
- Stanovisko bývalého Nejvyššího soudu SSR ze dne 18. 9. 1969, sp. zn. Cpj 138/69.

- Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 16. 7. 2002, sp. zn. 28 Cdo 822/2002.
- Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 27. 10. 2003, sp. zn. 30 Cdo 2005/2003.
- Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 28. 6. 2007, sp. zn. 30 Cdo 2625/2007.
- Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 29. 6. 2000, sp. zn. 30 Cdo 427/2000.
- Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 27. 9. 2011, sp. zn. 30 Cdo 4380/2009.
- Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 30. 11. 2006, sp. zn. 30 Cdo 2919/2006.
- Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 28. 2. 2005, sp. zn. 30 Cdo 2745/2004.
- Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 29. 11. 2012, sp. zn. 30 Cdo 4003/2011.
- Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 12. 11. 2008, sp. zn. 31 Cdo 3161/2008.
- Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 31. 1. 2001, sp. zn. 30 Cdo 2971/2000.
- Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 29. 7. 2009, sp. zn. 5 Tdo 764/2009.
- Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 31. 5. 2012, sp. zn. 30 Cdo 3567/2010.
- Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 29. 11. 2007, sp. zn. 30 Cdo 1174/2007.
- Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 27. 9. 2000, sp. zn. 30 Cdo 964/2000.
- Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 30. 4. 2007, sp. zn. 30 Cdo 3263/2006.
- Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 3. 12. 2002, sp. zn. 28 Cdo 1524/2002.
- Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 11. 11. 2010, sp. zn. 30 Cdo 5161/2008.
- Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 19. 7. 1995, sp. zn. Cdon 24/95.
- Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 31. 1. 2007, sp. zn. 30 Cdo 1941/2007.
- Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 30. 6. 2005, sp. zn. 30 Cdo 1872/2004.
- Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 7. 5. 2002, sp. zn. 28 Cdo 662/2002.
- Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 28. 6. 2007, sp. zn. 30 Cdo 664/2007.
- Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 20. 1. 2010, sp. zn. 30 Cdo 2900/2008.
- Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 19. 11. 2004, sp. zn. 30 Cdo 923/2004.
- Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 24. 4. 2003, sp. zn. 28 Cdo 2194/2002.

Vrchní soud

- Rozsudek Vrchního soudu v Praze ze dne 13. 12. 2016, sp. zn. 3 Co 109/2015.
- Rozsudek Vrchního soudu v Praze ze dne 25. 7. 2002, sp. zn. 1 Co 106/2002.

Judikatura nižších soudů

- Rozsudek Krajského soudu v Brně ze dne 29. 8. 2008, sp. zn. 24 C 7/2007, publikovaný v časopise Právní rozhledy č. 2/2009.

- Rozsudek Krajského soudu v Ostravě ze dne 23. 1. 1998, sp. zn. 23 C 52/96.
- Rozsudek Krajského soudu v Ostravě ze dne 2. 7. 1997, sp. zn. 23 C 102/96.
- Rozsudek Krajského soudu v Ostravě ze dne 15. 4. 1997, sp. zn. 23 C 3/97.
- Rozsudek Krajského soudu v Ostravě ze dne 15. 1. 1996, sp. zn. 23 C 96/95.

Zahraníční judikatura

- Rozsudek Soudního dvora Evropské unie ze dne 17. 4. 2007, AGM.COS.MET, C-470/03.
- Rozhodnutí Sněmovny lordů ze dne 28. 10. 1999 ve věci Reynolds proti Times News Papers Ltd.
- Rozhodnutí německého Spolkového ústavního soudu ze dne 3. 6. 1980 ve věci Böll.

SEZNAM ZKRATEK

ABGB	Allgemeines bürgerliches Gesetzbuch
BGB	Bürgerliches Gesetzbuch
ČSSR	Československá socialistická republika
ČR	Česká republika
ESLP	Evropský soud pro lidská práva
KS	Krajský soud
LZPS	Ústavní zákon č. 2/1993 Sb., Listina základních práv a svobod
Občanský zákoník	Zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník
OSN	Organizace spojených národů
OSŘ	Zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád
SSR	Slovenská socialistická republika
Trestní řád	Zákon č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním
Trestní zákoník	Zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník
Úmluva	Úmluva o ochraně lidských práv a svobod (č. 209/1992 Sb.)
ZZS	Zákon č. 372/2011 Sb., o zdravotních službách

KLÍČOVÁ SLOVA

Osobnost

Všeobecné osobnostní právo

Ochrana osobnosti

Svoboda projevu

Střet osobnostních práv se svobodou projevu

KEYWORDS

Personality

General right of personality

Protection of personality rights

Freedom of speech

Conflict of personality rights and freedom of speech

Název práce v anglickém jazyce: Protection of personality rights